

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI
(PROGRAM GELİŞTİRME PROGRAMI)

NLP
(NEURO LINGUISTIC PROGRAMMING)
(BEYİN DİLİ PROGRAMLAMASI)
PRATİSYENLİK EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar Bilasa

Ankara
Temmuz, 2006

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI
(PROGRAM GELİŞTİRME PROGRAMI)

NLP
(NEURO LINGUISTIC PROGRAMMING)
(BEYİN DİLİ PROGRAMLAMASI)
PRATİSYENLİK EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar Bilasa

Danışman: Prof.Dr.Tanju Gürkan

Ankara
Temmuz, 2006

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Eğitim Programları Ve Öğretim Bilim Dalı Program Geliştirme Programı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Prof.Dr.Tanju GÜRKAN (Danışman)

Prof Dr. Hafize KESER

Yrd.Doç.Dr. Erten GÖKÇE

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.../.../2006

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yapılan çalışma Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Program Geliştirme Programı yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Bu çalışmada amaç; uluslar arası kabul gören NLP Pratisyenlik Eğitim Programının akademik olarak değerlendirilmesidir. Araştırmada 2004 yılında Ankara'da ve 2006 yılında İstanbul ve İzmir'de uygulanan NLP Pratisyenlik Eğitim Programları ele alınmıştır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlarından oluşmaktadır. İkinci bölümde; NLP'nin kuramsal temellerine ve NLP ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemine, modeline, çalışma grubuna, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları ve yorumları dördüncü bölümde bulunmaktadır. Beşinci bölüm ise ulaşılan sonuçlar ve sonuçların ışığında yazılan önerilerden oluşmaktadır.

Bu çalışmayı hazırlamamda büyük katkıları olan değerli hocam Prof.Dr. Tanju Gürkan'a, Prof.Dr. Hafize Keser'e, Yrd.Doç.Dr. Erten Gökçe'ye NLP eğitmenleri; Yahya Hamurcu, Debra T. Wylde, Robert Smith, Dirk Bansch, Ann Mari Stahle, Phillip Holt, Ralph Watson'a ayrıca beni desteksiz bırakmayan hep yanımda olarak beni teşvik eden aileme ve eşime teşekkürlerimi sunarım.

Pınar Bilasa.

ÖZET

NLP (NEURO LINGUISTIC PROGRAMMING)

(BEYİN DİLİ PROGRAMLAMASI)

PRATİSYENLİK EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bilasa, Pınar

Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Öğretim Programı

Tez Danışmanı: Prof.Dr.Tanju GÜRKAN

Temmuz 2006, 118 sayfa

Bu araştırma, 2004 yılında Ankara’da ve 2006 yılında İstanbul ve İzmir’de uygulanan NLP Pratisyenlik Eğitim Programlarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada eğitime katılanların; eğitimden önce eğitimden beklentilerine, eğitimin hedeflerine, içeriğine, yöntemine, süresine, eğitim ortamına ve eğitmene ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra eğitime katılanların cinsiyet, yaş, en son mezun olunan okul değişkenlerine göre dağılımlarına, eğitimden sonra programın amaçlarına, içeriğine, öğretme-öğrenme sürecine ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırmada üç farklı yöntemle bilgi toplanmıştır. İlk olarak, NLP Pratisyenlik eğitimine katılan kişilere, eğitime başlamadan önce eğitimi alma amaçlarına ilişkin olarak görüşme formu uygulanmıştır. İkinci olarak eğitmene yönelik olarak gözlem yapılmıştır. Eğitmenin gözlenmesi için ayrı bir gözlem formu düzenlenmiştir. Bu gözlem formu YÖK 1998 Bölüm 4’de yer alan öğretmenlik uygulaması değerlendirme formundan uyarlanmıştır. Üçüncü olarak, NLP Pratisyenlik Eğitimi sonunda kişilere; programın amaçları, içeriği, öğrenme-öğretme süreci, değerlendirilmesi ile ilgili program değerlendirme anketi uygulanmıştır. Ankara, İstanbul ve İzmir illerinden elde edilen veriler tablolatırılmış ve değerlendirmeleri yapılmıştır.

Araştırma sonucunda uluslararası alanda kabul gören NLP eğitimlerinin Türkiye'nin üç büyük şehrinde amacına uygun bir şekilde uygulandığı, farklı yaş grubuna, cinsiyete ve öğrenim durumuna sahip olan kişilerin eğitimden beklentilerinin karşılandığı görülmüştür. Çalışmada yer alan görüşme, gözlem, anket verileri sonucunda NLP Pratisyenlik eğitim programlarının, eğitime katılan kişilerin eğitimi alma amaçlarına hizmet ettiği görülmüştür. Üç programdaki katılımcılar genel olarak eğitim sürecini yeterli bulmuşlar, programda kazandırılması beklenen hedeflerin tamamının gerçekleştirilebildiği görüşüne varmışlardır. Üç programdaki eğitimin içeriğinin kişilerin eğitimden beklentilerini karşılayacak nitelikte olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra eğitimde kişilere verilen NLP dokümanının yeniden gözden geçirilerek değerlendirilmesi gerekmektedir. NLP Pratisyenlik eğitimlerinin eğitmenleri konularına hakimdir. Eğitmenler eğitime katılanların eğitimden beklentilerini karşılayabilmektedir.

ABSTRACT

ASSESSMENT OF NLP (NEURO LINGUISTIC PROGRAMMING) (BRAIN LINGUISTIC PROGRAMMING) PRACTITIONER TRAINING PROGRAM

Bilasa, Pınar

Master, Curriculum and Instruction Program

Thesis Supervisor: Prof.Dr.Tanju GÜRKAN

July 2006, 118 pages

This study has been performed for the purpose determining the opinions of the attendees of NLP Practitioner Training Program in 2004 in Ankara, in 2006 İstanbul and in İzmir. In this study to be caused to happen their expectations from training, aims, content, period, method of training, the environment of training and trainer before the training. In this addition to be caused to happen introducing their distribution as per the gender, age, and the last graduated school variables; and establishing their opinions about the goals, content, teaching-learning process, and assessment after the training.

The information has gathered in three different methods during the study. Firstly, we applied an interview form with the attendees of NLP training before the commencement of training about their goals by receiving the training. Secondly, observed the trainer during the period of training. A separate observation form was prepared for observing the trainer. This observation form was adapted from the assessment form for the teaching application assessment form that is found in YÖK 1998, Chapter 4. Thirdly, by the end of the NLP Practitioner Training Program, the individuals were subjected to a training assessment survey about the aims, content, teaching-learning process, and assessment of the programs. The obtained data has been tabled and assessed from Ankara, İstanbul and İzmir.

After the study has observed that the internationally accepted NLP trainings are expediently applied in three big city in Turkey as well. NLP training, which meets the expectations of people from different age groups, gender and educational background, guides the lives of individuals in some sense. As a result of the interview, observation and survey data of the study, observed that NLP training program serves the attendees of training for their aims by receiving the training. In general, attendees found the training process sufficient and they are of the opinion that all of the aims that are expected to be achieved in the three programs can be realized. After the study has observed that the nature of three programs content can meet the expectations of individuals from the programs. In addition, NLP introductory books that are given to individuals during training should be revised and reassessed. The trainers of NLP Practitioner training is the master of this subject. They can meet the expectations of attendees from training.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM	
1. GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	7
Önem	8
Varsayımlar	9
Sınırlılıklar	9
Tanımlar	9
2. KURAMSALTEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
NLP	11
NLP Eğitimleri	12
NLP'nin Kullanım Alanları	14
NLP'nin Tarihçesi	16
NLP'nin Hedefleri	17
NLP'nin Dört Temel İlkesi.....	18
Hedef Belirleme Stratejileri.....	19
NLP'nin Varsayımları.....	21
NLP ve İletişim	23
Temsil Sistemleri	29
Zihin ve İşleyiş Şekli	35
Meta Model.....	36
Meta Programlar.....	39
Hipnoz.....	44
Trans.....	45

Öğrenme	46
Başarının İlkeleri.....	91
Çapalama.....	50
Yeniden Çerçeveleme	51
Sınırlayıcı İnançların Ortadan Kaldırılması.....	51
SWISH (Değişim Kalıpları) Tekniği	52
NLP İle İlgili Araştırmalar.....	54
3. YÖNTEM.....	61
Araştırmanın Modeli	61
Çalışma Grubu	61
Verilerin Toplanması	62
Verilerin Analizi.....	65
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	66
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	99
Sonuçlar	99
Öneriler	104
KAYNAKÇA.....	106
EKLER	110
EK 1. Görüşme Formu	110
EK 2. Eğitim Gözlem Formu.....	111
EK 3. Anket Formu	113
Ek 4. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitime Katılma Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	116
Ek 5. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitimde Kullanılabilecek Araç-gereçlere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	118

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. 4 MAT Tekniği.....	29
Çizelge 2. Sözcükler ve Temsil Sistemleri	32
Çizelge 3. Deyimler ve Temsil Sistemleri.....	33
Çizelge 4. Meta Model Soruları	38

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. NLP İletişim Modeli	24
Şekil 2. İletişimin Ögeleri	26
Şekil 3. İletişim Devresi.....	27
Şekil 4. İletişimde Kullanılan Kaynaklar	27
Şekil 5. Temsil Sistemleri Göz Hareketleri	34
Şekil 6. İçsellik ve Dışsallık.....	43
Şekil 7. Hipnoz Durumundaki Bilinçli ve Bilinçdışı Zihin	45
Şekil 8. Öğrenmenin Aşamaları	48
Şekil 9. Çapalamanın Zamanlaması	50
Şekil 10. SWISH (Değişim Kalıpları) Yönü	53

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Ankette Yer Alan Sorular İçin Geçerlilik/Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 2. Eğitime Katılanların Cinsiyete, Yaşa ve Eğitim Düzeyine İlişkin Dağılımı.....	66
Tablo 3. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitime Katılma Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	67
Tablo 4. Eğitime Katılanların Eğitimden Haberdar Olma Durumlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	68
Tablo 5. Eğitime katılanların Daha Önce Kişisel Gelişim ve Değişim Amaçlı Eğitimlere Katılıp Katılmadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	69

Tablo 6. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce NLP Pratisyenlik Eğitiminde Nasıl Bir Öğretim Yöntemi ve Tekniğinin İzlenmesi Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	70
Tablo 7. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce NLP Pratisyenlik Eğitiminde Hangi Araç-Gereçlerin kullanılabileceğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	71
Tablo 8. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce NLP Pratisyenlik Eğitiminde Nasıl Bir Toplam Süre Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	72
Tablo 9. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitimin Verileceği Ortamın Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.	72
Tablo 10. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitmenin Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	73
Tablo 11. Eğitime Katılanların Eğitim Programının Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	74
Tablo 12. Eğitime Katılanların Eğitim Programının İçeriğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	76
Tablo 13. Eğitime Katılanların Eğitim Programının Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	78
Tablo 14. Eğitime Katılanların Eğitimde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	79
Tablo 15. Eğitime Katılanların Eğitimde Kullanılan Yöntemlerin Neye Göre Belirlendiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	81
Tablo 16. Eğitime Katılanların Eğitimde Kullanılan Araç-Gereçlere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	82
Tablo 17. Eğitime Katılanların Eğitimde Araç-Gereçlerin Kullanılmamasının Nedenine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı ...	82
Tablo 18. Eğitime Katılanların Eğitimde Kullanılan Araç-Gereçlerin İçeriğe Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	83
Tablo 19. Eğitime Katılanların Eğitimdeki Araç-Gereçlerin Kullanılma Sıklığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	84
Tablo 20. Eğitime Katılanların Eğitimin İçeriğinin Kavranmasında Güçlükler Yaşayıp Yaşamadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	85

Tablo 21. Eğitime Katılanların Eğitimde Kazandırılmak İstenen Davranışları Uygulamaya Geçirmekte Güçlükler Yaşayıp Yaşamadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	86
Tablo 22. Eğitime Katılanların Eğitim Programının Değerlendirilmesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	86
Tablo 23. Eğitime Katılanların Eğitimdeki Başarılarının Nasıl Değerlendirildiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	87
Tablo 24. Eğitime Katılanların Eğitimde Yapılan Değerlendirmelerin Zamanına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	88
Tablo 25. Eğitime Katılanların Başarılarının Değerlendirilmesinde Nelerin Dikkate Alınması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı..	88
Tablo 26. Eğitime Katılanları Eğitmene İlişkin Görüşlerinin Dağılımı ..	89
Tablo 27. Ankara İstanbul ve İzmir İllerindeki Eğitiminde Yapılan Gözleme Göre Eğitimci Yeterliği.....	91
Tablo 28. NLP Pratisyenlik Eğitimine Katılanların Aldıkları Eğitime İlişkin Genel Görüşlerinin Dağılımı	98

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

PROBLEM

Günümüzde bilim ve teknoloji bireylerin ve toplumların gün geçtikçe artan ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yoğun çaba sarf etmektedir. İnsana yapılan yatırımın en önemli yatırım olduğunun fark edilmesiyle, nitelikli insan gücünü sağlamak amacıyla eğitim alanındaki hizmetler hızla artmıştır. Bireylerin ve toplumların ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikteki hizmetler, ülkelerin ve değişen dünyanın kalkınma amaçlarıyla paralellik gösterdikleri ölçüde ayakta kalabilmektedir.

Eğitim alanındaki hizmetler bireylerin öğrenme deneyimleri göz önünde bulundurularak yapılandırılmalıdır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan eğitim programları bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek faaliyetlerden oluşur.

Eğitim programı; bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, Milli Eğitimin ve kurumun amaçlarını gerçekleştirmeye dönük tüm faaliyetlerdir (Varış,1996). Görüldüğü gibi eğitim programları bireylerin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlarken aynı zamanda kalkınma amaçlarını gerçekleştirmeye dönük faaliyetlerden oluşmaktadır.

Eğitim programları; bireylere kazandırılacak davranışları, öğretilecek bilgi ve becerileri önceden belirler. Bireylerin istenilen özellikleri kazanıp kazanmadığının saptanması ise, eğitim programının etkililiği hakkında bir bilgi verir. Eğitim programlarının belirlenmesi, uygulanabilmesi ve bireylerde

istenilen yönde değişikliklerin yapılabilmesi için her fırsatta gözden geçirilerek değerlendirilmesi gerekir. Yapılan bu değerlendirmeler, eğitim programlarının niteliğini artırır. Nitelikli eğitim programlarıyla da, nitelikli eğitimler gerçekleştirilebilir. Böylece ülkelerin kalkınmasının sağlanmasında her değerlendirmeye bir adım daha atılmış olur.

Nitelikli eğitimler gerçekleştirebilmek amacıyla yapılan değerlendirme; “eldeki bilgilere bir anlam vermek, bilgileri belli konulara elverişli hale getirmek, bilgilerin hangi anlamda olduğunu yorumlamak, ölçme araçları ile toplanan bilgileri bazı kararlara temel teşkil edecek şekilde kullanmak” şeklinde tanımlanabilir (Özçelik, 1998). Var olan bilgiler içerisinde amaca giden yolda işe yarayacak, bireylerde davranış değişikliği sağlayacak bilgilerin elde edilmesi için değerlendirme şarttır.

Değerlendirme ile programın hangi öğelerinde bir değişme yapılacağı, öğretme sürecinde kullanılan yöntemlerin etkililiğinin nasıl arttırılabileceği, hem öğrenci davranışının hem de kullanılan süreçlerin etkililik derecesinin nasıl ölçüleceği ve eldeki verilerle programın etkililiği hakkında hangi kararın verileceği ile ilgili bilgiler elde edilebilir (Fidan, 1985). Buradan hareketle değerlendirmelerin, bir eğitim programının denetleyicisi olduğu söylenebilir.

Program değerlendirmenin eğitim programlarındaki yeri ve önemi değerlendirme konusunda farklı yaklaşımları ortaya çıkarmıştır. Bu yaklaşımlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Ertürk (1998), program değerlendirme yaklaşımını altı grupta toplamaktadır. Bunlar; 1) yetişek (program) tasarısına, 2) ortama (gizil ve muhtemel uyarıcılar düzenine), 3) başarıya, 4) erişmeye, 5) öğrenmeye ve 6) ürüne bakarak yapılan değerlendirmedir.

Program tasarısına bakılarak yapılan değerlendirmeler, tasarlanan programın, program geliştirme esaslarına göre yapılıp yapılmadığını gösterdiği için, bir programın değerlendirmesinde yetersiz kalabilmektedir. Ortama bakılarak yapılan değerlendirmelerde ise eğitimde oluşabilecek

muhtemel ve gerçek uyarıcılar arasında farklar meydana gelebilir ve uyarıcılar da her bir öğrenci tarafından farklı yorumlanabilir. Bundan dolayı sadece ortam değerlendirmesi bir programın değerlendirilmesinde yetersiz kalır. Öğrenci başarısına bakılarak yapılan değerlendirmelerde, başarının, programdan dolayı gerçekleşip gerçekleşmediği bilinmediğinden yapılan değerlendirmeler yetersiz kalabilir. Erişiyeye bakılarak yapılan değerlendirmelerde, programa girişteki öğrenci davranışları ile programdan sonraki öğrenci davranışları arasında yapılan karşılaştırmalar program hakkında bir yargıya varılmasını sağlamaktadır. Ancak sadece erişiyeye bakmak, programın tümünü teşkil edemeyeceği için programı değerlendirmede yetersiz kalacaktır. Öğrenmeye bakılarak yapılan değerlendirmelerde, erişilenler yanında ortaya çıkan istenmeyen öğrenmelerde olabilir. Fakat burada da programın kapsamı tam olarak ortaya çıkamadığı için yeterli bir değerlendirme yapılamayacaktır. Ürüne bakılarak yapılan değerlendirmelerde ise program tasarısı, ortam, öğrenci başarısı, erişiyeye, öğrenme hesaba katıldığından dolayı bir programın değerlendirilmesinde daha yararlı olabilir.

Sönmez (1999), eğitimin açık bir sistem olmasından dolayı programın değerlendirilmesinde eğitim sisteminin öge ve özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini ifade eder. Programın öğelerine bakıldığında değerlendirme altı basamakta ele alınabilir. Bunlar:

1. Sistem ve öğelerine, öğeler arası ilişkilere kuramsal açıdan bakılarak yapılan değerlendirme,
2. Yalnız çıktılara bakılarak yapılan değerlendirme,
3. İşlemlere ve çıktılara bakılarak yapılan değerlendirme,
4. Girdilere ve çıktılara bakılarak yapılan değerlendirme,
5. Girdiler, işlemler ve çıktılara bakılarak yapılan değerlendirme,
6. Girdiler, çıktılar, belirleyicilere (konu alanı, iş alanı, toplumsal gerçek ve insan niteliklerine) bakılarak yapılan değerlendirmedir.

Sistem ve öğelerine, öğeler arası ilişkilere kuramsal açıdan bakılarak yapılan değerlendirme en yaygın olarak yapılan değerlendirme

türlerindendir. Bu tür değerlendirmede taslak program, program geliştirme ilkelerine göre incelenir. Burada program, uygulamaya konulmadan veya uygulama sonuçlarına bakılmadan değerlendirme yapılmaya çalışılır. Böyle bir değerlendirmenin program hakkında tam olarak bilgi vermesi mümkün değildir.

Yalnız çıktıları bakılarak yapılan değerlendirmelerde, sistemin girdilerine ve işlemlerine bakılmaz. Bu tür değerlendirmelerde, sisteme girişte öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri bilinmediği için sistem sonunda elde edilen başarının programdan kaynaklanıp kaynaklanmadığı konusunda saptamalarda bulunmak mümkün değildir.

İşlemlere ve çıktıları bakılarak yapılan değerlendirmelerde, eğitim ortamına ve eğitim sonunda öğrenme düzeyine bakılır. Ancak burada öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel hazırbulunuşluğu bilinmediğinden sistem sonunda elde edilen başarının programdan kaynaklanıp kaynaklanmadığı bilinemez.

Girdilere ve çıktıları bakılarak yapılan değerlendirmede, öğrencinin programa girişteki davranışları ile program sonundaki davranışları karşılaştırılır ve programın geçerliği hakkında bir yargıya varılır. Ancak burada elde edilen fark, programın başarısı olarak düşünülse de çevrenin etkileri göz ardı edildiğinden yetersiz kalacaktır.

Girdiler, işlemler ve çıktıları bakılarak yapılan değerlendirmede, öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine, kazandırılacak davranışlara ve bunların kazanılmasını sağlayan eğitim durumlarına bakılır. Burada toplumsal gerçekler, insan nitelikleri ve olası durumlara bakılmadığı için yetersiz kalacaktır.

Girdiler, çıktılar, belirleyiciler (konu alanı, iş alanı, toplumsal gerçek ve insan niteliklerine) bakılarak yapılan değerlendirmede ise sisteme bir bütün olarak bakılır ve sistemin her ögesi yukarıda belirtilen program

değerlendirme yaklaşımlarının tümü kullanılarak yapılabilir. Bu şekilde yapılan değerlendirmelerin geçerliği diğer programlara göre daha fazladır.

Program değerlendirme yaklaşımlarından bir diğeri de Erden (1998)'e aittir. Erden (1998), program değerlendirme yaklaşımında, 2 temel soruya yanıt arar:

1. Eğitim programının (öğretim programı, rehberlik) hedefleri ne ölçüde gerçekleştirilmektedir?
2. Eğitim programındaki temel aksaklık ve eksiklikler nelerdir?

İlk soruyu yanıtlamaya yönelik yapılan değerlendirme, ürüne ve erişime bakılarak gerçekleştirilebilir. İkinci soruyu yanıtlamaya yönelik yapılan değerlendirme, programın öğelerinin tek tek incelenmesi gerektiğinden öğelerine dönük değerlendirme olarak adlandırılır.

Program değerlendirmede kullanılan değerlendirme yaklaşımının yanı sıra pek çok değerlendirme modeli bulunmaktadır. Bu modeller şöyle sıralanabilir:

- Amaca (Hedefe) Dayalı Değerlendirme Modeli (Davranışsal Amaç Modeli)
- Metfessel - Michael Program Değerlendirme Modeli
- Malcolm Provus "Farklar Yaklaşımı İle Program Değerlendirme Modeli"
- Stake'in "Uygunluk - Olasılık Modeli" (İhtiyaca Cevap Verici Program Değerlendirme Modeli)
- Stufflebeam'in Değerlendirme Modeli "Çevre, Girdi, Süreç Ve Ürün Modeli"
- Eisner'in "Eğitsel Eleştiri Değerlendirme Modeli"
- Scriven Amaçtan Bağımsız Değerlendirme Modeli
- Yeterlilik Modeli.

Bir programın değerlendirilmesinde yukarıda verilen program değerlendirme yaklaşımları veya modelleri tek başına kullanılabileceği gibi birkaç yaklaşım ya da model bir arada da kullanılabilir. Bu araştırmada da

NLP (Neuro Linguistic Programming- Beyin Dili Programlaması) Pratisyenlik Eğitim programının varsa eksikliklerini ve aksaklıklarını ortaya çıkarmak, eğitime katılanların bu eğitime neden katıldıklarını tespit etmek, eğitime katılanların eğitimin amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci, değerlendirme ve eğitime ilişkin görüşlerini ortaya koymak yönünde öğelerine dönük bir değerlendirme çalışması yapılmıştır.

NLP, kişisel gelişim ve değişim sağlamaya dönük eğitimlerden oluşmaktadır. Kişisel gelişim anlamında yapılan eğitimler bireylerin, kendi potansiyellerini keşfetmelerine olanak sağlar. Bu amacı güden NLP Eğitimleri bugün dünyada 4 kıtada ve 28 ülkede uygulanmaktadır. Yaygın eğitimler haline gelen NLP eğitimlerini, dünyada denetim altına almak amacıyla kurulmuş pek çok akreditasyon merkezleri vardır. Bu merkezler, kendi bünyelerinde NLP eğitimleri ve eğitmenleri için uygulanması zorunlu standartlar oluşturmuştur. Standartlara uymayan eğitmenler olursa bu kişilerin eğitmenlik lisansları merkezlerce iptal edilmekte ve eğitim vermeleri engellenmektedir.

Türkiye’de NLP Eğitimleri on yıldır bilinmekte ve uygulanmaktadır. Türkiye’de NLP eğitimlerini ve eğitmenlerini denetleyen merkezler bulunmamaktadır. Bu önemli eksiklik, NLP eğitim programlarını, veren eğitmenlerin kendi standartlarına göre eğitim vermelerine yol açabilir. Bu da NLP eğitimlerinin standartlarının dışında uygulanmasına ve eğitime katılan kişilerin eğitimin standartlarının dışındaki uygulamalara maruz kalmalarına yol açabilir. Gittikçe yaygınlaşan NLP Eğitimlerinin şu andaki durumlarının değerlendirilmemesi büyük bir problemdir. Bu nedenle NLP Eğitimlerinin şu andaki durumlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı; NLP Pratisyenlik eğitim programlarını, eğitime katılan kişilerin görüşlerine göre değerlendirmektir.

Araştırmada, bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. NLP Pratisyenlik eğitimlerine katılanların kişisel özellikleri nasıldır?
2. NLP Pratisyenlik eğitimlerine katılanların, eğitimi alma amaçları nelerdir?
3. Eğitime katılanların eğitimden önce NLP Pratisyenlik eğitiminde yer alan öğretim yöntemi ve tekniğine, araç-gereçlere, eğitimin süresine, eğitim ortamına ve eğitmene ilişkin görüşleri nelerdir?
4. NLP Pratisyenlik eğitimlerine katılan kişilerin eğitimden sonra eğitim programının;
 - a) Amaçlarına,
 - b) İçeriğine,
 - c) Öğretme-öğrenme sürecine,
 - d) Değerlendirmeye,ilişkin görüşleri nelerdir?
5. NLP Pratisyenlik eğitimlerini veren eğitmenin;
 - a) Katılımcı görüşlerine göre,
 - b) Yapılan gözleme göre,eğitim sürecindeki yeterliliği nasıldır?
6. NLP Pratisyenlik eğitimlerine katılan kişilerin aldıkları eğitimle ilgili genel görüşleri nelerdir?

Önem

İçinde yaşanılan dünya son 20 yıldır hızlı bir değişim geçirmektedir. Bu değişim içerisinde hızla küreselleşen dünyada, her alanda başarıyı yakalayabilmenin başlıca yolu insana yapılan yatırımın artırılmasıdır. Bu amaçla insan zihninin sınırlarının nereye kadar varabileceğine dair yapılan çalışmalar ve bu çalışmalardan elde edilen bilgiler insanların her geçen gün daha nitelikli bir hale gelmesine olanak sağlamıştır. Kişilerin kendilerinde var olan kaynakları açığa çıkarmak ve bu kaynakları nasıl kullanabileceklerini göstermek yönünde bir amaç edinen NLP, tüm dünyada büyük bir yaygınlığa kavuşmuştur. Tüm dünyada olduğu kadar Türkiye’de de son on yılda çok hızlı bir uygulama alanı bulan NLP eğitimlerini bir denetim mekanizmasından geçirilmeksizin uygulanmaktadır. Eğitimi belirli aşamalardan geçip tamamlayan kişilerin, NLP eğitmeni sıfatıyla, NLP öğretilerini insanlara aktarmaya çalışması iyi bir niyetin ötesinde kontrolü zor bir süreç haline gelebilir. İşte bu noktada eğitimlerin belirli standartlarda verilmesi amacıyla bir kontrol mekanizmasının kurulması gerekmektedir. Böylece bu eğitimi almak isteyen kişiler standartlara bağlanmış bir eğitmenen geçerek NLP’nin amacına daha kolay ulaşacaklardır.

Bu araştırma ile, Türkiye’de NLP Pratisyenlik eğitimlerinin dünyada uyulması gerekli standartlara göre uygulanıp uygulanmadığı ve NLP eğitimlerinin eğitime katılan kişilerin amaçlarını gerçekleştirip gerçekleştirmediği yönünde bir değerlendirme çalışması yapılmıştır. Bu değerlendirme çalışması aynı zamanda NLP Pratisyenlik eğitimlerinin amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme öğelerine ve eğitmenlerine dönük bilgiler vermektedir. NLP eğitimlerinin Türkiye’de ve diğer ülkelerde yapılan bir değerlendirme çalışması bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu araştırma NLP eğitiminin değerlendirilmesi anlamında yapılan ilk çalışma olma özelliğiyle özgün olma niteliğini taşımaktadır. Yapılan araştırmanın, NLP eğitimi alan kişilere, bu eğitimi almak isteyen kişilere, bu eğitimi veren eğitimcilere ve program değerlendirme alanındaki diğer çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu değerlendirme çalışması benzer programların değerlendirme çalışması için de bir örnek oluşturabilir.

Varsayımlar

- 1) 2004 Yılında Ankara İlinde, 2006 yılında İstanbul ve İzmir İllerinde yapılan NLP Pratisyenlik eğitim seminerlerinde uygulanan program aynıdır.
- 2) Ele alınan eğitim programı aynı olduğu için araştırma bulgularının farklı yıllarda elde edilmiş olması sonucu etkilememektedir.
- 3) NLP Pratisyenlik eğitimlerine katılan kişiler, uygulanan anket sorularına ve görüşme sorularına içtenlikle ve yansız olarak yanıt vermişlerdir.

Sınırlılıklar

- 1) Araştırma, Nisan 2004'te Ankara İlinde, Mart 2006'da İstanbul İlinde ve Nisan 2006'da İzmir İlinde yapılan toplam üç NLP Pratisyenlik eğitim programı ile sınırlıdır.
- 2) Araştırma, bu eğitimlere katılan 69 kişi ve bu eğitimi veren eğitmenlerle sınırlıdır.
- 3) Araştırma görüşme, gözlem ve anketten elde edilen verilerle sınırlıdır.

Tanımlar

Amaç: İnsanda bulunması uygun görülen, eğitim yoluyla kazandırılabilir nitelikteki istendik özellik (Ertürk, 1994).

Çapalama: İçsel bir tepki ile dışsal bir tetikleyici arasında ilişki kurarak (klasik şartlandırmaya benzer) tepkiye hızlı ve bazen de gizli bir şekilde erişim sağlanması işlemi (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

Duyusal Keskinlik: Bir duygu içerisindeki doğru ayrımların yapılabilmesi (Tüz, 2002).

Eğitim Programı: Öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği (Demirel, 2002).

İçerik: Olguların ve olayların ezberlenmek üzere bir araya gelmesi değil, yaşama alanlarının anlam taşıyan bölümlerinin aktif bir çabayla düzenlenmesi (Varış, 1996).

Kalibrasyon (Gözlem): Gözlemlenebilir davranış ipuçları ile spesifik bir içsel tepkiyi eşleştirmek yoluyla devam eden bir etkileşim sırasında karşı tarafın bilinçdışı ve sözel olmayan tepkilerini okumayı öğrenme işlemi (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

Meta Model: NLP modeli, kullanılan dil, tecrübeler ve algılarda yaratılan boşlukların doldurulmasına veya fark edilmesine yarayan model (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

Modelleme: Davranışların altında ve derin yapıda varolan kodlamaların tespit edilmesi ve istenen duruma göre değiştirilmesi (www.nlpdegisim.com).

NLP: Neuro Linguistic Programming (Beyin Dili Programlaması) yaşamdaki tecrübelerin sinir sistemi sayesinde duyu organları aracılığıyla beyne kodlanıp, anlama kavuşarak davranış haline gelmesi.

NLP Pratisyenlik (Practitioner): Kişilerin NLP tekniklerini deneyimleyip çevresindekilere bilgi verebilecek hale geldiği süreç.

Öğretme-Öğrenme Süreci: Bireyin davranışlarında nispeten kalıcı bir değişimin sağlanabilmesi süreci (Özçelik, 1998).

Program Değerlendirme: Öğrencilerin eksikliklerini belirlemek, yeterliğe dayalı amaçlara ne oranda ulaştıklarını tespit etmek, uygulanan yöntemin etkililiğini anlamak ve genel olarak uygulanan programların ne oranda etkili olduğunu belirlemek (Doğan, 1997).

Semantik Düzey: Kelimeleri ve aralarındaki ilişkiyi anlama becerisi.

BÖLÜM 2

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde NLP Pratisyenlik eğitimlerinde yer verilen , NLP'nin ne olduğuna, NLP eğitimlerine, NLP'nin kullanım alanlarına, tarihçesine, NLP'nin hedeflerine, NLP'nin dört temel ilkesine, varsayımlarına, NLP ve İletişime, temsil sistemlerine, zihin ve işleyiş şekline yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde meta model, meta programlar, hipnoz, trans, öğrenme, hedef belirleme stratejileri, başarının ilkeleri, NLP tekniklerinden “çapalama, yeniden çerçeveleme, sınırlayıcı inançların ortadan kaldırılması, SWISH (Değişim Kalıpları) Tekniği” konularına dair açıklamalar bulunmaktadır. Bu konuların ardından Türkiye’de ve Dünyanın diğer ülkelerinde yapılan NLP ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Aşağıda bu konu başlıkları ve açıklamaları bulunmaktadır.

NLP

NLP; “neuro”, “linguistic”, “programming” kelimelerinin baş harflerinden oluşan Türkçe’ye sinir ya da beyin dili programı olarak çevrilebilen bir kısaltmadır. Bu araştırmada, tüm dünyada yaygın kullanımı olan “NLP” harfleri kullanılmıştır.

NLP’de; **N**euro; duyu organları aracılığıyla dış dünyanın algılanmasını ve beyne işlenmesini sağlar ve neuro, beyini temsil etmektedir. **L**inguistic; sinirsel uyarıların kodlandığı, sıralandığı ve anlama kavuştuğu dil ve sözsüz iletişim sistemidir ve linguistic, dili temsil eder. **P**rogramming ise; belirlenmiş hedeflere ulaşmak için iletişimi organize etmektir ve programming, sinir sistemini ve davranışı temsil eder (www.nlpdegisim.com/nlpnedir).

NLP bir davranış biçimidir. Her davranışın bir yapısı olduğu önermesiyle yola çıkan NLP, davranışların öğrenilebilir, değiştirilebilir ve modellenebilir

olduğunu savunur. Buradan hareketle NLP'nin, kişiler üzerinde bir davranış biçimi oluşturduğu söylenebilir.

NLP; beyin, dil, davranış ilişkisini anlamaya ve kullanmaya yarayan bir yöntemdir (www.nlpdegisim.com/nlpnedir). Fakat tek bir alanda kullanılabilen bir yöntem değildir. Bandler (1985) "Değişim İçin Beyninizi Kullanmak"(Useing Your Brain For A Change) çalışmasında NLP'nin tek bir alana özgü olduğunu söylemekten kaçındığını belirtmektedir. Bandler, NLP'nin daha çok psikologlar tarafından terapide kullanılsa da aslında eğitim yöntemi olarak tanımlanmasının daha uygun olduğunu söylemektedir. Bu NLP yönteminin, bir çok alanda rahatça kullanılabildiğinin bir göstergesidir (www.nlpdegisim.com/nlpnedir).

NLP, mükemmelliğin bilimi ve sanatıdır. NLP, kişinin kendisiyle ve diğer insanlarla iletişimidir. İnsan mükemmelliği çalışmasıdır (Andreas& Faulkner, 1994). Bu mükemmellik insanların diğer insanlarla iletişimini kolaylaştırarak her türlü alanda başarılı olmalarını sağlamaktadır.

Bir davranış biçimi, mükemmelliğin sanatı, bir yöntem olarak tanımlanabilen NLP, tüm dünyada uygulanan dört ayrı eğitim programı ile kişilere fayda sağlamaktadır. Bu eğitim programları, kişilere NLP konusunda bilgi sahibi olmaları ve NLP uygulamaları yapmaları için fırsat tanımaktadır. Aşağıda bu eğitim programlarına ve bu programların kişilere sağladığı faydalara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

NLP Eğitimleri

NLP eğitimleri birbirini izleyen dört farklı eğitim programından oluşmaktadır. Bu eğitimler şöyledir:

1. NLP Pratisyenlik (NLP Practitioner) Eğitimi,
2. NLP Uzman Pratisyenlik (NLP Master Practitioner) Eğitimi,
3. NLP Eğitimci (NLP Trainer) Eğitimi,
4. NLP Eğitimci Eğitimci (NLP Master Trainer) Eğitimi.

1. NLP Pratisyenlik (Practitioner) Eğitimi

Bu eğitim kişisel gelişim ve değişim anlamında kişinin kim olduğunun farkına varması, düşüncelerin ötesinde neler yapabileceğini öğrenmesi, isteklerini nasıl davranışa dönüştürebileceğini öğrenmesi, istemediği davranışlardan kurtulabilme becerilerini kazanması, zihnin nasıl çalıştığını ve nasıl kullanacağını öğrenmesi amacıyla yapılmaktadır. NLP Pratisyenlik eğitimine katılan kişiler değişimi öncelikle kendilerinde yaşarlar. Bu öğrendiklerini diğer kişilerle uygulamalı olarak paylaşabilmek için NLP Master Pratisyenlik eğitimine katılmaları gerekir.

2. NLP Uzman Pratisyenlik (NLP Master Practitioner) Eğitimi

Uluslararası standartlarda eğitim almış kişilere (NLP Pratisyeni) ve NLP'yi profesyonel anlamda hayatlarına geçirmek ve diğer insanlara bu bilgi ve becerileri aktarmak isteyen kişilere verilen bir eğitimidir. Bu eğitimden sonra eğer kişiler NLP eğitimlerini vermek isterlerse NLP Eğitimci eğitimlerine katılmak zorundadırlar.

3. NLP Eğitimci (NLP Trainer) Eğitimi

Bu eğitimi, NLP Pratisyenlik&Uzman Pratisyenlik eğitimlerini başarı ile tamamlamış ve eğitimde NLP'yi kullanmak isteyen ya da NLP Pratisyenlik, Master Pratisyenlik eğitimlerini vermek isteyen kişiler alabilmektedir.

4. NLP Eğitimci Eğitici (NLP Master Trainer) Eğitimi

NLP Trainer eğitimini başarı ile tamamlayan kişiler, 5 Pratisyenlik ve 5 Uzman Pratisyenlik eğitimlerini gerçekleştirenler bu eğitime girmeye hak kazanırlar. NLP Eğitimci Eğitici programını başarıyla tamamlayanlar, NLP Eğitimci Eğitici unvanı kazanırlar. (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003). Türkiye'de NLP Master Trainer eğitimi ilk kez Haziran 2004'te İstanbul'da yapılmıştır.

NLP eğitiminin sonunda eğitime katılan kişiler, NLP sertifikalarını almaya hak kazanırlar.

NLP eğitimlerine katılan kişiler kendi hayatlarında ve pek çok alanda NLP'yi kullanabilmektedirler. Aşağıda NLP'nin kullanılabildiği alanlara yer verilmiştir.

NLP'nin Kullanım Alanları

NLP eğitimleri pek çok alanda hayatı kolaylaştırabilmektedir. Eğitimde, iş dünyasında, sağlıkta, terapide, kişisel gelişimde aile içi iletişimde ve sporda kullanılabilmektedir.

Aytaç (2004), “İş Yaşamında Başarının Sırrı: NLP Tekniği” başlıklı yazısında NLP'nin kullanım alanlarına ilişkin görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“NLP tekniği, özellikle iş dünyasında, yönetim, iletişim, motivasyon, kişisel gelişim, hedef belirleme, liderlik gibi konularda farklılaşma sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda spora, aile yaşamına ve kendini geliştirmeye uygulanabilir. Başarıya ulaşmak ve kişisel mükemmelliği yakalamak isteyen insanların, değiştirmesi gereken tutum ve inançlarını değiştirmeyi kolaylaştırarak kişisel hedeflere başarılı bir şekilde ulaşmasını sağlar. Bu nedenle yönetim ve eğitim alanında sıkça kullanılmaktadır. Nitekim Avrupa kupasını elde eden Galatasaray futbol takımının teknik direktörü Fatih Terim'in NLP tekniği ile eğitilerek takımını başarıya ulaştırdığı, bilinmesi gereken önemli bir konudur. Bu nedenle kişilerin motivasyon, karar alma, yaratıcılık, iletişim gibi basit zihinsel stratejileri benimsemesi esnasında NLP tekniği, yeniden değerlendirmeler sağlayarak, bu kişilerin başarılı liderler haline gelmelerine de olanak tanımaktadır”.

İş dünyasında NLP; liderlerin eğitimi, yöneticilerin eğitimi, teknisyenlerin eğitimi, takımların eğitimi, bir bütün olarak öğrenen organizasyonların kurulması, başarılı yöneticilerin/satıcıların modellenerek bu kişilerin davranışlarının astlarına ve diğer meslektaşlarına aktarılması, bilinçaltı satış, ikna ve prezentasyon teknikleri, motivasyon, karar verme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesinde kullanılabilmektedir.

Eğitimde NLP; hızlandırılmış öğrenme, ders çalışma motivasyonu kazandırılması, öğrenmenin öğrenilmesi, hafıza teknikleri, yaratıcı öğrenme,

sınavlara stressiz hazırlanma, öğrenme zorluklarının yenilmesi, öğretmenlerin yetiştirilmesinde kullanılabilmektedir.

Sağlıkta NLP; strese dayalı hastalıkların (psikosomatik hastalıklar) tedavisinde tıbbi tedaviye yardımcı olarak, bağışıklık sisteminin güçlendirilmesi, alerjiler, ağrılar, moral destek gerektiren tüm rahatsızlıkların iyileştirilmesinde kullanılabilmektedir.

Terapide NLP; depresyon, kişilik bozuklukları, sosyal fobiler, panikler, cinsel fonksiyon bozuklukları, madde bağımlılığı, tüm diğer psikolojik bozukluklarda kullanılabilmektedir.

Kişisel gelişimde NLP; ruh halini kontrol etmeyi öğrenme, kendini tanıma, özgüven kazanmak ve kendi kendine motivasyon, her türlü davranış değişimi, alışkanlıkların değişimi (yeme alışkanlıkları, sigara bırakma, tırnak yeme gibi), mevcut olmayan alışkanlıkların kazanılması, hayattan zevk alma ve mutluluk, kişisel başarı (toplumda, işte, evde), insanlarla iletişim problemleri (hayır diyememe, pasiflik, topluluk önünde konuşamama gibi) konularında kullanılabilmektedir.

Aile içi iletişimde NLP; eşler arasında iletişim bozuklukları, ebeveyn-çocuk ilişkileri, çocukların yetiştirme problemleri, evlilik öncesi iletişim sorunları, ergen problemleri konularında kullanılabilmektedir. (www.nlpdegisim.com/kullanimyerleri).

Sporda NLP; motivasyon, takım ruhu, ait olma bilinci, hedefe odaklanma, kendini tanıma, özgüven kazanma, ruh halini kontrol etmeyi öğrenme, alışkanlıkların değişiminde (sigara, yeme alışkanlığı v.b.) kullanılabilmektedir (www.nlpdegisim.com/kullanimyerleri).

Bugün futbol alanında başarı elde etmiş takımların NLP tekniklerini sıklıkla kullandıkları bilinmektedir. İsveç milli takımının 2003 yılında elde ettiği galibiyetlerin NLP teknikleri kullanılarak elde edildiği anlatılmaktadır. NLP Eğitmen Eğitici Ann Mari Stahle (2004), genç bir futbolcuyu NLP

teknikleriyle nasıl yetiştirdiğini şöyle anlatmaktadır: “Bana geldiğinde 16 yaşındaydı. Özgüvenini yitirmişti. Gönüllü olarak B Gençler Milli Takımına aday olduğunu, fakat yedeklere bile kalamadığını ve ne yapacağını bilemediğini söyledi. Birlikte çalışmaya başladık. Kimin hangi alanda ve nasıl çalışacağını gösteren antrenmanlık çalışmalarında kaleci olmadan kaleye odaklanmasını istedim. – ‘Kaleye doğru bakarsan top kaleye gidecektir, kaleciye bakmadan kaleye gol atmalısın’ dedim. Aynı zamanda dinleme ve uygulamada hedefe odaklanma teknikleri gösterdim. Özgüven konusunda ona destek oldum. Ve o bir süre sonra İsveç Milli Takımına seçildi ve orada oynamaya başladı.”

Hayatın her alanında kullanılabilen NLP, kişilerin sahip oldukları kaynakları kullanmalarını sağlayarak, yaşam süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Pek çok yerde kullanım alanı bulan NLP’nin, bugünkü şeklini nasıl aldığına bakmak amacıyla aşağıda NLP’nin tarihsel sürecine yer verilmiştir.

NLP’nin Tarihçesi

NLP, yeni gelişen bilgi teknolojisinde “beyin dili programlaması” olarak kullanılsa da tarih öncesi çağlarda kullanıldığına dair kanıtlar bulunmaktadır. Sümer Mitolojisinde Tanrı Enki’nin sözel aktarımlar yardımıyla insanları yönlendirdiği, aynı zamanda onlara tarım, hayvancılık gibi bir çok konuda toplu eğitimler verdiği bilinmektedir. Enki’nin bu etkili sözel aktarımları sonunda Sümerler tarım yapmayı öğrenmişlerdir (www.garantiteknoloji.com).

NLP’nin temelleri, 1970’lerin başında Santa Cruz California Üniversitesinde dilbilim konusunda çalışan John Grinder ile aynı üniversitede psikoloji okuyan Richard Bandler’ın tanışmasıyla atılmıştır. Bandler o zamanlarda dönemin önde gelen psikiyatristlerini araştırmıştır. Bandler, bir yayınevi için aile terapisti Virginia Satir’in konferans teyplerini yazıya dökmüş ve bu işi yaparken de Satir’in uygulamalarında belirli dil kalıplarının olduğunu keşfetmiştir. Bandler’ın yaptığı bu çalışma NLP’de “İnsan Mükemmelliğinin Modellenmesi” kısaca "Modellemenin" başlangıcını oluşturmaktadır.

Modelleme, NLP'nin geliştirilmesinde merkez olma niteliği taşır. Örneğin, hastalarıyla iyi iletişim kurabilen başarılı doktorlar modellenerek elde edilen beceriler başka insanlara aktarılmıştır (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

Bandler ve Grinder başarılı insanları gözlemlerken yaptığı araştırmalar sonucunda NLP'nin ilk kitabı olarak kabul edilen "Büyünün Yapısı"nı (The Structure of Magic) yazmışlardır. Başarılı kişilerin modellenmesiyle ortaya çıkan NLP, hızla yayılmış ve pek çok yerde kullanılmaya başlamıştır. Bugün A.B.D.'de 100'ün üzerinde enstitüsü ve 2 adet NLP üniversitesi vardır. Avrupa'daki NLP enstitüsü sayısı 50'nin üzerindedir (www.nlpdegisim.com/tarihce). A.B.D. ve çoğu Avrupa ülkesinde NLP sertifikası bulunanlar NLP uygulamalarını yapabilmektedirler. Gelişimini hızla sürdüren NLP, şimdilerde insan gelişiminde ve değişiminde en hızlı yöntem olarak kabul edilmektedir.

Türkiye'de ise NLP, on yıldır bilinmektedir. Türkiye'de kurulan ilk NLP eğitim merkezi NLP Braingineering'dir. 1996 yılında çalışmalara başlayan NLP Braingineering, çok çeşitli konularda seminerler düzenleyerek bilgi aktarımı yapmaktadır. Bugün kişisel gelişim alanında danışmanlık yapan pek çok firma, sertifikalı olarak NLP eğitimleri vermektedir. NLP'nin kişisel gelişim ve değişim üzerindeki başarısı Türkiye'de bulunan devlet üniversitelerinde ve özel üniversitelerde yer alan seminerlere ve derslere de konu olmuştur.

Görüldüğü gibi NLP eğitimleri hızla yaygınlaşmakta ve uygulanmaktadır. Yaygın bir uygulama alanı bulan NLP eğitimleri, belli hedefler yardımıyla kişiler üzerinde değişimi ve gelişimi sağlamayı hedeflemektedir. Aşağıda NLP'de yer alan hedeflere yer verilmiştir.

NLP'nin Hedefleri

NLP, kişinin kendisini iyi ve mutlu hissetmesini hedefler. NLP'ye göre kendisini iyi ve mutlu hisseden kişi, beynini en etkin şekilde kullanıp kontrol

altında tutabilir, istekleri doğrultusunda beynini makul ve mantıklı bir şekilde kullanabilir.

NLP'nin diğer hedefi ise kişilere, beyni etkin bir şekilde nasıl kullanılacağını öğretmektir. Beynin etkin kullanımı, yaşanan tüm deneyimlerin insan yararına kullanılmasını sağlar. Örneğin; bir kez elde edilmiş bir başarı veya bir mutluluk anı, nörolojik bir süreç oluşu için istenildiğinde tekrar zihinde yaşanan bir olay haline getirilebilir. Duygular deneyimlenip kayıt altına alındığı için istenildiğinde ve gerekli olduğunda tekrar yaşanılır hale getirilebilir. Kişi zor bir zamanında ve çok üzgün olduğunda, geçmişte yaşadığı mutluluk hissi veren bir deneyimini ortaya çıkarabilir ve o mutluluğu şimdiki zamanda tekrar yaşayabilir. Duyguların, hislerin ve bunları oluşturan olayların meydana getirdiği değişimlere direnebilme ve tüm kontrolü elde tutabilme duygusu özgüven duygusunu da insana kazandırmaktadır (Wolinsky, 1993). İşte bütün bunları akıl almaz bir şekilde yapabilen insan beyni, istenilen yönde kullanılabilir.

Kişiler beyinlerini istedikleri yönde kullanabilmek için bir kaynağa ihtiyaç duyarlar. NLP, beyni etkin kullanmaya yardımcı olan bir kaynaktır. Beynini etkin bir şekilde kullanan kişi ulaşmak istediklerine de kolayca ulaşabilir. Bunun için belirli adımlar izlenmelidir. Bu adımlar ise NLP'nin 4 temel uygulama ilkesini oluşturur. Aşağıda bu ilkeler sırasıyla açıklanmıştır.

NLP'nin Dört Temel Uygulama İlkesi

NLP'ye göre kişilerin hayatta istediklerini elde edebilmek için bilinçli isteklere sahip olmaları gerekir. Bilinçli isteklere sahip olmayan kişiler, hayatta oradan oraya sürüklenirler ve tesadüfi yaşarlar. Buda kişilerin mutsuz olmasına neden olur. Kişinin ne istediğini bilmesi ve ona ulaşmaya çalışması çok önemlidir. Bunun için kişilerin izlemesi gereken ilkeler şöyledir:

1. Ulaşmak istenen hedefi bilmek: NLP'ye göre insanlar bazen bilinçli bazen de bilinçsiz olarak hareket edebilirler. Aslında her davranışın altında olumlu bir niyetin olduğunu ve çoğu insanın bilinçli hedeflere sahip

olmadığını savunmaktadır. Tesadüfe bırakılan yaşamlar, amaçsızlık kişiyi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu da insanın hedef belirleme gereksinimini ortaya çıkartır. Hedeflerin belirli bir yöne yönelik olması kişileri motive etmektedir. Kişiler kendilerine hedef koyduklarında ise o hedefe ulaşmaya odaklanmaktadır.

2. Hedefe yaklaşıp yaklaşılmadığını anlamak için yeterli duyuşal keskinliğe sahip olmak: NLP de kişilere öğretilenlerden biri de gözlem okumadır (karşı tarafı cilt renginden nefes alış verişine kadar analiz etme). Kişi duyuşal keskinliğini kullanarak hedefe ulaşma derecesini belirlemektedir.

3. Hedefe ulaşınca kadar yeterli esnekliğe sahip olmak: NLP'ye göre kişiler istediklerini alıncaya kadar esnek davranmalıdırlar. Esneklik hedefe daha kolay ulaşılmasını sağlamaktadır. Esnek olan kişi dışarıdan gelen tüm olumsuzluklara karşı önlemler alarak hedeften ayrılmadan yollarına devam edebilmektedirler.

4. Harekete geçmek: Hedefi gerçekleştirebilmek için eyleme geçmek gerekmektedir. Eyleme dönüşmeyen hiçbir düşünce var olamaz (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

Hedef, kişileri motive eden yaşam araçlarındandır. Hedefler arzular arasında ulaşmaya karar verilen isteklerdir. Hedefi olmayan kişilerin arzuları çoktur ve istekleri her zaman değişmektedir. Hedef belirlerken belli stratejiler izlenmelidir. Aşağıda NLP'de yer alan hedef belirleme stratejilerine yer verilmiştir.

Hedef Belirleme Stratejileri

NLP'ye göre hedefler kişileri amaçlara götürmektedir ve doğru stratejiler uygulanırsa daha kolay amaçlara ulaşılmaktadır. Hedef belirlerken aşağıdaki stratejiler ve nedenleri dikkate alınmalıdır.

- **Hedefler olumlu olmalıdır.** Bilinçaltı olumsuz önermeleri algılamaz. Hedefler daima olumlu olmalıdır. Aksi takdirde gerçekleşmeyecektir.

Örneğin kişi “korkularıyla yaşamak istemiyorum” yerine “daha cesaretli olmak” istiyorum derse korkularından kurtulması daha kolaydır.

- **Hedef kişiye fayda sağlamalıdır.** Kişiye fayda sağlamayacak hiçbir istek gerçekleşemez. Çünkü kişi onu gerçekleştirmek için çaba sarf etmeyecektir.
- **Hedefler somut olmalıdır.** Soyut ifadeler bir süre sonra kişiyi motive edememeye başlar çünkü kişi gerçekleştirmek istediği şeyleri göremez ve hedeften vazgeçmeler yaşanabilir. Örneğin; “İyi bir eş olmak istiyorum” cümlesi hedef olamaz. Çünkü soyuttur. “Eşimle birlikteyken eşime iyi davranacağım” cümlesi daha somuttur.
- **Hedefler mantıklı ve ulaşılabilir olmalıdır.** Hedef belirlerken eldeki kaynaklar da düşünülmelidir. Ekolojik dengeyi bozan hedefler gerçekleşmeyecektir. Picasso olmayı istemek ekolojik değildir. Fakat onun kadar üne kavuşan biri olmak, istenebilir bir hedeftir.
- **Hedef belirlerken kontrol her zaman kişide olmalıdır.** Kontrol kimdeyse hedefi gerçekleştiren odur. Hedefte kontrol başka yöne kayarsa hedef başarıya ulaşamaz. Çocuğunun sınıfını geçmesini isteyen bir ebeveyn çocuğunun sınavına girip onun adına sınavda başarılı olamaz. Kişi hedef belirlediğinde “bu hedef ne kadar benim kontrolümde?” sorusunu kendisine sormalıdır (Hamurcu, 2004).

Hedef belirleme stratejileri kişileri daha kolay amaçlarına ulaştıracak birer anahtardır. Herkesin büyük ya da küçük hedefleri vardır. Hedefler büyük olabilir. Burada hedeflere ulaşmak için hedefi küçük parçalara ayırmak gerekir. Hedefi detaylandırmak, küçük parçalara ayırmak adım atmaya kolaylaştırır. En küçük hedeflere bile plan yapılmalıdır. Kişi eğer hedef belirleyemiyor günün getirdiklerine göre yaşıyorsa neyi isteyip neyi istemediğini düşünmelidir. Ancak bu sayede gerçekleştirilmeyi bekleyen hedeflere sahip olabilir (Hamurcu, 2004).

NLP'ye özgü bu stratejilerin yanı sıra kişilere fayda sağlayan bir başka NLP kabulü de NLP varsayımlarıdır.

NLP'nin Varsayımları

NLP'nin varsayımları, NLP geliştikçe zaman içinde formüle edilmiştir. Bu varsayımlar matematik ve fizikte yer alan değişmez kurallara benzememektedir. NLP varsayımlarını mutlak doğrudan çok "yararlı" olarak düşünmek gerekmektedir (Alder, 2002). Kabul gören NLP varsayımları şöyledir:

- **Harita temsil ettiği arazinin (sahanın) kendisi değildir.** Her birey kendine has bir dünya modeli yaratır ve başkalarından farklı bir gerçeklik içerisinde yaşar. Kişinin deneyimi dünya ile benzer bir yapıda ise yararlıdır. Doğrudan dünyaya tepki vermek yerine insan zihnindeki haritalara, özellikle de duygulara ve yorumlamalara tepki vermek dünyayı değiştirmekten çok daha kolaydır (Andreas&Faulkner, 1994).
- **Dil, kişilerin deneyimlerinin ikincil temsilidir.** Her kişi yaşamında gördüğü, duyduğu veya hissettiği şeylerle ilgili diğer kişilerden farklı deneyimlere sahip olduğundan kullandıkları sözcükler de kişiden kişiye farklı anlamlar taşır. Bu anlamların benzer olduğu zamanlarda kişiler birbirleriyle etkili iletişim kurabilirler. Benzerliklerin çok az olması durumunda ise iletişim sorunları ortaya çıkar (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).
- **Zihin, beden ve ruh aynı sibernetik sistemin ayrılmaz parçalarıdır.** Bedenin fiziksel durumu düşünceleri ve düşünceler de hisleri etkiler. Kişilerin algıları, düşünce süreci, duygusal süreci, fizyolojik tepki ve davranışların hepsi aynı anda gerçekleşir. Kişi, doğrudan düşünme şeklini değiştirerek ya da fizyolojisini veya hislerini değiştirerek düşüncelerini değiştirebilir. Aynı şekilde, düşünme şekli değiştirilerek fizyoloji veya hisler değiştirilebilir.
- **Davranışlar adaptasyondan başka bir şey değildir.** Davranışlar yapıldıkları ortama ve duruma göre değerlendirilir. Kişinin gerçekliği

dünyayı algılama şekline göre tanımlanır. Dolayısıyla sergilenen bir davranış bireyin kendi gerçekliğine göre uygundur. İyi ya da kötü bütün davranışlar bir tür adaptasyondur, belli bağlamlarda faydalıdır (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

- **Her davranışın ardında olumlu bir niyet yatar.** Her acı verici, zararlı ve hatta düşüncesiz olarak nitelendirilen bir davranış ilk ortaya çıktığında olumlu bir amaca hizmet eder. Yapılan bu eylemlere göz yummak ya da kızmak yerine, davranışları kişilerin olumlu niyetlerinden ayırmak gerekir (Andreas&Faulkner, 1994).
- **Kişinin bir davranışı, kendisi için mevcut olan en iyi seçeneği yansıtır.** Davranışlar mevcut duruma göre değerlendirilir, anlaşılır veya değiştirilir. Kişi; kim olduğuna, yaşam deneyimlerine ve farkında olduğu seçeneklere bağlı olarak kendisi için en iyi seçeneği tercih eder. Bir kişinin, bir davranışını değiştirmek için kendisine başka seçenekler sunmak gerekir. NLP bu yeni seçenekleri sunan teknikleri içerir.
- **Kişiler istedikleri değişiklikleri gerçekleştirmek için gereken bütün kaynaklara sahiptir.** Yapılması gereken, bu kaynakların yerini bulmak veya bunlara erişmek ve bunların ortaya çıkmalarını sağlamaktır. NLP, bu kaynaklara erişmek ve bunları şimdiki zaman çerçevesine aktarmakta yardımcı olur.
- **Dünyada mümkün olan her şey herkes için de mümkündür.** Eğer bir kişi belli bir davranış gösterebiliyorsa, o zaman herkes için de bunu yapmak mümkündür. Bunun “nasıl” yapıldığını belirleme işlemine ise “modelleme” denir.
- **Başkaları hakkında en yararlı bilgiler onların davranışlarından elde edilir.** İnsanların söylediklerinden ziyade davranışlarına daha fazla önem vermek gerekir. Sadece sözlere güvenilmemelidir. Kişilerdeki meydana gelen değişiklikler kişilerin davranışlarında aranmalıdır.

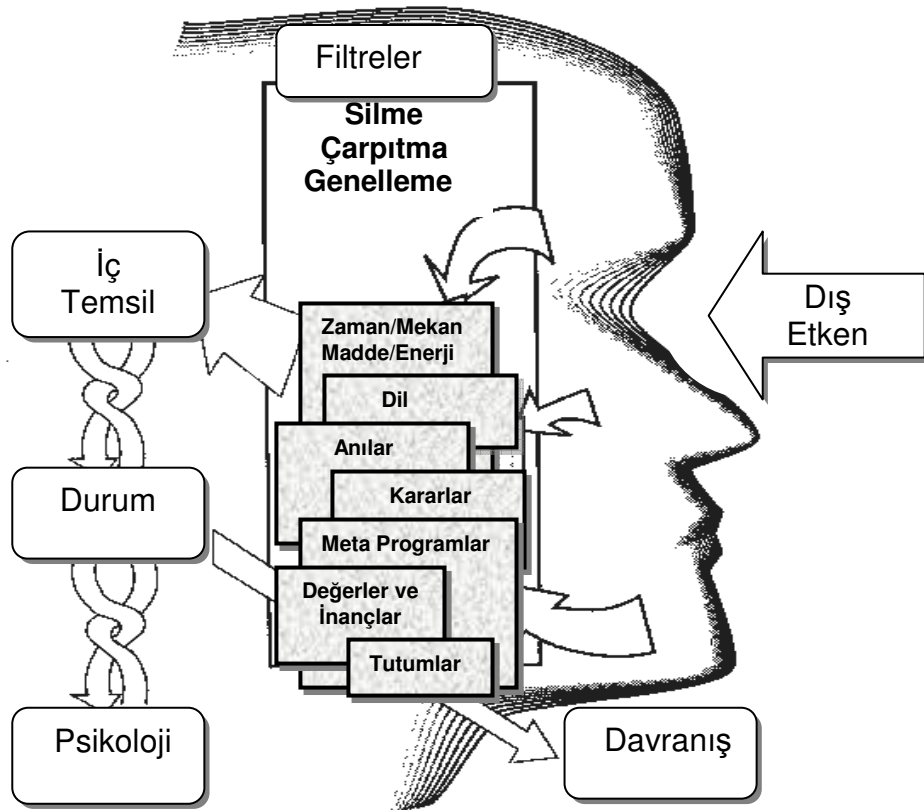
- **Kişinin bir konuda başarısız olması her zaman başarısız olacağı anlamına gelmez.** Kişiler gerekli esnekliğe sahip olduklarında ve amaca giden birden fazla yola sahip olduklarında başarıya ulaşılabilirler.
- **Başarısızlık diye bir şey yoktur, sadece geri bildirimler vardır.** Deneyimleri başarısızlık yerine, öğrenme açısından değerlendirmek daha doğru olur. Eğer kişi her hangi bir konuda başarılı olmuyorsa, bu başarısız olduğu anlamına gelmez. Sadece söz konusu şeyi yapmamanın bir yolunu keşfettiği anlamına gelir. Bunun için kişi başarmanın yolunu buluncaya kadar davranışını değiştirmelidir.
- **İletişimin anlamı alınan tepkilerdir.** İletişimde genellikle bir kimsenin bir başkasına bilgi aktardığı varsayılır. Taraflardan biri kendisi için “anamlı” bir bilgiye sahiptir ve karşı tarafın aktarmak istenilen şeyi anlamasını ister. İletişimde karşı tarafın ne anladığı ve nasıl karşılık verdiği çok önemlidir. Alınan karşılığa dikkat edilmesi gerekir. Eğer iletişimci istediği karşılığı alamıyorsa, alana kadar iletişimini değiştirmelidir (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

Yukarıda da değinildiği gibi NLP, kişiler üzerindeki değişimin doğru bir iletişimle sağlanabileceğini savunmaktadır. İletişimin her an gerçekleştiği düşünülürse iyi kurulan bir iletişim, kişilerin istedikleri yönde gelişebilmelerine ve değiştirebilmelerine olanak sağlamaktadır. Aşağıda NLP'nin iletişim konusunu nasıl ele aldığına değinilmiştir.

NLP ve İletişim

İletişim, kişilerin kendileriyle ve kendileri dışındakilerle kurdukları bir etkileşim sürecidir. İyi kurulan bir iletişim kişisel potansiyel üzerinde ortaya çıkan performansı etkin kılar. NLP, kişilerin içinde var olan potansiyeli açığa çıkarmada bir kılavuz olduğu için iletişimin sağlıklı bir şekilde sağlanmasını mümkün kılar (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003). Richard Bandler ve John Grinder, insanların kendi kendileriyle ve başkalarıyla nasıl

iletişim kurduklarını ortaya koyan bir iletişim modeli sunmuşlardır. Bu model dışarıdan gelen bilginin nasıl bir işlemden geçirildiğini açıklamaktadır. Dış etkenlerin kişiler üzerinde yarattığı iç temsilleri, dış etkenin kendisi olamaz. Tipik olarak dış olaylar içsel algılama süreci ile bir işlemden geçirilir. Dış etkenlerin kişilerde oluşturduğu bu temsil, psikolojinin ve duygusal durumların (mutlu, üzüntülü v.b.) bir yansımasıdır. İç temsil, kişilerin iç resimlerinden, seslerden, diyaloglardan ve hislerden meydana gelir. Oluşan durum iç temsilin ve psikolojinin birleşiminin bir sonucudur (James, 1992). Bu model şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. NLP İletişim Modeli

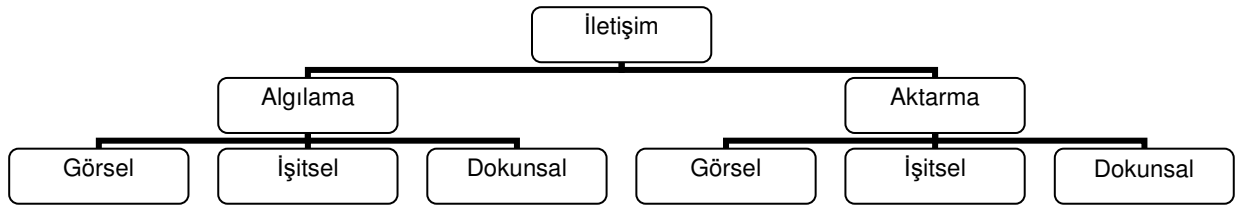
Dış etkenlerin kişiler üzerindeki iç temsilleri duyu organları aracılığıyla algılanır. Bunlar; görsel, işitsel, dokunsal, kokusal, tatsal temsillerdir. İletişimde konuşulanlar, karşı tarafın temsil sistemlerine dönüştürülmedikçe, yetersiz kalmaktadır (Sinclair, 1998).

NLP'ye göre iletişim esnasında izlenmesi gereken 4 temel adım vardır. Bu adımlar sırasıyla izlendiğinde istenilen şekilde bir iletişim gerçekleştirilebilir. Bunlar şöyledir:

1. **Kalibrasyon:** Farkı fark etmeyi sağlar. İletişim kurmaya başlarken karşıdaki kişinin farklılıklarını gözlemleyerek fark etmek iletişimin ilk adımıdır.
2. **Ahenk Kurmak:** Ahenk, önce iletişime girecek kişinin kendisini, sonra karşısındakini kabul etmesidir. Ahengin olmadığı yerde tartışmalar yaşanır.
3. **Eşleşmek:** İletişime karşıdaki kişi ile olan benzerliklerden başlamak gerekir. İnsanlar kendilerine benzeyen kişilerden hoşlanırlar. Bunun için kişilerin haritalarıyla bakabilmek başlangıçta çok önemlidir. Eşleşme, ses tonundan nefese kadar tam anlamıyla sağlanmalıdır. İletişim kurarken bedenin eşleşmesine ise “aynalama” denir. Aynalama, iletişim kurulan kişinin kendisini sanki aynada görüyormuş gibi karşısındakine yansıtılmasıdır. Burada kastedilen taklit değildir. İnsanlar kendilerini taklit eden kişileri değil, kendilerine benzeyen kişileri severler.
4. **Yönetmek:** Karşı tarafla eşleşme sağlandığında kişilerin yönlendirilmesi daha kolay olur. İnsanlar kendileri gibi gördükleri kişilere kolay uyum sağlayıp yönlendirilebilir (Hamurcu, 2004).

NLP'ye göre iletişim alınan tepkilerdir, geribildirimlerdir. Konuşmak iletişimin kendisi değildir. İletişimde önemli olan kişinin ne anlattığı değil karşıdaki insanın ne anladığıdır. Bir şeyi anlatırken kişilerin temsil sistemlerine hitap etmek, iç dünyasını dış dünyaya, dış dünyasını da iç dünyaya aktarmak gerekir. Bu sayede başarılı bir iletişim kurulabilir. Bunun yanı sıra iletişimde başarı kişinin diksiyonunun güzel olmasıyla değil, anlatılanların ne zaman, nerede ve nasıl aktarıldığı ile ilgilidir.

İletişimin algılama ve aktarma olarak iki ögesi vardır (Hamurcu, 2004). Bunlar şekil 2'de gösterilmektedir.

Şekil 2. İletişimin Öğeleri

Algılama; dış dünyadaki bir olayı bir bilgiyi görsel, işitsel ve dokunsal olarak algılamaktır. Algılama dış algılama ve iç algılama olarak ikiye ayrılır :

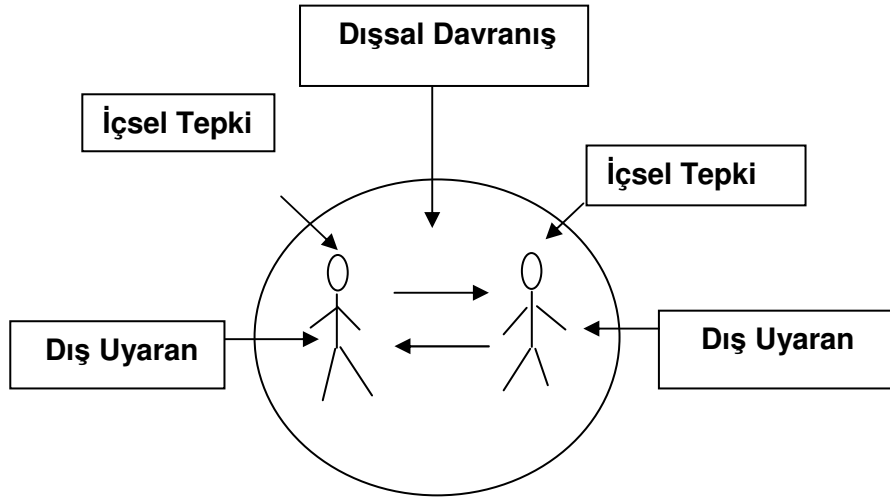
1. Dış Algılama (duygusal algılama): Dış dünyanın algılanmasıdır. Bakmak dış algılamadır. Örneğin; deniz kenarında, sahil şeridinin ve etrafını çevreleyen ağaçların manzarası dış algılamadır.
2. İç Algılama (düşüncelerle algılama): Nörolojik süreçteki algılamadır. Görmek iç algılamadır. Örneğin; deniz kenarında ne çeşit ağaçların olduğu, sahil şeridinin ince kumdan mı, yoksa irili ufaklı taşlardan mı oluştuğunu sahilde değilken söyleyebilmek iç algılamadır.

İç algılamanın olduğu durumlarda dış algılama yoktur. Örneğin; aşı olan küçük çocuğun daha aşı olmadan canının yanacağını bildiği için ağlamaya başlaması bir iç algıdır. Şizofren, paronoya gibi hastalıklarda kişinin iç algılaması gelişmiştir, dış algılaması ise pasiftir. Görsel, işitsel, dokunsal, kokusal, tatsal algılamanın gelişmesi için “iç algılamanın” geliştirilmesi gerekir.

Dış algılamanın olduğu durumlarda ise iç algılama yoktur. Örneğin gittiği bir yerde, kötü bir tecrübe yaşayan kişinin oraya her gittiğinde kendini kötü hissetmesi gibi. Hafıza problemlerinde de, kişinin iç algılaması zayıftır, dış algılaması ise aktiftir.

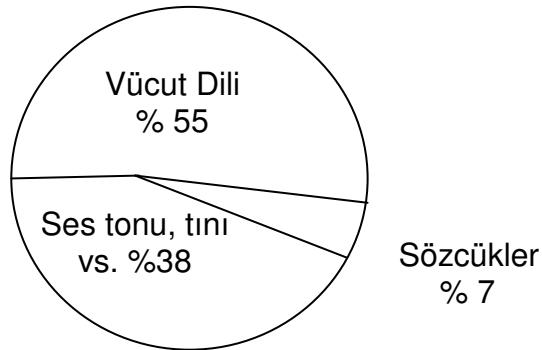
NLP'ye göre iletişimde bir insan dikkatini bir başkasına verdiği zaman karşısındakinin söylediği ve yaptığı şeyi sistemine alır. Kişi, kendi içsel düşünce ve duygularıyla temas kurar ve kendi bireysel tarzıyla tepki verir. Karşıdaki kişi de dikkatini ona verir ve böylece iletişim devresi oluşur (NLP

Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003). Etkili iletişimde meydana gelen devre şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3. İletişim Devresi

İletişim esnasında dışarıdan gelen uyarıcılar kişilerde içsel tepkilere dönüşür. Bu içsel tepkilerin dışa vurumu dışsal davranış şeklinde olur. İletişimde bu oluşum sürekli bir döngü halindedir. İletişimde bu döngüyü sürekli hale getirmek için kaynaklara ihtiyaç duyulur. Vücut dili, ses tonu, sözcükler iletişimde kullanılan kaynaklardır. İletişim sadece söylenen sözcüklerden ya da ses tonundan ibaret değildir. İletişim söylenen sözcüklerden çok daha fazlasını içerir. Bazen hiçbir şey söylememek bile bir iletişim yöntemidir. . Mesajı karşı tarafa ulaştırırken önemli olan ne söylendiği değil, nasıl söylendiğidir. Bir grup insanla iletişim sırasında asıl etkinin %55 oranında vücut dili (duruş, el hareketleri, göz teması, vs.), %38 oranında ses tonu ve %7 oranında söylenen sözcüklerle yapıldığı bilinmektedir. Bu yüzdeler şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. İletişimde Kullanılan Kaynaklar

İletişimde diğer bir yön, topluluk önünde yapılan iletişimdir. Aşağıda kişilerin topluluk önündeki iletişimlerinde göz önünde bulundurması gereken önemli noktalara yer verilmiştir.

Topluluk Önünde İletişim

NLP'ye göre, topluluk önünde kurulan iletişimde ilk söylenenlerin somut olması gerekir. Çünkü söylenenlerin ilk denetlendiği yer bilinçaltıdır. Daha sonra söylenenler kişilerin duygusal beyin lopuna hitap etmelidir. Kısa, doğru ve güzel olan cümleler duygusal lopa hitap eder. Konuşma yine bu boyutta fakat daha kısa sürede devam etmelidir. Çünkü zihin daha hızlı çalışmaya başlayacaktır. Topluluk önünde iletişim esnasında değişim sağlanabilmesi için söylenen cümlelerin aşağıda verildiği gibi olması gerekir.

I. Cümle; Somut ve Gerçek Olmalı	}	Nörolojik süreç kıyaslama yapar
II. Cümle; Soyut ve Gerçek Olmalı		
III. Cümle; Soyut ve Gerçek Olmalı		
IV. Cümle; Soyut ve Kişiden Kişiye Değişen Olmalı	}	Nörolojik süreç genelleme yapar (Hamurcu, 2004).
V. Cümle; Soyut ve Kişiden Kişiye Değişen Olmalı		

Bu sıraya dikkat edildiğinde söylenenlerin inandırıcılığı arttığı için topluluk önünde konuşan kişi, dinleyicilerle rahat bir iletişime girecek ve dinleyenler de konuşmacıyı dinlemekten zevk alacaklardır. Bunun yanı sıra kişilerin topluluk önünde konuşurken dikkat etmeleri gereken bazı noktalar vardır. Örneğin; topluluk önünde konuşurken iletişimi koparmamak için dinleyicilere sırtın dönülmemesi gerekmektedir. Tahta kullanılacaksa sol tarafta kullanılmalıdır. Daima insanlarla göz teması kurabilecek mesafede olunmalıdır. Topluluğa doğru bakıldığında görülen insanların gözleri değil, anlatan kişinin kendi iç algısında yaratılan dinleyicilerin resimleri olmalıdır. Kişilere olumlu geribildirimler verirken yavaş olunmalıdır. Bireylerden soru geldiğinde cevap topluluğa anlatılmalıdır. Bir şey anlatırken karşıdaki kişinin hangi sorulara öncelik verdiğini bilmek ve ona göre cevaplar vermek kişinin daha çok ilgisini çekecektir. İnsanlar genellikle 4 temel sorunun cevabını merak ederler: “Kim?/Ne?, Neden?, Nasıl?, Ne olacak?” Bu soruların cevaplarını alan kişiler topluluk önünde kurulan iletişimden memnun kalır. Bu

NLP’de 4 Mat Tekniği olarak bilinir (Hamurcu, 2004). 4 Mat Tekniği çizelge 1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1. 4 Mat Tekniği

Kim? Ne? Bu soruya verilen cevaplar öğreticidir. Bu soru kalıbı açıklama yapmayı gerektirir. İnsanların %25’i bu sorunun cevabıyla ilgilenir.	Nasıl? Sorunun cevabı stratejileri, yöntem ve teknikleri açığa çıkarır. İnsanların %18’i bu sorunun cevabını arar.
Neden? Bu soruya verilen cevaplar çünküyle başlar. Bu soruya verilen cevaplar motivasyonu artırır. İnsanların %25’i nedenin cevabını arar.	Ne Olacak? Bu sorunun cevabı sonuçtur. Kişi bunu yaparsam/yapmazsam ne olacak? Bana faydası ne olacak? sorularına cevap arar. İnsanların %22’si bu gruptadır.

Gerek kişinin kendisiyle kurduğu iletişimde gerekse topluluk önünde kurulan iletişimde kişilerin kendisinin ve karşısındakinin dış dünyayı nasıl algıladığını yani temsil sistemini bilmesi iletişimi kolaylaştırır. Temsil sistemleri kişilerin dış dünyayı nasıl algıladıkları konusunda kişilere bilgiler verir. Elde edilen bu bilgiler sayesinde daha etkili bir iletişim kurulabilir. Aşağıda temsil sistemlerinin ne olduğuna ve özelliklerine yer verilmiştir.

Temsil Sistemleri

Temsil sistemi görme, işitme, dokunma, tatma, koklama yoluyla dış algıları iç algılara dönüştürmeye yardımcı olan bir sistemdir. NLP’de bu sisteme “temsil sistemleri” denilmektedir. Kişilerin dış uyarıcılardan aldıkları algılar gerçek dünyadaki aynısı değildir (Bandler&Grinder, 1976). Bu farklılığa dış uyarıları filtre eden silmeler, çarpıtmalar ve genellemeler neden olur. Filtreler, kişiler için gerekli olan bilgileri süzerek gereksiz bilgi bombardımanından kişileri korur. Bu sanki kum tanelerinin elekten geçirilerek elenmesi gibidir. NLP, doğal olarak meydana gelen bu filtrelerden yararlanarak kişilerin beyinlerini yönlendirmelerini ve farklı şeylere dikkat etmelerini sağlar (Steven&Sikes, 1997).

NLP’de dış dünyayı görüntülerle algılayanlara görsel, seslerle algılayanlara işitsel, duygularla algılayanlara dokunsal adı verilmektedir. Tatma ve koku duyusuyla algılama küçük yaşlarda silindiği için araştırmada bu üç duyu üzerinde durulmuştur (Dövcü, 2000). İnsanların hepsi bu beş temsil sistemine sahiptir. Fakat herkes bu temsil sistemlerinden birini ağırlıklı olarak kullanır. Bu temsil sistemlerine sahip olan kişilerin genel özellikleri sırayla aşağıda verilmiştir. Bu özellikler NLP’de, pek çok insanın gözlemlenmesiyle elde edilmiştir ve bu özelliklerin hepsi bir genellemeden öteye gidemez.

Görsel Temsil Sistemi

Görsel temsil sistemini ağırlıklı kullanan kişiler hayatı görüntülerle algılar. Görsel kanalları daha açıktır (Molden, 2001). Bir şeyin nasıl görüldüğüne bakarlar. Onlar için önemli olan renkler ve görüntülerdir. Her zaman etrafındakileri görebilecek mesafede dururlar. Daha çok yazarak öğrenirler. Görseller söylenenleri geçmiş ve gelecekteki görüntüleri karşılaştırarak anlarlar. Görsellerin zihinleri bir video kamera gibi çalışır. Görerek öğrenirler. Onlar için yüzler isimlerden daha anlamlıdır, göz teması kurmaya özen gösterirler. Genelde yukarı bakarak düşünürler. Kıyafetlerinin rahatlığından çok renk uyumu daha önemlidir. Görsel temsil sistemini ağırlıklı kullanan kişilerin vücut yapıları; genellikle sıkı ve incedir. Duruşları, omuzları öne düşük, boyun ileriye doğru uzatılmış biçimdedir. Göz hareketleri, sık ve ritmik bir şekildedir. Bu görüntülerin ardışık bir şekilde algılanmasından ileri gelir. Nefes alma göğsün üst kısmından olur. Ses tonu genizden gelir ve yüksektir. Konuşma temposu hızlı ve kelimelerin patlaması biçimindedir. Kaslar, omuz ve karın bölgesinde gergindir. Eller ve kollar, konuşma anında çok fazla kullanılır. Deri renkleri, soluktur. Seçtikleri meslek ve hobiler; mühendislik, tasarımcılık, mimarlık, ressamlık, fotoğrafçılık ve koleksiyonculuk alanlarına yöneliktir (Steven&Sikes, 1997).

İşitsel Temsil Sistemi

İşitsel temsil sistemini ağırlıklı kullanan kişiler seslere duyarlıdır. Bir şeyin nasıl görüldüğünden ziyade sesi daha önemlidir. Kurdukları cümlelerde “duymak” kelimesini çok kullanırlar (Molden, 2001). Duyarak

öğrenirler ve konuşmayı çok severler. Daima işitebilecekleri mesafede dururlar. Kulak hizasına bakarak düşünürler. Şiir gibi konuşurlar. İşitsellerde konuşurken konuyu dağıtıp başka şeylerden bahsetmek çok yaşanan bir durumdur. Dinleyerek öğrenirler. Ritmik yürürler ve kıyafetlerini parlak, hışırtılı veya birbirine deydğinde ses çıkarabilen kumaşlardan seçerler. Vücut yapıları, görsel ve dokunsal temsil sistemini ağırlıklı kullanan kişilerin vücut yapıları arasındadır. İşitsel temsil sistemini ağırlıklı kullanan kişilerin duruşları, kambur gibidir. Baş bir tarafa doğru yana yatık vaziyettedir. Göz hareketleri, kulak hizasında sağa sola doğru hareket eder. Göğüsün orta kısmından nefes alıp verirler. Ses tonları berrak ve akıcıdır. Konuşma tempoları, ritmik ve ahenklidir. Kasları ritmik hareket eder, kas gerginliği görsellere göre daha azdır. Eller ve kollar, telefonla konuşuyormuş gibi kulağa yakındır. Ya da çene ve ağızda tutarlar. Deri renkleri, parlaktır. Seçtikleri meslek ve hobiler; müzik aletleri satış personelliği, piyanistlik, telefon satıcılığı, şarkıcılık, avukatlık, müzik aleti çalma alanlarına yöneliktir (Steven&Sikes, 1997).

Dokunsal Temsil Sistemi

Dokunsal kişiler kararlarını işitsellik veya görsellikten ziyade hislerine göre verirler. Dokunarak hissetmek onlar için önemlidir. Dokunabilecekleri mesafede dururlar. Konuşmaları ve hareketleri çok yavaştır. Bir şeyi yaparak öğrenirler. Dokunsal hafızaları çok gelişmiştir. Konuşurken karşılarındaki kişilere daha yakın dururlar. Genelde konuşurken hisleriyle bağlantı kurmak için aşağıya ve sağa bakarak cevap verirler (Molden, 2001). Rahat, yumuşak ve bol kıyafetler giyerler ve rahat bir şekilde otururlar. Vücut yapıları, kilolu ya da atletiktir. Dokunsal temsil sistemini ağırlıklı kullanan kişilerin duruşları, kilolu olanlarda kafa omuzların arasında gömülmüş şekildedir. Atletik yapıdakilerin geniş omuzları vardır ve dik dururlar. Göz hareketleri, aşağıya ve sağa doğrudur. Nefes alma, karından, derin ve tam şekildedir. Ses tonları, duygusal, derin ve alçak seviyededir. Konuşma tempoları, düşüktür ve konuşurken sık sık aralar verme şeklindedir. Bu karşılıklı konuşmaları kesintiye uğratır (Molden, 2001). Kaslar, genellikle hareket halinde olabildiği gibi gevşekte olabilir. Eller ve kollar, karın hizasında, vücudun orta kısmında terazi gibi durur. Deri renkleri, değişikendir. Seçtikleri meslek ve hobiler;

masörlük, heykeltıraşlık, inşaat işçiliği, atletizm, berberlik, yüzme, dans, yemek yeme, kamp yapma, yemek yapma alanlarına yöneliktir (Steven&Sikes, 1997).

Farklı temsil sistemlerini ağırlıkta kullanan kişilerin kullandıkları sözcükler ve deyimler de temsil sistemlerine göre farklılık göstermektedir. Bu sözcük ve deyimler yardımıyla kişilerin temsil sistemleri hakkında fikir sahibi olmak mümkündür. Görsel, işitsel veya dokunsal temsil sistemlerine sahip olan kişilerin sıklıkla kullandıkları sözcükler ve deyimler, çizelge 2’de ve 3’te verilmiştir.

Çizelge 2. Sözcükler ve Temsil Sistemleri

<u>Görsel</u>	<u>İşitsel</u>	<u>Dokunsal</u>
Görmek	İşitmek	Hissetmek
Bakmak	Dinlemek	Deneyimlemek
İzlemek	Kulak vermek	Anlamak
Görünmek	Müzik çalmak	Düşünmek
Göstermek	Ahenkli kılmak	Öğrenmek
Açığa çıkmak	Ayarlamak	İşlemden geçirmek
Ortaya çıkmak	Yankılanmak	Duyarlı olmak
Öngörmek	Sessizlik	Vurgulamak
Aydınlatmak	Konuşmak	Katı
Hayal etmek	Bağırarak	Yumuşak
Net	Tartışmak	Soğuk
Bulanık	Çınlamak	Kırılmak
Puslu	Sağır olmak	Pürüzlü
Berrak	Haykırmak	Sıcak
Resim	Gürültü	İnce
Renksiz	Sakin	Dokunmak
Vizyon	Belirtmek	Bozulmak
Odaklanmak	Armoni	Ağır
Mat	Vokal yapmak	Tasarlamak
Donuk	Dilsiz	Basmak
Başka açıdan bakmak	Pat diye	Huzurlu
Yansıtmak	Ötme	Tatmak
Renkli	Konuşmak gerekirse	Çekici
Simetri	Tempo	Sakin

Gösterişli	Önermek	Güçlü
Silik	İletmek	Çarpıcı
Tablo çizmek	Anlattığına göre	Yaklaşmak

NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003, s.27'den ve Biçer, 1999, s.63'den uyarlandı.

Çizelge 3. Deyimler ve Temsil Sistemleri

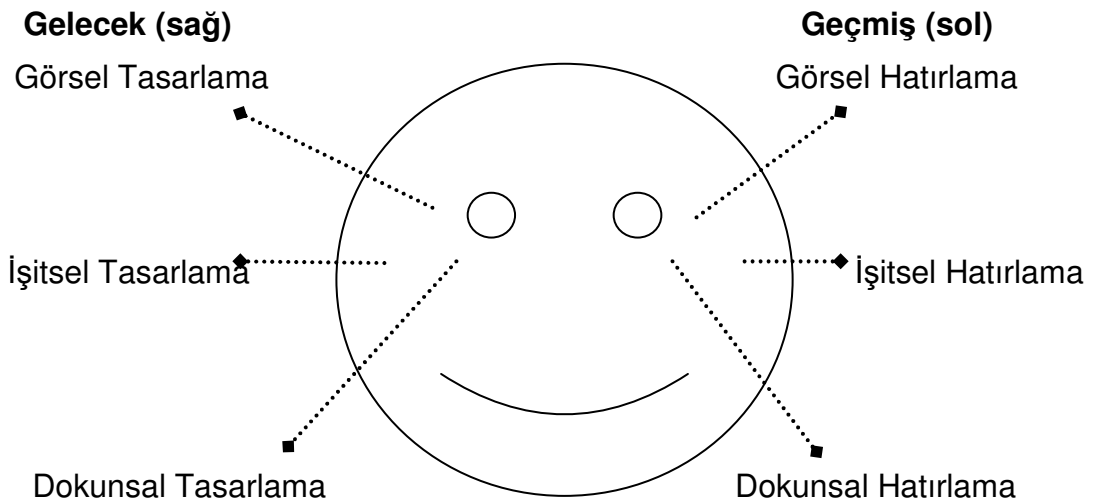
<u>Görsel</u>	<u>İşitsel</u>	<u>Dokunsal</u>
Göz alıcı	Kulak vermek	Temas kurmak
Kuş bakışı	Etekleri zil çalmak	Parmak basmak
Şimşekler çakmak	Kulak vermek	Sinirine dokunmak
Kaşla göz arasında	Dilini tutmak	Anlamını yakalamak
Gönül gözü	Boş konuşmak	Soğukkanlılığı korumak
Işığında	Hesap vermek	Kımıldama!
Olay çıkarmak	İşitilmemiş şey	Baş belası
Gözü açık	Duyuma mesafesinde	Nüfuzunu kullanmak
Dar görüşlü	Geveze	Çivi gibi
Derman olmak	Dili tutulmak	Aşağı yukarı
Göz hapsi	Lafa tutmak	Ağızdan kaçmak
Resmetmek	Net işitmek	El ele
Fikir edinmek	Kulağa hoş gelmek	El atmak
Loş görüntü	Gümbür gümbür	Damarına basmak
Çıplak gözle	Şiir gibi konuşmak	Kendine hakim olmak
Bana öyle görünüyor	Zil takıp oynamak	Tam isabet ettirmek
Hayatı renklendirmek	Kulakları sağır etmek	Yarayı deşmek
Göz göze	Uyum içinde olmak	Sıcakkanlı olmak
Direkt olarak	Laga luga yapmak	Sıcak tartışma
Benzemek	Kulağını açmak	Sinirlerine hakim olmak
Açık seçik	Dilini tutamamak	Köklü olmak
Bulanık düşünce	Kulakları tırmalamak	Burnu sürtülmek
Göz yummak	Oflamak/puflamak	Zıvanadan çıkmak
Açıkça görünüyor	Saçma sapan konuşma	Altını çizmek
Gözleri parlamak	Bülbül gibi ötmek	Üstüne basmak
Gözetlemek	Dili dolanmak	İliklerinde hissetmek
Burnunun ucunda	Amacını ortaya koymak	Cana yakın

NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003, s.28'den ve Biçer, 1999, s.63'den uyarlandı.

Temsil sistemi birbirinden farklı olan kişilerin düşünürken gözlerin hareket etme biçimi, düşünme yöntemi hakkında ipuçları verebilir (Bandler&Grinder, 1979). Bu göz hareketleri sayesinde insanların düşünürken zihinlerinde resimlerin mi, seslerin mi, yoksa hislerin mi canlandığını anlamak çok daha kolay olur (Knight, 2003). Çünkü NLP göz hareketleri ile düşünceler arasında bir ilişki olduğunu savunur. Aşağıda temsil sistemleri ile göz hareketleri arasındaki ilişkiye değinilmiştir.

Temsil Sistemleri ve Göz Hareketleri

Temsil sistemleriyle birlikte göz hareketleri farklılık gösterir. NLP’de kişilerin sağ tarafı geleceği, sol tarafı geçmişini temsil eder. Gelecekle ilgili olan bir konuda görsel temsil sistemini kullanan kişinin göz hareketi genellikle sağ yukarı iken geçmişle ilgili bir konu olduğunda kişinin gözleri sol yukarı bakar. İşitsel temsil sistemini ön planda kullanan kişiler gelecekle ilgili konularda sağ yana, geçmişle ilgili konularda ise sol yana bakarlar. Dokunsal temsil sistemini ön planda kullanan kişiler gelecekle ilgili konularda sağ aşağıya, geçmişle ilgili konularda ise sol aşağıya bakma eğilimini gösterirler. Bu yönler solak insanlarda tam tersidir (Bandler&Grinder, 1979). Temsil sistemlerine göre yönler şekil 5’te gösterilmiştir.

Şekil 5. Temsil Sistemleri Göz Hareketleri

Temsil sistemlerinden sonra NLP’de yer alan diğer bir önemli konu da zihin ve işleyiş şeklidir. NLP, kişilerin potansiyellerini açığa çıkarmada bilinç ve bilinçdışı zihinden nasıl yararlanılacağını göstermektedir. NLP’de zihnin ve işleyişinin nasıl ele alındığı aşağıda açıklanmıştır.

Zihin ve İşleyiş Şekli

NLP’de zihin, bilinç ve bilinçdışı olarak ele alınır. Bilinçli zihin akıl yürütme ve planlama işlevini yerine getirirken bilinçdışı zihin ise davranışların çoğunu kontrol eder. Bilinçli zihin; kişilerin yaşamlarının sürdürülmesini sağlayan bütün işlevleri yerine getirir. Bütün düşünce süreçlerini o yürütür. Bilinçli zihin bir yüzme havuzunun yüzeyindeki hava kabarcıklarına benzetilebilir. Bilinçli zihin, kişilerin farkında olduğu alanlardır. NLP terminolojisinde bilinçdışı, şu andaki durumun farkında olunmayan her şeyi ifade eder. Bütün zihinsel süreçler, kişinin bilgileri dışında olarak bilinçdışı zihin tarafından yürütülür. Düşünme süreci bilinçdışıdır. Bilinçdışı zihin; bir deneyimler, hatıralar ve beceriler hazinesi olarak görülebilir. Yıllar önce olmuş ve unutulmuş bir olayı bir anda hatırlamayı sağlayan, o olayı anımsatan bilinçdışı zihindir. Doğrudan iletişimden ziyade, dolaylı iletişimi kullanarak metaforlara ve sembollere yanıt verir. Negatif olayları algılamaz. (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

Sağlıklı bir yaşam, bilinçli ve bilinçdışı zihnin dengesinin kurulmasıyla sağlanabilir. Dengeli ve güzel bir yaşam, enerji ve gücünü bilinçdışından alır, bilinçli bir şekle dönüştürür ve bununla beslenir (O’connor, 2001).

Bilinç ve bilinçdışı zihnin kontrolü dil kalıpları ile mümkün olabilmektedir. NLP’de Milton Erickson tarafından geliştirilen dil kalıpları, bilinç ve bilinçdışı zihinde değişiklikler yaratılabilmektedir. Milton Erickson (1901-1980), hipnoterapi alanındaki yeni yaklaşımlara öncülük etmiştir. “Erickson Hipnoterapisi” olarak bilinen bu terapi yöntemi halen tüm dünyada uygulanmaktadır. Erickson Hipnoterapisi, önceki hipnoterapi yöntemlerine göre pek çok hastalığa daha fazla cevap verme özelliğine sahiptir. Trans için doğal ve esnek bir yaklaşım kullanmaktadır. Erickson’un hastalarına uyguladığı dil kalıpları “Milton dil kalıpları” olarak bilinmektedir. Milton Dil

Kalıplarını oluşturan belirgin soru kalıpları ile NLP’de yeni düzenlemeler yapılmıştır (O’connor, 2001).

NLP’de bilinç ve bilinçdışı zihinde kullanılan bir diğer model de, meta modeldir. Meta model belli başlı bazı soruları kullanarak bir kişinin varolan anlayışından yeni bir anlam çıkarmayı sağlayan bir modeldir. Kişilerin dünya modellerini veya haritalarını geliştirmeyi sağlar. Meta model pratik olabilen ve her durumda sonuç veren bir model olma özelliğini taşır. Aşağıda Meta Modele ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Meta Model

Psikologlar, tüm duyu organlarına gelen uyarıların hepsinin aynı anda algılanmasının mümkün olamayacağını belirtmektedir. Bu sebeple gelen dış uyarılar filtre edilerek algılanmaktadır. İlk etapta dışarıdan gelen bilgiler çarpıtılır, genellenir, silinir ve zihne ulaşır. Bunu sağlayan beş filtre vardır. Bunlar; meta modeller, inanç sistemleri, değerler, kararlar ve anılardır (James, 1992).

Meta modeller, kişilerin kim olduklarını, geçmiş durumları hakkında bilgi sahibi olmaya yardım ederler. Bu bilgilere doğru yada yanlış denilemez. Bu bilgiler sadece kişiler hakkında bilgi edinmeye yardımcı olur.

İnsanlar dünya modellerini, aldığı girdileri, duyuları aracılığıyla genelleyerek, silerek ve çarpıtarak yaratır ve değiştirirler. James’e göre (1992), dış uyarılar duyu organlarından filtre edilerek alınır ve bu durumla günlük düşüncelerde sıklıkla karşılaşılır. Günlük hayatındaki büyük sorunların asıl kaynağı, iletişim kurulurken uygun olmayan dil kalıpları kullanılması ve istenilen şeyin esas sözcüklerle değil, farklı sözcüklerle anlatılmaya çalışılmasıdır (Knight, 2003). Sıklıkla karşılaşılan silmeler, dış uyarıcılara deneyimlere dayalı olarak seçici dikkat verdiğinde oluşur. Silme; önemli bilgilerin atlanması durumudur. Silmeler; basit silme, belirsiz özne kullanılması, belirsiz davranış, karşılaştırma, soyutlama, gerçek fikirler, referans eksikliği, isimleştirmeden oluşur (O’connor, 2001).

Dış uyaranlardan gelenlerin algıya dönüşmesini sağlayan diğer bir filtrede çarpıtmadır. Çarpıtma; kişilerin deneyimleri ile duyu organlarıyla elde edilen bilgilerin uyuşmadığı zamanlarda gerçekleşir. Yolda yalnız başına yürürken bir halat parçası gören adamın önce bunu yılan sanarak korkması ve yanına yaklaştığında bunun bir halat parçası olduğunu fark ederek rahatlamaı çarpıtmaya örnek olarak verilebilir. Çarpıtma; zihin okuma; sorumlu tutma, varsayımlar ve yorumdan meydana gelir (James,1992).

Genelleme filtresi ise alınan bilgilerin anlamına göre kişiyi genel bir sonuca ulaştırır. Konuşma dilinde genelleme yapılamasına ihtiyaç duyulmaktadır. Çok ayrıntı bilgi anlatmak yerine gönderme yaparak konuya açıklık getirmek bir genellemedir. Yapılan genellemelerin çeşitleri vardır. Bunlar: Evrensel niteleyenler, engelleyiciler ve sınırlandırıcılar, uyumcular-dürtü, gereklilik ve olasılıktır (O'connor, 2001).

İngiliz Antropolog Gregory Bateson ve dil bilimci Noam Chomsky'nin çalışmaları sonucu meta model denilen terapi dili doğmuştur. Bu dil meta sorulardan oluşur. Meta model sorularını kullanarak silme, çarpıtma veya genellemeler orijinal hallerine döndürülebilir ve karşıdaki insanların bir olay veya durum anındaki düşünceleri daha iyi anlaşılabilir. Çizelge 4'te silme, çarpıtma ve genelleme çeşitlerine yönelik açıklamalara ve örneklere yer verilmiştir.

Çizelge 4. Meta Model Soruları

Kalıp	Tepki	Tahmin
SİLMELER		
Basit Silme Bilgi eksiktir.	"Rahatsızım" Tam olarak nasıl bir rahatsızlık?	Silme geri kazanılır.
Belirsiz Özne Kullanılması Öznenin belli olmadığı durumdur.	"İnsanlar karar almamı engelliyor" Bu insanlar kim?	Özne belirlenir.
Belirsiz Davranış Yapılan Davranışın ne olduğu belli değildir.	"Beni tersledi" Seni gerçekten nasıl davranarak tersledi?	Fiili belirlenir.
Karşılaştırma İyi, daha iyi, en iyi, az/çok gibi sözcükler kullanılır.	"Harika bir rapordu" Hangi rapora göre?	Karşılaştırmalı silme geri kazanılır.
Soyutlama Söyleyeni olayın dışında tutar.	"Zor bir tartışmaydı" Zor olan neydi? Kim kiminle tartışıyordu?	Olaya somutluk kazandırılır.
Gerçek Fikirler Kişilerin bir fikri desteklediğinde ortaya çıkan durumdur.	"Ayşe evde hayvan beslemenin kötü olduğunu düşünüyor"	Fikrin kime ait olduğuna açıklık getirir.
Referans İndeksi Eksikliği Kişi ya da nesne belirsizdir.	"Onlar beni hiç dinlemez!" Onlar dediğin kim?	Referans indeksi geri kazanılır.
İsimleştirme İsime dönüşmüş fiillerdir.	"İletişim problemimiz var" Tam olarak nasıl iletişim kuruyorsun?	Sürece geri dönülür. Silme ve referans indeksi geri kazanılır. Fiili belirlenir.
ÇARPITMA		
Zihin okuma Kişinin direkt iletişim olmaksızın bir başka kişinin düşüncelerini veya hislerini bildiğini iddia etmesidir.	"Beni sevmiyor" Seni sevmediğini tam olarak nereden biliyorsun?	Bilginin kaynağını geri kazanılır.
Sorumlu Tutma Kişinin içindeki durumdan başkasını sorumlu tutmasıdır.	"Beni sinirlendiriyorsun" Seni nasıl sinirlendiriyorum?	Kişi sorumluluğu kendi üstüne alır.
Varsayımlar "Eğer kocam ne kadar acı çektiğimi bilseydi, bunu yapmazdı" 3 varsayım 1. Acı çekiyorum. 2. Kocam belli bir davranış sergiliyor. 3. Kocam acı çektiğimi bilmiyor.	1. Nasıl acı çekmeyi seçiyorsun? 2. Kocan ne yapıyor? 3. Kocanın bilmediğini nereden biliyorsun?	Seçenek ve fiili belirlenir. Onun ne yaptığı belirlenir. İçsel temsil ve karmaşık eşitlik geri kazanılır.
GENELLEME		
Evrensel Niteleyenler "Hiç kimse, herkes, asla, her zaman, hepsi, hiçbir şey" gibi sözcükler kullanılır.	"O beni asla dinlemez" Hiçbir zaman mı?	Yapılana açıklık kazandırır.
Engelleyiciler ve Sınırlayıcılar Kişilerin yapılması istenen şeylere karşı engelleyici fikir üretmeleridir.	"Bunu yapamam" Yaparsan ne olur?	Engelleyici durum ortadan kaldırılır.
Uyumcular-Dürtü Bazı kişilerin (anne-baba, öğretmen) önermelerinin kişiler üzerindeki etkisidir.	"Masamın üstünü toplamalım" yerine "Masamın üstünü toplamak istiyorum"	Davranışın başarıyla tamamlanmasını sağlar.
Gereklilik Kişilerin istekli olmadıkları halde -meli, -malı, -mak zorunda kiplerini kullanmalarıdır.	"Önce bunu bitirmek zorundayım" Bitirmezsen ne olur?	Gerekliliğin nedenini ortaya çıkarır.
Olasılık -ebilmek, -cek, imkansız, yapamamak, mümkün değil durumdur.	"Bunu yapmamın mümkün olduğunu düşünüyorum" böyle düşünmenin nedeni ne?	Olasılık nedenini ortaya çıkarır.

NLP Grup&NLP Pratisyen Manuel, 2003, s.41'den uyarlandı.

Kişilerin dış uyaranları farklı algılamaları sonucu oluşan deneyimleri onların dünya görüşlerini ortaya çıkarır. Bazı kişiler dış dünyada kesin olarak var olanı, bazıları da eksik olanı görür. Çoğu kişi bu iki şekilden birini seçer ve yaşamlarını buna göre yönlendirir. Kişilerin bir şeyleri yaparken kendi dillerini ve dünya görüşlerini, modellerini bilmeleri yararlı olacaktır. Bu görüşler kişilerin meta programlarını ortaya çıkarır. Aşağıda farklı meta programlara ve özelliklerine yer verilmiştir.

Meta Programlar

Meta programlar kişilerin nasıl davranacaklarını önceden bildirirken, bir yandan da kişilerin bu davranışlarını göstermelerini kolaylaştırmak ve önderlik etmek için çok fazla bilgi sağlamaktadırlar. Meta programlar bilinçdışı zihinde çalışırlar ve davranış, kişilik üzerinde etki ederek bilinçdışı zihnin mesajlarını şekillendirirler. Herkes farklı meta programlara sahiptir. Kişilerin sahip olduğu meta programların uymadığı durumlarda iletişim koparak yanlış anlaşılmalara meydana gelmektedir (Molden, 2001). Bilinen meta programlar şöyledir:

Yaklaşmacı Kişiler

Yaklaşmacı kişiler hedeflerine başarı ile ulaşmalarından güdülenir ve motive olurlar. Daha çok “ulaşmak, elde etmek, sahip olmak, kazanmak, almak” gibi yaklaşımçı kelimeleri kullanırlar.

Uzaklaşmacı Kişiler

Uzaklaşmacı kişiler ise sorunları çözme veya sorunlardan uzak durma yönünde motive olurlar. Daha çok “uzak durmak, uzaklaşmak, çözmek, önlemek” gibi kelimeleri kullanırlar.

Eşleşenler

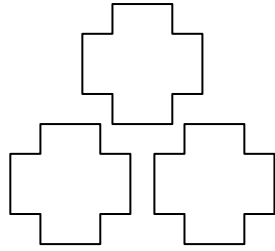
Eşleşen kişiler her şeye çabuk uyum gösterirler, çok çabuk çevre edinirler. Olaylara çabuk adapte olurlar. Onay sözcüklerini çok kullanırlar. Olaylara karşı tepkileri önce onay vermek, daha sonra eleştirmek yönündedir.

Eşleşmeyenler

Eşleşmeyen kişilerin olaylara bakışı eleştirme yönündedir. “Ama” sözcüğünü çok kullanırlar. Yeni bilgileri çabuk kabul etmezler ve kabul ettiklerinde de vazgeçmezler. Olayları önce eleştirirler, sonra onay verirler.

Benzerliklere odaklananlar

Çevrelerindeki her olayı benzerliklere göre yorumlarlar. ‘Gibi’ kelimesini çok kullanırlar.

Wyatt Woodsmall ve Roger Bailey Amerika’da yandaki şekilleri kullanarak yaptığı bir araştırmada kişilerin önce benzerliklere, daha sonrada farklılıklara odaklandıklarını ortaya koymuştur (Molden, 2001).

Farklılıklara odaklananlar

Bu gruptakiler için karşılaştıkları her olayda farklılıklar vardır. Olayların daha çok parçalarına odaklanırlar (gözleri güzel, boyu kısa gibi). Daha çok yalnız çalışmayı isterler. ‘Ama’ kelimesini çok kullanırlar. Bu kişiler birle üç yıl arasında aynı iş yerinde çalışabilirler. Rutinlikleri değiştirme eğilimleri vardır (Molden, 2001).

Bağımsızcılar

Herhangi bir şeye bağlı kalmadan yaşamayı severler. Dağınıktırlar. Her şeyden çabuk sıkılırlar. Temizliği çok ayrıntılı yaparlar, bununla birlikte kısa sürede her şeyi eski haline getirirler. Hiçbir yere aynı saatte gidemezler. Sürprizlerden çok hoşlanırlar.

Düzenciler

Çok tertiplidirler. Her zaman aynı saatte gelip aynı yere otururlar. Fazla temizlik yapmazlar, bununla birlikte fazla dağıtmazlar. Yaptıkları işlerde lider ya da takipçi olurlarsa daha başarılı olurlar.

Proses insanlar

Neleri yapıp neleri yapamayacakları konusunda pek çok yoları vardır ve çoğunlukla “yapabilirim” gibi olasılık içeren kelimeleri kullanırlar. Kılavuzlara gerek duymadan istedikleri gibi yaşarlar. Karşılaştıkları olaylara karşı tepkileri büyük olur. İşte daha çok uygulama yapmaya yöneliktirler. Onlar için hiçbir şey kesin değildir. Kurallara göre değil, kendi istedikleri doğrultusunda hareket ederler (Molden, 2001).

Prosedür insanlar

Neleri yapıp neleri yapamayacakları konusunda tek bir yol belirlerler ve çoğunlukla “yapmalıyım, yapmak zorundayım” gibi kesin anlam ifade eden kelimeleri kullanırlar. Her şey onlar için belirli ve nettir. Kurallara göre hareket ederler. Kuralların dışına çıkamazlar. Kılavuzlara ihtiyaç duyarlar. Bildiklerini anlatmakta güçlük çekerler (Molden, 2001).

İç referanslılar

Karar verme aşamasında kendi bildiklerini okurlar. Başlarına buyrukturlar. Etrafındaki kişileri dinleseler de en sonunda hep kendi istediklerini yaparlar. Bu yaptıklarının doğru olduğunu düşünürler ve bunun için de her zaman mazeretleri vardır (Molden, 2001).

Dış referanslılar

Bir şey yapmadan önce mutlaka çevrelerine danışırlar. Kendi başlarına karar alamazlar. Çevreden çok çabuk etkilenirler. Yaptıkları hakkında geri bildirim alamazlarsa çevrelerine danışma ihtiyacı duyarlar (Molden, 2001).

Duyusal iknacılar

Duyuları çok ön planda kullanan kişilerdir. Bir şeyi satın alırken alacakları şey onların duyularına hitap etmelidir. Duyusal hisleri onları yönlendirdiği için kararları çabuk değişebilir.

Tekrarcı iknacılar

Kolay kolay duyularıyla hareket etmezler. Bir şeyi hemen satın alamazlar, tekrar tekrar gelir ve bakarlar. Her seferinde yeniden ikna olmayı isterler.

Zaman odaklılar

Bu kategorideki insanlar yaşadıkları olayları zamana göre değerlendirirler. Ya gelecek odaklı, yada geçmiş odaklı olarak yaşarlar.

Geçmiş odaklılar

Hayatı geçmişte yaşadıklarıyla yaşarlar. Hafızaları çok iyidir. Geçmişte yaşadıkları her şeyi an ve an hatırlarlar. İlk başta kimseye hiçbir şeye güvenmezler. Onlar için önemli olan yaşanmışlıklardır.

Gelecek odaklılar

Üretkenlikleri gelişmiştir. Onlar için önemli olan yaşanacaklardır. Yeniliklere çok açıktırlar ve her yeni şey onları çok heyecanlandırır.

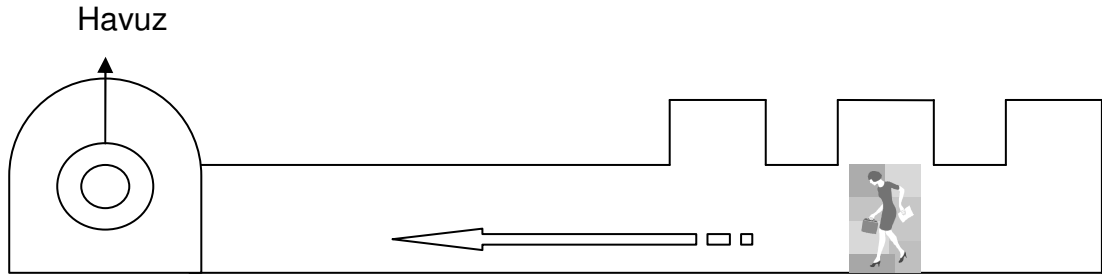
İçselleştirenler

Bir olayın içine girerler ve o olayı gerçekmiş gibi yaşarlar. Çabuk hata yaparlar. Dışardan etkilenme çok fazladır. Uzun süreli konsantrasyon sağlayamazlar.

Dışsallaştıranlar

Olayların dışında kalmayı tercih ederler. Daha az hata yaparlar. dışardan kolay etkilenmezler. Konsantrasyon sağladıklarında çok uzun çalışabilirler. Şekil 6'da içselleştirenlerin ve dışsallaştıranların algılarına yönelik bir örnek verilmiştir.

Kaleden elinde anahtarla havuza doğru ilerleyen bir kadın anahtarını düşürüyor, anahtar nerde olabilir?

Şekil 6. İçsellik ve Dışsallık (Hamurcu, 2004).

Bu soruda içselliği ön planda olan bir kişi kaleye, kadına ve havuza odaklanıp kadının anahtarı nerde düşürmüş olabileceğini düşünürken dışsallığı ön planda olan bir kişi resmin bütününe bakıp resmin bir anahtar resmi olduğunu ve aranan anahtarın resmin kendisinin olduğunu söyleyecektir.

Proaktif Kişiler

Hareket etmeyi seven kişilerdir. Yaptıkları şeylerle farklılık yaratmayı severler. Aynı şeyleri yapmaktan hoşlanmazlar. Onlar için sonuçlar değil, aktivitelerin devamlılığı önemlidir. Bir aktiviteden diğer bir aktiviteye geçmek için sabırsızlanırlar. Kısa ve öz konuşurlar. El ve ayak hareketleriyle sabırsızlıklarını belli eden tempolar tutarlar (Molden, 2001).

Reaktif Kişiler

Harekete geçmeden önce düşünmeye daha fazla zaman ayırırlar. Bazen düşünce süresi o kadar uzar ki harekete geçmeye çok az bir süre kalır. Bu kişiler, kendiliğinden harekete geçmezler, dışarıdan bir uyarıcı gelinceye kadar oturup beklemeyi tercih ederler. Kesin olmayan ifadeler kullanırlar. “Belki, olabilir, bir düşüneyim” gibi kelimeleri sıklıkla kullanırlar. Genellikle ellerini çenelerine koyarak yana doğru eğilirler (Molden, 2001).

İlgi Odakları

Kişiler farklı ilgi odaklarına sahiptirler. Kişiler kendilerine göre olan ilgileri filtre ederek alırlar. Genel olarak beş başlıkta toplanabilen ilgi odağı vardır. Bunlar: 1) Nesneler (bilgisayarlar, binalar, giysiler gibi), 2) Mekanlar

(görünüşü, kullanışlılığı, estetiği gibi), 3) Kişiler (kalabalık iş yerlerinde çalışma gibi), 4) Bilgi (akademisyenler, gazeteciler, kütüphaneciler), 5) Etkinlik (olayın neden, kim tarafından yapıldığı değil nasıl yapıldığının önemli olması gibi) şeklinde sıralanmaktadır (Molden, 2001).

Görüldüğü gibi Meta programlar kişilerin dünya modellerini yansıtmaktadır. Bu modelleri bilmek kişiye kendisini ve karşısındakini daha iyi tanımasına olanak sağlamaktadır.

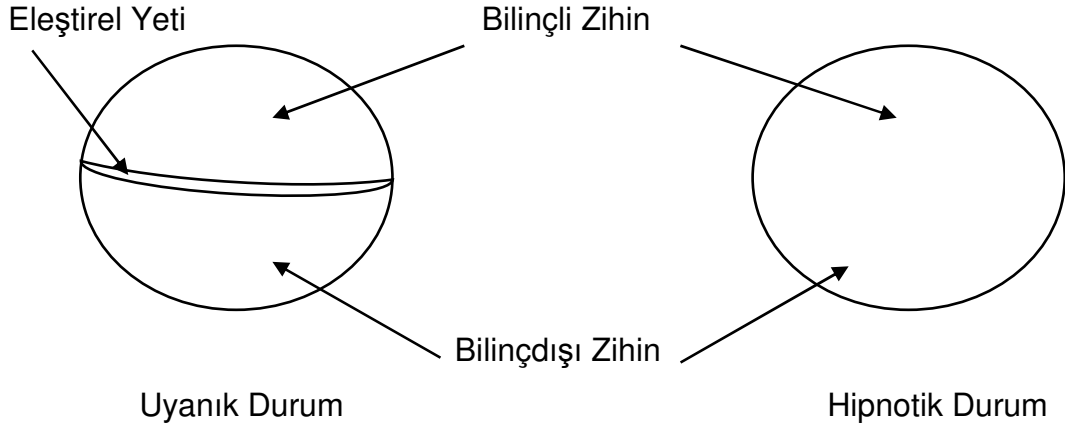
Meta programlar zaman içinde, yaşanan olaylara ve koşullara göre değişiklik gösterebilir. Kişide yerleşmiş davranışların değişmesi zor da olsa bunu başarmak mümkündür. Kişiler kendi dünya görüşlerini bildiklerinde değişime daha kolay adapte olabilir.

NLP'de yer alan konulardan bir diğeri de hipnoz ve transtir. Aşağıda hipnoz ve trans konularının açıklamalarına yer verilmiştir.

Hipnoz

Hipnoz 1500'lü yıllara kadar uzanan geçmişle, kral dokunuşu, eller, mıknatıslar, mesmerizm, uyurgezerlik, nöripinoloji gibi farklı isimlerle uygulanmıştır. 1958 yılında Amerikan tıp birliği tarafından Hipnoterapinin ayrı bir dalı olarak kabul edilen hipnoz bugün A.B.D.'de yasal olarak uygulanmaktadır. Hipnoz uyku hali, bilinçsiz bir durum, aldanma, zihnin zayıflaması, başkası tarafında kontrol edilme, kişisel kontrolü kaybetme gibi bir durum değildir. Hipnozda kişi uyanık bir durumdadır. Tüm zihnin ve bedenin rahatlaması vardır. Kişiler hayallerinde canlandırma yaptıklarından zihin kendiliğinden alıştırma yapar böylece bilinç ve bilinçdışı arasında uyum oluşur. Hipnozda gerçek bir kontrol vardır. Fakat bu kontrol hipnoz olan kişinin elindedir. Hipnoz durumunda eleştirel yeti ortadan kalkar (EMEIH-European&Middle Eastern Institute Of Hypnosis- Uygulamalı Hipnoz Pratisyen Manuel 1, 2004).

Şekil 7'de hipnoz durumunda bilinç ve bilinçdışı zihin arasındaki fark gösterilmiştir.

Şekil 7. Hipnoz Durumundaki Bilinçli ve Bilinçdışı Zihin

Hipnozda hafif transta, orta trans ve derin trans olmak üzere 3 aşama vardır. Hafif trans; rahatlama, gözlerin ağırлаşarak kapanması durumu vardır. Orta transta; koku ve tat değişmesi, analjezi (ağrının yok olması), kısmi halüsinasyonlar görülebilmektedir. Derin transta ise görsel ve işitsel halüsinasyonlar, anestezi (duygu yokluğu), uyurgezerlik, tuhaf hareketler görülebilmektedir. Aşağıda “trans” kavramına ve özellikleriyle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Trans

Trans, dikkatin kişinin içinde yoğunlaştığı bir bilinç halidir. İçsel dünyadaki düşünce ve duygulara ne kadar fazla odaklanılırsa, dışsal dünyaya o kadar az dikkat yöneltilir. Trans haline, NLP terminolojisinde ‘içe dönük dikkat hali’ denir.

Trans bir çeşit hipnotik haldir. ‘Hypnosis’ sözcüğü ‘uyumak’ anlamına gelir. Transtaki bir kişi dışarıdan bakıldığında ‘uyuyor’ gibi görülür. Aslında trans halinde yaşanan özel deneyimler, bilincin derinliklerindeki zengin ve yaratıcı bir haldir. Trans ve hipnoz halleri; insanların kendileriyle ilgili daha fazla şey öğrenmelerine ve kendilerini daha iyi ifade etmelerine yardımcı olur. Trans yalnızca hipnozcuların, uzun ve yoğun konsantrasyon çalışmalarının ardından becerebildiği özel bir hal değildir. Kişilerin doğallıkla içine girdiği ve zihinsel sağlık için önemli olan bir haldir.

Genellikle dikkat bütünüyle dışarıdaki şeylere odaklanmıştır. Kişinin kendisiyle ilgili farkındalığı ya da içsel dünya odaklanması çok azdır. Trans kişilerin dikkatlerini içsel dünyalarına odakladıkları bir haldir. İçsel gerçeklikle ilgilenmeyi arttıran dil kalıplarının kullanılması, transı derinleştirir.

Trans halinin işaretleri arasında nefes almanın yavaşlaması, bedenin hareketsizleşmesi, kasların gevşemesi, sesin yumuşaması, gevşemiş bir yüz ifadesi, zamanın kayması, tüm diğer şeylere karşı uzaklık hissi ve dışarıdan bakış durumu vardır (EMEIH-European&Middle Eastern Institute Of Hypnosis- Uygulamalı Hipnoz Pratisyen Manuel 1, 2004).

Hipnoz ve trans NLP’de düşünce, dil ve davranış süreçlerini etkilemede kullanılmaktadır. NLP, kişilerin kendilerinde istedikleri yönde değişiklikler sağlayabilmeleri için hipnotik dil kalıplarından ve transtan yararlanmaktadır. Öğrenme üzerinde hipnoz ve transın etkisinden de yararlanmak mümkündür. Öğrenmenin sağlanabilmesi için kişiler bir takım evrelerden geçerler. Bunların farkında olan bir kişi daha kolay ve çabuk öğrenir. Burada yeter ki kişi öğrenmenin gerekliliğine olan inancı ve sabrı taşıyın. Aşağıda NLP’nin öğrenmeye yönelik bakış açısına yer verilmiştir.

Öğrenme

Öğrenme şimdiki durumdan hedef duruma ulaşmaktır. NLP’ye göre İnsanlar her şeyi öğrenmeyi başarabilirler. Öğrenme tamamlandığında ise başarı sağlanmış olur. NLP ye göre başarılı olmanın yolu bir şeyi nerede, ne zaman ve nasıl yapılacağını bilerek çalışmaktır. Öğrenme 4 temel evreden oluşur.

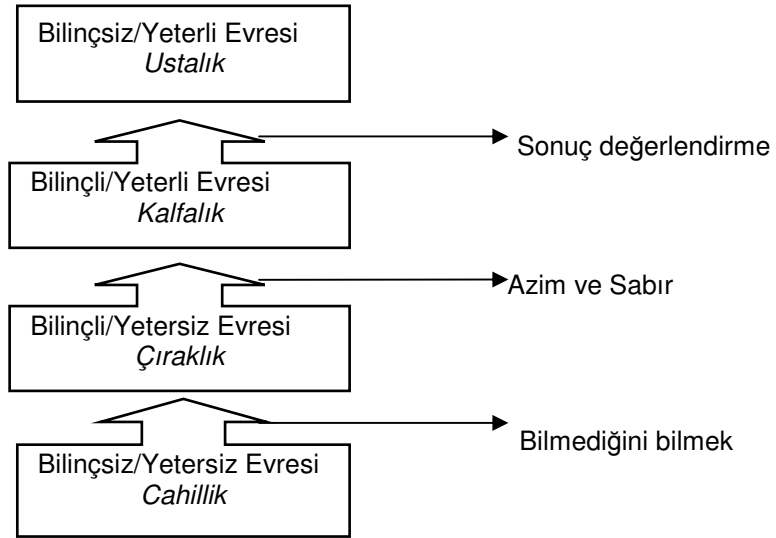
1. Evre: İnsanlar öğrenmeye *bilinçsiz/yetersizlik* evresinden başlarlar. Bu evreye *cahillik evresi* de denilebilir. Burada hedef ve kararlılık yoktur. Emek, performans, azim, hata yoktur. Hataların olmaması başarıyı olumsuz yönde etkiler. Bu evrede kişi “biliyorum” kelimesini çok sık kullanır. Kişi bilmediğini bilmez ve öğrenmeye kapalıdır. Öğrenmeye karşı esneklik yoktur, isteklerde hep şart vardır. Hedefler yerine arzular vardır. Örneğin kişi ev almak ister, ama para kazanmayı istemez. Günün getirdiklerine göre yaşar.

Bir üst basamağa geçmenin anahtarı bilmediğini bilmektir. Kişi bir üst basamağa bilmediklerinin farkına vararak geçer.

2. Evre: *Bilinçli/yetersizlik* evresi “Biliyorum, fakat yapamıyorum” evresidir. Bu evreye *çıraklık evresi* de denir. Bu evrede kişinin bilgisi vardır, fakat bu bilgiyi kişi kullanamaz. Burada kişinin performansı maksimumdur, elde edilen başarı ise minimumdur. En çok bu evrede öğrenmeden vazgeçmeler yaşanır. Çok az seviyede olumlu sonuç vardır. Çok fazla hata vardır. Hata başarının ilk şartı olarak kabul edilir. Bu evrede kişilerin hedefleri vardır ve arzular azalmıştır. Öğrenmeye karşı olan konsantrasyon yoğunlaşır. Bir üst basamağa geçmenin anahtarı ise azim ve sabırdır.

3. Evre: Azim ve sabır anahtarının açtığı kapı *bilinçli/yeterli* evresidir. Başka bir deyişle *kalfalık evresi* de denilebilir. Bu evrede kişiler artık bilgiyi biliyor ve bildiğini yapıyordur. Bu evrede sarf edilen performans ve emek daha azdır. Buna rağmen elde edilen olumlu sonuç daha fazladır. Hata azdır, fakat yinede vardır. Kişiler bu evrede bilgiyi bildiklerini bilirler. Bu evrede elde edilen sonuçları değerlendirmek çok önemlidir. Bir üst basamağa çıkmanın anahtarı sonuç değerlendirmesi yapmaktır.

4. Evre: *Bilinçsiz/yeterli* evresi öğrenmenin en son evresidir. Bu evreye *ustalık evresi* de denir. Burada minimum emek ve hata maksimum sonuç vardır. Kişi davranışları bilinçdışıyla gerçekleştirir. Dolayısıyla daha az yorgunluk vardır. Bu evrede biliyorum kelimesi daha çok kullanılır. Uсталığın belirtisi bildiğini bilmemektir. Örneğin otomobil kullanmak bilinçli/yeterli evresinde yapılan (otomatik bilinç) bir motor davranıştır. Kişi nasıl otomobil kullandığını düşünmez, sadece yapar. Eğitimcilerin görevi kişiyi *bilinçsiz/yetersiz* evresinden *bilinçsiz/yeterli* evresine çıkarmaktır (Hamurcu, 2004). Öğrenmenin aşamaları şekil 8'deki gibi görselleştirilebilir.

Şekil 8. Öğrenmenin Aşamaları (Hamurcu, 2004).

NLP'nin bütün alanlarında öğrenmeyi kolaylaştırmak için çeşitli stratejiler belirlenmektedir. Bunlardan biri dille ilgili olmaktadır. Bu alanda eğitimde TOTE modeli kullanılmaktadır. T.O.T.E. Modeli ilk kez 1960 yılında George Miller, Eugene Galanter ve Karl H. Pribram tarafından yayımlanan "Planlar ve Davranış Yapısı" adlı kitapta formüle edilmiştir. Bilgisayarda modellemeye dayalı bir dizi olan T.O.T.E. , şu işlemlerden oluşur: Test, operasyon, test ve çıkış (Dilts, 1983). T.O.T.E. modeliyle kişiler sahip oldukları potansiyeli yani beyinlerini en iyi şekilde kullanabilmeyi öğrenirler. Böylece kişilerin performansları optimum seviyeye ulaşır. Bu modelin açıklaması ve uygulanışı aşağıda verilmiştir.

Test: Belirli bir hedefe götüren stratejiyi veya temsiller dizisini başlatan ipucu veya tetikleyicidir. Örneğin; bir kişinin otomobile ihtiyacı olduğunu ve otomobil alacağı varsayalım. Kişinin 1. test noktasında aklında bir takım kriterler bulunmaktadır. Bunlar; otomobilin modeli, motor gücü, rengi, ücreti v.b. olabilir.

Operasyon: Stratejinin gerektirdiği bilgilerin, hatırlama, yaratma veya bilgi toplama aracılığıyla iç veya dış dünyadan elde edilmesidir. Örneğin;

kişinin almayı istediği otomobil ile ilgili bilgiler edinip almaya karar verdikten sonra otomobili satın almaya gitmesi gibi.

Test: İlk başta ileri sürülen kriterlerin standardı ile, erişilen verilerin bazı yönlerinin karşılaştırılmasıdır. Örneğin; araba galerisinde otomobil özellikleri ile kişinin kafasında belirlediği otomobil kriterlerinin karşılaştırılması gibi.

E(çıkış): Karar veya seçim noktasını oluşturur. Örneğin; alınacak otomobil kişinin ilk kriterlerine (model, motor gücü, renk, fiyat v.b.) uyuyorsa otomobil alınır. Aksi halde, strateji aşağıda sıralanan dört yolun bir veya bir kaçında yeniden işlenir.

- Kriterleri ayarlama, yatay olarak ölçekleme (benzer fonksiyonlara sahip olanları sıralama) veya yeniden yönlendirme (başka bir galeriye gitme ve istenilen otomobili bulma),
- Hedefi detaylandırma veya daha da netleştirme (farklı özellikleri olan otomobillere de bakma ve alma),
- Diğer alternatiflere veya daha fazla veriye erişim (alternatif olabilecek farklı otomobillere bakma ve alma),
- Hedefi değiştirme veya stratejiyi yeniden yönlendirme (otomobil almaktan vazgeçme veya bulunana razı olma).

NLP'deki tüm bilgiler, düşünceler, anlamlar içsel ölçümlemelerin bir sonucu olarak kalır. Bunlar temsil sisteminin etkinlikleri ile çakışır, bunlara eşlik eder ve bunlarla bağlantı kurar. Sahip olunan becerilerin miktarı, kaynakları ve yetenekleri temsil sisteminin gelişmesinin derecesinin direkt fonksiyonlarıdır (Dilts, 1983). Eğitimde NLP'yi kullanan öğretmenler öğrencilerin istedikleri davranışları kazanmalarına yardımcı olacak stratejiler öğretirler.

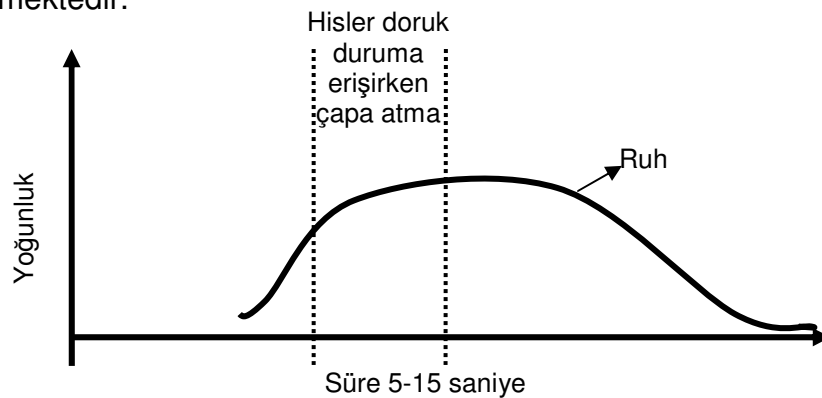
NLP'de kişiler üzerinde istenilen yönde davranış değişikliği sağlamada kullanılan pek çok teknik vardır. Bu tekniklerden bazıları şunlardır: Çapalama, yeniden çerçeveleme, sınırlayıcı inançların ortadan kaldırılması, Değişim (SWISH) kalıbı. Bunlar sırayla aşağıda açıklanmıştır.

Çapalama

Çapalama; içsel bir tepkiyi dışsal bir tetikleme ile ilişkilendirme işlemidir. İnsanlar nörolojik süreçte yoğun duygular yaşadıkları anda kendilerine dışarıdan bir uyarıcı uygularlarsa duygularla uyarıcı arasında bir bağlantı oluşturur. Çapalama ile yaşanan o duyguların şimdiki zamanda da hissedilmesi sağlanır. İnsanlar olumlu ve olumsuz olarak kendilerini etkileyen durumları çapalarla kontrol altına alabilirler. Çapalar kendiliğinden oluşabildiği gibi bilinçli olarak da oluşturulabilir.

Çapalama aynı zamanda çapa atma olarak ta nitelendirilir. Çapa atılırken kişi önce geçmişte yaşadığı bir deneyimini hatırlar. Kişi o anı tekrar yaşıyormuşçasına olayın içine girer. Daha önce gördüklerini yine görür, duyduklarını yine duyar, hissettiklerini yine hisseder. Nörolojik süreçte, geçmişte yaşanan deneyim tam anlamıyla görüldüğünde, işitildiğinde, hissedildiğinde dışardan belirgin bir uyarıcı verilir. Bu uyarıcı temsil sistemlerinin her birinde oluşturulabilir. Örneğin kişi parmağıyla diğer eline 5-15 sn.ye kadar bastırmak suretiyle dokunulabilir. Kişi o ruh halinden çıkar ve istediği zaman çapayı attığında tekrar eskiden yaşadığı o duyguları hissedebilir. (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

Şekil 9'da çapalamanın zamanlamasının nasıl olması gerektiği gösterilmektedir.

Şekil 9. Çapalamanın Zamanlaması

Yeniden Çerçeveleme

Yeniden çerçevelemenin temeli, niyeti davranıştan ayırmaktır. Kişiler bir davranışın içerdiği anlamı değiştirerek o davranışa yeni bir anlam verebilirler.

Kişi, yeniden çerçevelemeyi yaşadığı deneyimin kendisi için anlamını değiştirmek istediğinde kullanabilir. Yeni anlam yaratmak için, sonuca göre davranışsal esneklik artırılır. Örneğin; kadınların temelde kendi davranışlarını kontrol etmek için var olduklarına inanan ve bunu değiştirmek isteyen bir kişi olduğunu varsayılırsa öncelikle kişinin bu inancına neden olan sebebi bulmak gereklidir. Kişi annesi tarafından hayatı boyunca kontrol edildiği için bu inançta olduğunu ve çevresindeki tüm kadınlara karşı antipati duyduğunu söylemektedir. Burada önemli olan kişinin bu davranışının altında yatan nedenin farkına varmasını sağlamaktır. Daha sonra kişiye kadınların ilgi gösterdikleri insanlara karşı bu yönde davrandıklarının söylenmesi kişinin nörolojisinde bir değişim yaratacak ve kişi kadınlara karşı olan bakış açısına yeni bir anlam verecektir. Yeniden çerçeveleme tekniğinde önemli olan kişinin daha önde hiç düşünmediği bir bakış açısıyla kişileri şaşırtmaktır.

Sınırlayıcı İnançların Ortadan Kaldırılması

Herkesin inançları vardır. Kabul edilen bu inançlar kişilerin yaşamlarını sınırlıyorsa, bunlara sınırlayıcı inançlar denir. Sınırlayıcı bir inanç kabul edildiğinde, bunun öncesinde sınırlayıcı bir karar vardır. Örneğin; Ben yapamam, yeteri kadar iyi değilim, isteklerimi gerçekleştiremem, daha iyi olamam, kendimi hep mutsuz hissediyorum gibi kişilerin geliştirdikleri pek çok inançları vardır. Bunun gibi sınırlayıcı inançların ortadan kaldırılması için kişilerin alt sistemleri (bir şeyin görüntüsü, sesi, verdiği duygu) değiştirilmesi gereklidir. Aşağıda sınırlayıcı bir inancın alt sistemler değiştirilerek nasıl ortadan kaldırılabileceği anlatılmaktadır.

1. Var olan ve artık sahip olunmak istenmeyen bir inanç düşünülür. Bu nedir? Bu inanç düşünülürken zihinde bir resim belirliyorsa bu resmin alt sistemleri belirlenir (renk, büyüklük ya da küçüklük, ses v.b.).

2. Bir inancın artık doğru olmadığı düşünülür. Örneğin; Noel baba gibi. Buna benzer daha önce inanılan ve artık doğru olmadığı düşünülen bir inanç var mı? Bu nedir? Bu inanç vücudun neresinde hissediliyor tespit edilir. İnanç şimdiki zamanda yaşanır. Bu inanç düşünülürken zihinde bir resim belirliyse bu resmin alt sistemleri belirlenir.

3. Sınırlayıcı inancın verdiği hissin vücudunuzun neresinde hissedildiği düşünülür. O hissi olduğu yerden çıkarılıp onun yerine artık doğru olmadığı düşünülen inancın verdiği his yerleştirilir. Bu yer değişiminden sonra eski inanç etkisini yitirir.

4. Tamamen doğru olarak kabul edilen bir inanç düşünülür. Örneğin yarın güneşin doğacağı inancı gibi. Bu inanç düşünülürken zihinde bir resim belirliyse bu resmin alt sistemleri belirlenir (renk, büyüklük ya da küçüklük, ses v.b.).

5. Sahip olunmak istenen bir inanç düşünülür. Bu nedir? Bu inanç düşünülürken zihinde bir resim belirliyse bu resmin alt sistemleri belirlenir(renk, büyüklük ya da küçüklük, ses v.b.).

6. Arzu edilen inancın verdiği his vücudun neresinde hissediliyor? O his olduğu yerden çıkarılıp onun yerine tamamen doğru olduğu düşünülen inancın verdiği his yerleştirilir. Şimdi neye inanılıyor? Bu yeni inanca sahip olma hissine neden inanılıyor? Sınırlayıcı inanç tekrar sorgulanır(NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

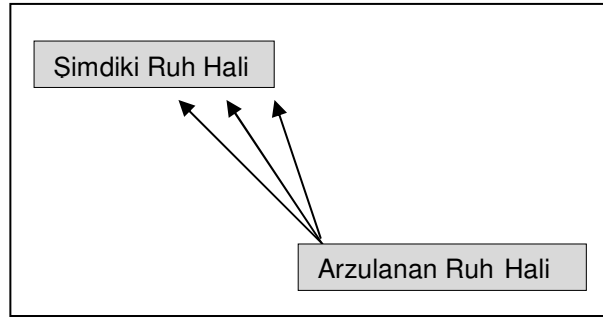
Bu basamaklar izlendiğinde kişilerin sınırlayıcı inançlarını ortadan kaldırabilmek mümkün olabilmektedir.

SWISH (Değişim Kalıpları) Tekniği

SWISH tekniği (değişim kalıpları), bir içsel temsilin ya da bir resmin bir başka içsel temsil ya da resim ile değiştirilmesini içerir.

SWISH tekniği (değişim kalıpları) yoluyla, sadece eski alışkanlıklardan kurtulmakla kalınmayıp yeni davranışlar için yeni nörolojik tercihleri yerleştirmek de mümkündür. Bu kişiye, gelecekte arzu ettiği bir amaca doğru olumlu bir hareket kazandırır.

SWISH tekniği (değişim kalıpları), eski ruh halinin ya da istenmeyen davranışların üstesinden gelebilmeyi ve yeni ruh halini ve arzu edilen davranışları tetiklemeyi sağlar. Bu değişimin yönü şekil 10'daki gibidir.

şekil 10. SWISH'in (Değişim Kalıpları) Yönü

SWISH tekniğinin (değişim kalıpları), ruh halini nasıl değiştirebildiği sırasıyla aşağıda verilmiştir.

1. Değiştirilmek istenen ruh hali ya da davranış nedir? şimdiki davranış nedir? Belirlenir.

2. İstenmeyen davranış ya da ruh hali nasıl ortaya çıkıyor? İstenmeyen davranışın ortaya çıkmasından hemen önce bir resim oluşturulur. Bu resimde kişi kendini görür. Sonra resmin dışına çıkılır.

3. Bunun yerine ne hissedilmek isteniyor ve nasıl bir davranış kazanılmak isteniyor? Belirlenir. İstenmeyen davranıştan kurtulmuş olsa kişi kendini nasıl görürdü? Arzu edilen ruh haline ve davranışa sahip bir resim yaratılır. Resim büyütölür ve netleştirilir. Renkler zenginleştirilir ve kişiyi uyarmak hale getirilir.

4. Daha sonra bu resmin dışına çıkılır ve kişi resmin içindeki kendi bedenine bakar. Bu bir ruh hali değişikliği olarak kullanılır.

5. Değiştirmek istenen davranışla ilgili eski resim geri getirilir. Resim zihin ekranını kaplar. Kişi resmin içine girer. İçeriden gözlemlediğinden ve kişinin kendi gözlerinden bakmalıdır. Ekranda eski resim varken yeni davranış ile ilgili resim, küçük ve karanlık bir nokta gibi sol alt köşeye yerleştirilir. Bu küçük resmin içinde de kişi kendi bedenini gördüğünden emin olmalıdır.

6. “SWİSH” sesini ile zihin ekranının sol alt köşesindeki karanlık nokta büyütülür ve netleştirilir. Resim, vizyon alanını tamamen kaplayana kadar büyütülür. Aynı anda eski davranışla ilgili resim de yok oluncaya kadar daraltıp küçültülür.

7. Ruh halini değiştirilir. Altıncı ve yedinci adımlar 3 kere tekrarlanır.

8. Eski ruh hali ya da davranışla ilgili resim oluşturulmaya çalışılır. Eski resim nereye gitti? Değişti mi? Duygulara ne oldu? Eski resimle birlikte eski duygular da gitti mi? Gibi sorularla hisler yoklanır.

9. Bu süreci, kişi şimdiki ruh halini resimleyemez olana kadar tekrarlamalıdır (NLP Grup&INLPTA Pratisyen Manuel, 2003).

Farklı yöntemler kullanılarak kişilerin davranışlarında meydana gelen değişimler nedeniyle NLP, pek çok araştırmaya da konu olmuştur. Aşağıda Türkiye’de ve Dünya’da NLP ile ilgili yapılan araştırmalardan bazılarına yer verilmiştir.

NLP İle İlgili Araştırmalar

NLP ile ilgili olarak Yüksel (2001); “Etkin Liderlikte Nöro Linguistik Programlama’nın (NLP) Önemi” adında nitel bir çalışma yapılmıştır. bu çalışma, Fatih Terim’in liderlik tarzının modellenerek, başarısının altında

yatan nedenleri tespit etmek ve Fatih Terim'in "Etkin Liderlik Modeli"ne uygun hareket eden bir lider olduğunu göstermek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada etkin liderlik modelleri içinde en uygun liderlik biçimi olarak görülen Transformasyonel ve Karizmatik Liderliğin NLP ile bütünleşmesinin, liderin etkinliğini en üst seviyeye ulaştıracağı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca teknik direktör Fatih Terim'in liderlik biçimi NLP'ye göre incelendiğinde ve Fatih Terim'in özelliklerinin Transformasyonel ve Karizmatik Liderliğe uygun olduğu saptanarak etkin liderlik modelini uyguladığı belirlenmiştir.

NLP ile ilgili bir diğer çalışmada Korukçu (2003); "Zihni Etkin Kullanma Yönetimi (NLP)'nin Yaratıcı Sanat Olarak Tiyatro Alanına Dramatik Yazarlık ve Oyunculuk Bağlamında Uygulanması" adlı yüksek lisans tezinde insanın iç dünyasını aydınlatma, zihinsel işleyişin dayandığı temelleri sistematikleştirme ve kullanıma sunma amacını güden NLP'nin, yaratıcı sanat olarak tiyatronun, merkezinde dolaysız bir şekilde insanı barındıran dramatik yazarlık ve oyunculuk dallarına uygulanmasını hedeflemiştir. Bu çalışma sonucunda NLP'nin tiyatro sanatı ile insanın iç dünyası arasındaki bağın etkin kullanılabildiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca kişilerin yaratıcılığının ve içsel potansiyelinin dramatik yazarlık ve oyunculuk dallarına maksimum düzeyde kullanılmasında NLP'nin yardımcı olduğu belirlenmiştir.

NLP yurtdışında da pek çok araştırmaya konu olmuştur. Buhr (1997)'de Bielefeld Üniversitesi psikoloji bölümünde "NLP'nin Göz Hareketleri Testinde Şu Andaki ve Tepki Anındaki Göz Hareketlerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Deneme" adıyla yaptığı master tezinde NLP'nin zihindeki duyuşsal alana hitap eden özel göz hareketleri modelini ortaya çıkarmıştır. Bu araştırma Bielefeld Üniversitesinde 1948 yılında okuyan ve aynı yıl mezun olmuş öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya katılanlardan sadece düşünmeye konsantre olmaları istenmiş ve bu esnadaki görsel, işitsel ve kinestetik tepkiler kaydedilmiştir. İki ayrı NLP uzmanının birbirinden bağımsız olarak yaptığı gözlemler ve yapılan kayıtlar sonucunda araştırmaya katılanların düşünmeye başlamadan önceki ve sonraki göz hareketleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan uygulamalardan sonra araştırmaya katılanların görsel ve işitsel göz hareketleri gözlenebilmiş fakat kinestetik göz hareketine ilişkin

bir gözlem ve kayıt yapılamamıştır. Araştırma sonucunda NLP’de yer alan düşüncelere göre göz hareketlerinin yönleri ile araştırmaya katılan kişilerin düşüncelerine göre göz hareketlerinin yönlerinin birbirleriyle tutarlı olduğu belirlenmiştir (www.pnl.fr/annexe.htm/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm).

Appel (1983) tarafından United States International Üniversitesinde “Kişiler Arası Çekim ve Temsili Sistemlerin Uyumu” adlı araştırma, 1975’den bu yana Bandler ve Grinder tarafından geliştirilen NLP’yi ampirik olarak inceleyen çalışmalardan biridir. Araştırmada temsil sistemi (PRS) ile kişiler arası çekim arasındaki ilişki incelenmiştir. Dil kullanımı kişiler arası çekimi kuvvetlendiriyorsa PRS çalışmaları psikoterapistler için kullanışlı bir araç olabilir. Bunu görmek için araştırma ilk olarak klinik uygulamalar ile yapılmıştır. Amerikan halkından çaprazlama olarak seçilen 143 kişi araştırmaya dahil edilmiştir. PRS’lerin üçünü birden ortaya çıkaran bir konu, kadın ve erkeklere verilmiş ve bunlar arasındaki temsil sistemlerinin uyumu ile aralarındaki çekim kaydedilmeye çalışılmıştır. Kaydedilen çekimler PRS uyumu, cinsiyet ve PRS uyumu ile cinsiyet etkileşimine göre incelenmiştir. Sonuçlar iki yönlü varyans analizi ile değerlendirilmiştir. Bulgular PRS uyumu, cinsiyet ve PRS uyumu ile cinsiyet etkileşiminin kişiler arası çekimi belirgin bir şekilde arttırdığı yönündedir (www.pnl.fr/annexe.htm/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm).

Jojart (1985) Montana Üniversitesi’nde “Psikosomatik Hastalıklar ve NLP: Baş Ağrısı Üzerinde Yeniden Çerçevelemenin Etkileri Üzerine Bir Çalışma” başlıklı araştırmasında rahatlama terapisi, NLP teknikleri ve yeniden çerçevelemenin etkilerini ele almaktadır. Bu çalışma travmatik olmayan baş ağrısına sahip 32 kişi üzerinde yapılmıştır. 2 terapist ve baş ağrısı tedavisinden sorumlu 2 kişi baş ağrısında birbirini etkileyen rasgele seçilmiş 4 deney hücresi seçmişler ve 4 hafta boyunca monitörden bu hücrelerin hareketlerini izlemişler ve her hafta periyodik olarak kaydetmişlerdir. Elde edilen sonuçlar terapistler için önemli derecede fayda sağlayacak nitelikte olmuştur. Fakat baş ağrısı için yapılan tedaviler açısından bir farklılık yoktur. Baş ağrısında başvuru psikosomatik literatürler yeniden incelenmiştir. Yeniden çerçeveleme ile mevcut benzer

tedaviler karşılaştırılarak sonuçlar tartışılmıştır. Elde edilen bulgularla ilerde yapılacak araştırmalara önerilerde bulunulmuştur (www.pnl.fr/annexe.htm/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm).

Coe ve Scharcoff (1985), Uluslar arası Klinik Ve Deneysel Hipnoz Dergisinde yayınlanan “NLP Modelinin Deneysel Değerlendirilmesi” adlı araştırmalarında; NLP’nin dünyadaki pek çok insanın temsil sistemlerinin nasıl belirleneceğinden bahsedildiğine değinmektedirler. Bu konuda 50 üniversite öğrencisinden oluşan bir gruba 3 yoldan duyuşal modalitelerini belirleyecek bir çalışma yapmışlardır. Araştırmaya katılanların temsil sistemlerini belirlemede kullanılan 1. Yol; kişilerden yazılan bir sürü kelimeler arasından kendilerine en yakın gelenleri seçmelerini istemektir. 2. Yol, araştırmaya katılanlarla görüşme yaparak onların göz hareketlerini belirlemektir. 3. Yol ise temsil sistemlerini saptamaya yardımcı olacak bir takım sözel cevaplar yakalamaktır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler NLP’de yer alan temsil sistemlerini belirleme kriterlerine uymamaktadır. NLP’de yer alan bu yöntemin deneysel çalışmalardan ziyade pozitif tedavi amaçlı olarak kullanılmasının yerinde olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma Dorn tarafından 1983 yılında 120 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan “3 Metot Kullanarak NLP’de Esas Temsil Sistemlerini Belirlemek” adlı çalışmasının, denenen 3 metodla (görüşme esnasında kişilerin göz hareketlerinin tespiti, kelime listesi, görüşme esnasında söylenen sözcüklerin tespiti) temsil sisteminin belirlenemediğine ilişkin sonucunu destekler niteliktedir (www.pnl.fr/annexe.htm/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm).

Einspruch ve Forman (1985), “Psikoloji Düşünce Dergisi”nde yayınlanan “Literatür Araştırmasıyla NLP’nin İncelenmesi” adlı araştırmada NLP’de yer alan metodolojik hatalara yer verilmiştir. İlk olarak Sharpley 1984 yılında NLP ‘yi gözden geçirerek, büyük metodolojik hataları düşünmeye başlamıştır. Einspruch ve Forman NLP hakkında yapılan 39 deneysel çalışmayı inceleyerek 6 kategoride tanımladıkları metodolojik hataları belirlemişlerdir. Bunlar; a) NLP’de verilen örneklerin anlaşılmasındaki eksiklikler, b) NLP ile tedavi yaklaşımının iyi olarak anlaşılabilmesi, c) sözel iletişimde kullanılan Meta Modelin iyi anlaşılabilmesi, d) uyarıcı davranış

kurallarındaki eksiklikler, e) NLP eğitmenlerinin ve NLP kayıtlarının yetersizliği, f) bölgesel hatalar. Einspruch ve Forman yukarıdaki 6 katagorinin her biri üzerinde tartışmış ve NLP araştırmalarının niteliğinin geliştirilmesine ilişkin önerilerde bulunmuşlardır (www.pnl.fr/annexe.htm/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm).

Ferguson 1987’de Tennessee Üniversitesinde toplum önünde konuşma fobisine yönelik olarak “İki Fobi Tedavi Yönteminin Topluluk Önünde Konuşma Fobisi Üzerindeki Etkisi” adlı bir çalışma yapmıştır. Bu tedavi yöntemlerinden ilki sistematik, duyarlı bir işitsel kayıt cihazı ile yapılan bekleme tedavisi yöntemi, diğeri NLP ile hızlı fobi tedavisidir. Bu çalışmada rasgele yöntemle belirlenmiş 285 kişi yer almıştır. Bu kişilere önce ilk yöntem uygulanmıştır. Burada kişilerden 30 dakika boyunca bir odada beklemeleri istenmiş ve davranışları kaydedilmiştir. Daha sonra kişilere NLP ile hızlı fobi tedavisi yöntemi uygulanmıştır. Daha sonra iki tedavi arasındaki farklar karşılaştırılmıştır. Bu araştırmada NLP ile hızlı fobi tedavisinin diğeri yöntemine göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (www.pnl.fr/annexe.htm/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm).

Einspruch ve Forman 1988 yılında NLP metodolojisinde yer alan hatalara yönelik olarak yaptıkları literatür incelemesi çalışmasından sonra “Fobi Tedavisinde NLP” adında bir çalışma daha yapmışlardır. Einspruch ve Forman, Bandler ve Grinder’ın Ericson Psikoterapi yaklaşımını temel alan fobi tedavisini değerlendirmişlerdir. Araştırmaya fobisi olan 31 kişi üzerinde denenmiş ve denekler için bir sınıf ve bir tedavi programı hazırlanmıştır. Ayrıca fobilere yönelik olarak geliştirilen bir korku envanteri hazırlanmıştır. Araştırmadan 8 hafta önce 8 hafta sonra araştırmaya katılanlara fobilere ilişkin karışık sorulardan oluşan bir fobi anketi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar araştırmaya katılanların, bu süre sonunda fobilerine yönelik davranışlarında değişme olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak Einspruch ve Forman NLP’nin fobi tedavisinde bir terapi tekniği olarak kullanılabileceğine dair önerilerde bulunmuşlardır (www.pnl.fr/annexe.htm/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm).

Baddeley ve Predebon 1991 yılında “Gözler Düşünceye Mi Ait? NLP’nin Göz Hareketleri Varsayımı Üzerine Bir Test” adında Avusturya Hipnoz ve Klinik Hipnoterapi Dergisinde yayınlanan araştırmalarında kişilerdeki duyuşal deneyimle ile hatırlamalar arasındaki farkı ortaya koymaya çalışmışlardır. Göz hareketlerindeki farklılıkları belirlemek için post-hoc testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar NLP’nin varsayımını destekler niteliktedir. Araştırmanın sonucunda işitsel duyulara hitap eden sorular sorulduğunda göz hareketlerinin aynı yönde değıştiğı bu yönün NLP’de belirtilen yön olduğı sonucuna ulaşılmıştır (www.pnl.fr/annexe.htm/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm).

Bernice Burcz tarafından “NLP ve Star Trek: Farklı Kültürlere Sahip Birliklerde Güven ve İlişiler İle İlgili Bir Metafor ve Öğrenme Modeli” adlı çalışmasında Amerikan birliğinde homojen ve heterojen olarak belirlenen 2 farklı grupta güven duygusu ve NLP’de yer alan metaforların etkileri incelenmiştir. Toplam 30 beyaz yakalı araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın dört hipotezi vardır. İlki homojen olarak seçilen grubun güven seviyesinde anlamlı bir fark vardır. İkincisi farklı kültürlere sahip grupta (heterojen grupta) güven seviyesinde anlamlı bir fark vardır. Üçüncüsü kişisel güven ve birliğe güven arasında önemli bir fark vardır. Dördüncüsü ise katılımcıların metaforlarla anlattıkları olaylarda güven seviyelerinde anlamlı fark vardır. Bu araştırmada “Star Trek” filmindeki çeşitli sahneler metafor olarak alınıp araştırmaya dahil edilmiştir. Güvenin ölçülmesinde bir skala geliştirilerek gruplara eğitimden önce ve sonra uygulanmıştır. Katılımcılardan “Star Trek” filmini temel alarak daha önce başlarından geçen başarı dolu bir olay anlatmaları istenmiştir. Bu yöntem ile metaforlar yardımıyla güven seviyesi ortaya çıkarılmıştır. Aynı zamanda survey yöntemi kullanılarak katılımcıların kültürel ve demografik özelliklerindeki farklılıkları ortaya çıkarmak için veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda araştırmaya katılan homojen ve heterojen gruplar arasında güven seviyelerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yine kendilerine ve birliğe yönelik olarak güven duygusunda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bununla birlikte katılımcıların NLP eğitimi ile metaforlar kullanarak geçmişte yaşadıkları bir olayı anlatmada genellikle liderlik davranışını ön plana çıkardıkları gözlenmiştir.

Burada katılımcıların güven ile liderlik kavramını eşleştirdiği belirtilmiştir. Dolayısıyla NLP’de “Star Trek” filmi kullanılarak geliştirilen metaforların kişilerin güven seviyelerini ortaya koymada anlamlı bir fark yaratmadığı ortaya çıkmıştır. Gözleme, NLP öğretime ve survey yöntemine dayanan bu araştırma bundan sonra yapılacak araştırmalara kaynaklık edeceği düşünülmüştür (www.pnl.fr/annexe.htm/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm).

Türkiye’de ve Dünya’nın diğer ülkelerinde NLP tekniklerinin insan yaşantısı üzerindeki etkilerine yönelik araştırmalara yer verildiği görülmektedir. Bu teze dahil edilen araştırmalar ışığında, NLP ile kişilerin; etkin liderlikte, dramada, fobilerin ortadan kaldırılmasında, temsil sistemlerini bilerek iletişimlerini geliştirmede, sahip oldukları değerlere yeniden anlam kazandırmada kendilerine fayda sağladıkları söylenebilir. Bununla birlikte Türkiye’de ve Dünya’nın diğer ülkelerinde NLP eğitimlerinin değerlendirilmesine ilişkin bir araştırmaya rastlanmamıştır. Hızla yaygınlaşan NLP eğitimlerinin insanlara sürekli olarak istenilen yönde fayda sağlamaları için bu eğitimleri değerlendirmeye dönük araştırmalara da ihtiyaç vardır. Gün geçtikçe artan NLP eğitimleri pek çok araştırmaya konu olmaya devam etmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde NLP Pratisyenlik eğitim programlarını, eğitime katılan kişilerin görüşlerine göre değerlendirmek amacıyla araştırmada kullanılan görüşme, anket ve gözlem yöntemlerine yer verilmiştir. Araştırmada eğitime katılanların, eğitimden önce eğitimde yer alan öğretim yöntemi ve tekniğine, araç-gereçlere, eğitimin süresine, eğitim ortamına ve eğitmene ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla görüşme yöntemi kullanılmıştır. Eğitime katılanların, programın amaçlarına, içeriğine, öğretme-öğrenme sürecine ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerini ve eğitimle ilgili genel görüşlerini belirlemek amacıyla anket yöntemi kullanılmıştır. Eğitim süresince eğitmenin yeterliliğini belirleyebilmek için de gözlem yönteminden yararlanılmıştır.

Öncelikle aşağıda araştırmada kullanılan model, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada varolan bir durumu, varolduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelle birlikte ihtiyaç duyulan veriler, araştırmanın çalışma grubundan, görüşme, gözlem ve anket yöntemleri kullanılarak toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Nisan 2004'te Ankara İlinde NLP Pratisyenlik eğitimine katılan 22 kişi, Mart 2006'da İstanbul İlinde eğitimine katılan 28 kişi ve Nisan 2006'da İzmir İlinde NLP Pratisyenlik eğitimine katılan 19 kişi, toplamda 69 kişinin tümü oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın temel amacı çerçevesinde belirlenen sorulara yanıtlar bulabilmek amacıyla kullanılan veri toplama araçları şöyledir;

- 1) Öncelikle NLP Pratisyenlik eğitimine katılan kişilerin, eğitime başlamadan önce eğitimi alma amaçlarına ilişkin görüşlerini almak amacıyla görüşme formu hazırlanmıştır (Ek 1). Araştırmaya katılanların eğitimden önceki görüşleri, sabah, sessiz bir ortamda araştırmacı tarafından yapılmıştır. Kişilerin rahat oldukları ve sorulara çekinmeden yanıt verdikleri gözlenmiştir. Görüşmede kişilerin konuşmaya istekli oldukları fark edilmiştir. Görüşme esnasında kişilerin davranışlarına, yüz ifadelerine ve vücut hareketlerine dikkat edilmiştir.
- 2) Eğitim ortamında eğitmenin davranışlarını ayrıntılı olarak tanımlamak ve eğitimin çeşitli boyutlarında eğitmenin yeterliliğini ortaya koymak amacıyla gözlem formu hazırlanmıştır (Ek 2). Gözlem formu YÖK 1998 Bölüm 5'te yer alan öğretmenlik uygulaması öğretmen değerlendirme formu göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır (http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/aday_ogretmen/bolum5.html) Araştırmaya dahil edilen NLP Pratisyenlik eğitimleri 90 saatlik eğitimlerden oluşmaktadır. Ankara İli Eğitiminde 90 saat, İstanbul ve İzmir İlleri Eğitimlerinde 40'ar saat gözlem yapılmıştır. Programın çeşitli boyutlarında eğitmenin yeterliliğini saptamak amacıyla hazırlanan gözlem formu, eğitmenin öğretim becerilerini ölçmek ve değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından doldurulmuştur. Formda yer alan maddeler, eğitmenin eğitim içerisinde yeterliklerinden özellikle gözlenebilir olanlarını içermektedir. Form, eğitmenin yeterliği ile ilgili yapılan gözlem sonucunda "S"(çok seyrek), "K"(kısmen), "H"(her zaman) sembolleri ile doldurulmuştur. Formdaki maddeler değerlendirilirken; "S" sütunu işaretlenmiş her bir madde için "1" puan, "K" sütunu işaretlenmiş her bir madde için "2" puan, "H" sütunu işaretlenmiş her bir madde için "3" puan verilerek toplam puan

hesaplanmıştır. Burada çok seyrek seçeneğine 1 puan verilmesinin nedeni; eğitmenin, NLP eğitmeni olabilmek için aldığı eğitimler göz önünde bulundurulduğunda, NLP bilgisini azda olsa kazanmış olması gerekliliğindendir. Bütün maddelerden üç puan verildiği düşünüldüğünde oluşacak toplam puan 138'dir. Toplanan puan "100/138" katsayısıyla çarpılarak 100 puana çevrilmiştir.

- 3) Son olarak eğitimin sonunda kişilerin programın amaçlarına, içeriğine, öğretme-öğrenme sürecine, değerlendirmeye ilişkin görüşlerini almak amacıyla anket formu hazırlanmıştır (Ek 3). Anketi hazırlamak için kapsamlı bir literatür taraması yapılarak soru örnekleri oluşturulmuştur. Ayrıca anket uygulanmadan önce program geliştirme ve ölçme-değerlendirme uzmanlarından görüşler alınmış ve önerilen düzeltmeler yapılarak anketin son şekli verilmiştir. Anket eğitime katılanlara eğitimin hemen sonunda uygulanmıştır. Ankete verilen yanıtların istatistiki analizleri yapılmıştır. Bu aşamada anket sorularında yer alan 4'lü Likert Ölçeği ile puanlama yoluyla ölçülen değişkenler için geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Anket sorularının geçerliliği ve güvenilirliği için "Cronbach Alpha" test istatistiği kullanılmıştır. Cronbach Alfa Katsayısının değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme ölçütü şöyledir;

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Ankette yer alan 38 soru için güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha (α) = 0.659 olarak bulunmuştur. Buna göre veri toplama aracında kullanılan soruların geçerlilik ve güvenilirlik test sınavasında ölçek oldukça güvenilir bulunmuş ve geçerliliği ispatlanmıştır. Tablo 1'de ankette yer alan 38 soru için tek tek Cronbach Alpha (α) değerleri verilmiştir.

Tablo 1.Ankette Yer Alan Sorularının Geçerlilik/Güvenilirlik Analiz Sonuçları

	Cronbach's Alpha
NLP Pratisyenlik eğitim programının amaçları beklenti ve ihtiyaçlarıma uygundu.	0.649
Programın amaçlarının sıralandığı maddeler birbirleriyle tutarlıydı.	0.643
Eğitim programının amaçları eğitmen tarafından açık bir biçimde ifade edildi.	0.651
Eğitimin amaçları fiziksel ihtiyaçlarımı karşılayacak nitelikteydi.	0.648
Eğitimin amaçları sosyo-kültürel ihtiyaçlarımı karşılayacak nitelikteydi.	0.648
Eğitimin amaçları psikolojik ihtiyaçlarımı karşılayacak nitelikteydi.	0.648
Eğitimin amaçları eğitimde yer alan konularla tutarlıydı.	0.646
NLP Pratisyenlik eğitim programının içeriği eğitimin amaçlarına uygun düzenlenmişti.	0.650
Programın içeriğinde yer alan bilgiler önemliydi.	0.651
Programın içeriği kendi ilgi ve beklentilerimi karşılayabilecek nitelikteydi.	0.644
NLP Pratisyenlik eğitim programının içeriğinde yer alan bilgiler beklentilerime göre doğru sıralanmıştı.	0.648
Programın içeriğinde yer alan bilgilerin yazıldığı maddeler basitten karmaşığa, benzer olandan benzer olmayana, somuttan soyuta doğru sıralanmıştı.	0.644
Programın içeriğindeki bilgiler birbirlerini destekler nitelikteydi.	0.651
Kişisel gelişim alanındaki en son gelişmeler programın içeriğine yansıtılmıştı.	0.662
Programdaki bilgiler günlük yaşamda uygulanabilir nitelikteydi.	0.682
NLP Pratisyenlik eğitim programının saatleri eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için yeterliydi.	0.667
NLP Pratisyenlik eğitim programının dokümanı orta düzeyde bir okuyucunun anlayabileceği bir dille yazılmıştı.	0.705
Eğitimde anlatım yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	0.658
Eğitimde soru-cevap tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?	0.660
Eğitimde tartışma yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	0.649
Eğitimde örnek olay yaptırma tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?	0.661
Eğitimde gösteri yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	0.662
Eğitimde proje çalışması yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	0.709
Eğitimde problem çözme tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?	0.678
Eğitimde drama(rol oynama) yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	0.665
Eğitimde beyin fırtınası tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?	0.682
Eğitimde benzetim yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	0.667
Eğitimde ikili veya çoklu grup çalışmasının uygulanma sıklığı nedir?	0.658
NLP Pratisyenlik eğitiminde araç-gereç kullanılıyor.	0.660
Eğitimde kullanılan araç gereçler içeriğe uygundu.	0.650
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken yazı tahtasının kullanılma sıklığı nedir?	0.662
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken tepegözün kullanılma sıklığı nedir?	0.660
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken slayt makinesinin kullanılma sıklığı nedir?	0.660
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken hareketsiz resimlerin kullanılma sıklığı nedir?	0.659
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken modeller ve maketlerin kullanılma sıklığı nedir?	0.658
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken bilgisayarın kullanılma sıklığı nedir?	0.660
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken film ve videoların kullanılma sıklığı nedir?	0.659
NLP Pratisyenlik Eğitiminin hedeflerinin gerçekleşmesi için sunulan içeriğin kavranmasında güçlüklerle karşılaştınız mı?	0.682
Eğitimde kazandırılmak istenen davranışları uygulamaya geçirmekte güçlük çektim.	0.661
Eğitimde yer alan değerlendirme kazandırılmak istenen hedeflere yönelikti.	0.660
Eğitimci eğitim sürecinde konusuna hakimiyet açısından nasıldı?	0.653
Eğitimci eğitim sürecinde eğitimin amaçlarını açıklama açısından nasıldı?	0.642
Eğitimci eğitim sürecinde dikkat çekme ve sürdürme açısından nasıldı?	0.651
Eğitimci eğitim sürecinde içeriği açık ve net bir şekilde ifade edebilme açısından nasıldı?	0.647
Eğitimci eğitim sürecinde yeterli uygulama yaptırma açısından nasıldı?	0.652
Eğitimci eğitim sürecinde uygulama sonrasında geri bildirimler alma açısından nasıldı?	0.647

Eğitimci eğitim sürecinde yöntem ve teknikleri kullanma açısından nasıldı?	0.647
Eğitimci eğitim sürecinde süreyi etkin kullanma açısından nasıldı?	0.645
Eğitimci eğitim sürecinde öğreneni güdüleme açısından nasıldı?	0.649
Eğitimci eğitim sürecinde öğrenenle kurduğu iletişim açısından nasıldı?	0.649
Eğitimci eğitim sürecinde yapılan etkinlikleri değerlendirme açısından nasıldı?	0.657
Eğitimci eğitim sürecinde değerlendirme sonuçları hakkında katılımcılara bilgi verme açısından nasıldı?	0.655
NLP Pratisyenlik eğitimi ile ilgili genel düşünceniz nedir?	0.651

Verilerin Analizi

Araştırma verileri sosyal bilimlerde kullanılan SPSS 13.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada ilk olarak NLP Pratisyenlik eğitimine katılanların kişisel özelliklerine (cinsiyet, yaş, öğretim durumu) ilişkin dağılımlarına yer verilmiştir. Daha sonra eğitimden önce eğitime ilişkin alınan görüşler için f ve % dağılımları alınmıştır. Eğitime katılanlara eğitimin hemen sonunda yapılan anket soruları f ve % değerleri ile analiz edilmiştir. Eğitmene ilişkin yapılan gözlemde ise farklı bir analiz yöntemi kullanılmıştır. Burada eğitmen 100 puan üzerinden değerlendirmeye alınmıştır. Gözlem formunda işaretlenen her maddeye belirli bir puan verilmiş ve toplam puan “100/138” katsayısıyla çarpılarak 100 puana çevrilerek eğitmen değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde NLP Pratisyenlik eğitimine katılanların (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi) kişisel özelliklerine göre dağılımına, eğitimi alma amaçlarına, eğitimden önce eğitimdeki öğretim yöntemine, araç-gereçlere, eğitimin süresine, eğitim ortamına ve eğitmene ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir. Ayrıca eğitime katılanların eğitimden sonraki (amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci, değerlendirme) görüşlerine, eğitmenin eğitim sürecindeki yeterliliğine ilişkin yapılan gözlemin bulgu ve yorumlarına yer verilmiştir.

1. NLP Pratisyenlik eğitimine katılanların kişisel özellikleri

Tablo 2’de eğitime katılan toplam 69 kişinin cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. Eğitime Katılanların Cinsiyete, Yaşa ve Eğitim Düzeyine ilişkin Dağılımı

KİŞİSEL BİLGİLER		f	%
Cinsiyetiniz	Kadın	48	69.6
	Erkek	21	30.4
Yaşınız	30 Yaş ve Altı	25	36,2
	31 -39 Yaş Arası	30	43,5
	40 Yaş ve Üstü	14	20,3
Öğrenim Durumunuz	İlköğretim	-	-
	Lise	11	15.9
	Üniversite	44	63.8
	Yüksek Lisans	11	15.9
	Doktora	3	4.3

NLP Pratisyenlik eğitimine katılan kişilerin %69,6’sı kadın 30,4’ü erkektir. Burada NLP Pratisyenlik eğitimlerine çoğunlukla kadınların katıldığı söylenebilir.

Eğitime katılan kişilerin yaşları “30 ve altı”, “31-39 arası”, “40 ve üstü” olarak gruplandırılmıştır. Buna göre eğitime katılanların %36,2’si 30 yaş ve altında, %43,5’i 31-39 yaş arasında, %20,3’ü 40 yaş ve üzerindedir. Eğitime katılanların çoğunu 31-39 yaş arasındaki kişiler oluşturmaktadır.

Eğitime katılanlar arasında hiç ilköğretim mezunu olan yoktur. Lise mezunu olanların oranı %15,9, üniversite mezunu olanların oranı %63,8, yüksek lisans derecesine sahip olanların oranı %15,9, doktora derecesine sahip olanların oranı %4,3’tür. Bu bulgular doğrultusunda eğitime katılanların yarısından fazlasının üniversite mezunu olduğu, bunu lise mezunları, yüksek lisans mezunları ve doktora derecesine sahip olan katılımcıların izlediği söylenebilir.

2. NLP Pratisyenlik eğitimine katılanların eğitimi alma amaçları

Tablo 3’te eğitime katılanların eğitimden önce eğitime katılma amaçlarına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir. Tabloda yer alan görüşler gruplandırılarak verilmiştir. Tablonun tamamı Ek 4’te yer akmaktadır.

Tablo 3. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitime Katılma Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Kendini geliştirmek	25	36,3
Mesleğimde kullanmak	15	21,7
İletişimimi güçlendirmek	14	20,3
Davranışlarımı değiştirmek	6	8,6
NLP eğitmeni olmak	5	7,4
Özgüven kazanmak	4	5,7
Toplam	69	100,0

Tablo 3 incelendiğinde eğitime katılanların %36,3’ü eğitime katılma amaçlarının çoğunlukla kendilerini geliştirmek olduğunu belirtmiştir. Bunu %21,7 mesleğinde kullanmak ve %20,3 iletişimini geliştirmek, %8,6 davranışları değiştirmek, %7,4 NLP eğitmeni olmak, %5,7 özgüven kazanmak görüşleri izlemektedir.

Elde edilen bulgulara göre eğitime katılanların; kendini geliştirmek, NLP'yi mesleğinde kullanmak, iletişimini geliştirmek, NLP eğitmeni olmak, özgüven kazanmak, davranışlarını değiştirmek için eğitime geldikleri söylenebilir.

Tablo 4'te eğitime katılan kişilerin, görüşme formunda yer alan "NLP eğitiminden nasıl haberdar oldunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Tablo 4. Eğitime Katılanların Eğitimden Haberdar Olma Durumlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Gazeteden	35	50,9
Kitaptan	13	18,9
Arkadaşımdan	11	15,9
Televizyondan	4	5,8
İnternetten	2	2,9
Broşürden	1	1,4
Dergiden	1	1,4
Okuldaki Dersten	1	1,4
Seminerden	1	1,4
Toplam	69	100,0

Görüşme sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, eğitime katılanların %50,9'u NLP Pratisyenlik eğitiminden en fazla gazete yoluyla haberdar olduklarını söylemişlerdir. NLP eğitimlerinden kitaplar yoluyla haberdar olanların oranı %18,9'dur. Eğitime katılanları %15,9'u eğitimi arkadaşından duyduğunu söylerken, %2,9'u İnternet'te yer alan kişisel gelişim sitelerinden kendilerine gelen e-maillerden dolayı eğitimlerden haberdar olduklarını belirtmişlerdir. NLP eğitimlerinden televizyon aracılığıyla haberdar olanların oranı %5,8'dir. Eğitime katılanların %1,4'ü NLP eğitimlerinden kişisel gelişim ile ilgili bir broşürden, %1,4'ü kişisel gelişim ile ilgili bir dergiden, %1,4'ü üniversitede okuduğu bir dersten haberdar olduğunu ifade etmiştir. NLP eğitimlerinden kişisel gelişim amaçlı bir seminerden haberdar olanların oranı %1,4'tür. Elde edilen bulgular sonucunda NLP Pratisyenlik eğitiminden gazete yoluyla haberdar olanlar çoğunluktadır. Eğitime katılanların

çoğunlukla eğitimden kitaptan, arkadaşlarından, televizyondan, İnternette dolaylı haberdar olukları söylenebilir.

3. Eğitimden önce eğitime katılan kişilerin eğitim programında yer alan öğretim yöntemi ve tekniğine, araç-gereçlere, eğitimin süresine, eğitim ortamına ve eğitmene ilişkin görüşleri

Eğitimden önce kişilerle yapılan görüşme esnasında eğitimde yer alması beklenen öğretim yöntemleri ve teknikler, araç-gereçler, eğitimin süresi, eğitmen konusundaki görüşler alınmıştır. Bunun yanı eğitime katılanların daha önce böyle bir kişisel gelişim ve değişim amaçlı başka eğitimlere katılıp katılmadıkları sorgulanmıştır.

Tablo 5'te eğitime katılanların daha önce kişisel gelişim amaçlı eğitimlere katılıp katılmadığına yer verilmiştir.

Tablo 5. Eğitime katılanların Daha Önce Kişisel Gelişim ve Değişim Amaçlı Eğitimlere Katılıp Katılmadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.

	f	%
Hayır	47	68,1
Evet	22	31,9
Toplam	69	100,0

Eğitime katılanların %36,4'ü daha önce kişisel gelişim ve değişim amaçlı eğitimlere katılmadığını söylerken, %68,1'i daha önce katıldığını ifade etmiştir. Bu eğitimler şöyledir; reiki, EFT (Emotional Freedom Technique - Duygusal Arınma Tekniği), okulda kişisel gelişim anlamında verilen dersler. Burada eğitime katılanların yarısından fazlasının daha önce kişisel gelişim ve değişim amaçlı bir eğitime katılmamış olduğu söylenebilir.

Tablo 6'da eğitimden önce katılımcıların NLP Pratisyenlik eğitiminde nasıl bir öğretim yöntemi ve tekniği izlenmene ilişkin yanıtlarının dağılımı verilmiştir.

Tablo 6. Eğitime Katılanların eğitimden önce NLP Pratisyenlik Eğitiminde Nasıl Bir Öğretim Yöntemi ve Tekniğin İzlenmesi Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Uygulamalı	16	23,2
Workshop	8	11,6
Anlatım ve uygulama	6	8,7
Soru-cevap	5	7,2
Anlatma ve soru-cevap	5	7,2
Anlatım ve workshop	4	5,8
İnteraktif	3	4,3
Terapi yöntemiyle	3	4,3
Örnekleme	2	2,9
Workshop ve uygulama	2	2,9
Workshop ve grup çalışmaları	2	2,9
Katılımcılarında eğitime aktif katılımını sağlayan yöntemler	2	2,9
Workshop-tartışma	1	1,4
Uygulamalı, rol-play, küçük grup çalışması	1	1,4
Örneklerle, tartışma, workshop	1	1,4
Workshop, sorularla	1	1,4
Örneklerle, grup çalışmaları ile	1	1,4
Uygulama, tartışma	1	1,4
Beyin fırtınası, soru-cevap, tartışma	1	1,4
Örneklerle, uygulamalı	1	1,4
Anlatma, uygulama, tartışma	1	1,4
Uygulama, soru-cevap, tartışma	1	1,4
Anlatım, tartışma, beyin fırtınası	1	1,4
Toplam	69	100,0

Eğitime katılanların %23,2'si NLP Pratisyenlik eğitiminde uygulama ağırlıklı bir öğretim yöntemi ve tekniğinin izlenmesi gerektiğini söylerken %2,9'u öğretim yöntemi ve tekniğinde örneklemeye ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Eğitime katılanların %23,2'si eğitimde soru-cevap yönteminin, %11,6'sı workshop tekniğinin, %8,7'si anlatım yönteminin ve uygulamaların izlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitime katılanların %4,3'ü eğitimin interaktif bir şekilde olmasını, %5,8'i anlatım yöntemi ve workshop tekniğinin izlenmesini, %7,2'si anlatım ve soru-cevap yönteminin izlenmesini istemektedir. Eğitime katılanların %2,9'u workshop ve uygulama, %2,9'u workshop ve grup çalışmaları, %4,3'ü aktif olarak katılabilecekleri öğretim yöntem ve tekniklerinin izlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitime katılanların %1,4'ü eğitimde workshop-tartışma, %1,4'ü uygulama, rol-play, küçük grup çalışması, %1,4'ü örnekler, tartışma, workshop, %1,4'ü workshop, sorular, %1,4'ü örnekler, grup çalışmaları, %1,4'ü uygulama,

tartışma, %1,4'ü beyin fırtınası, soru-cevap, tartışma, %1,4'ü örnekler, uygulama, %1,4'ü anlatım yöntemi, uygulama, tartışma, %1,4'ü uygulama, soru-cevap, tartışma, %1,4'ü anlatım yöntemi, tartışma, beyin fırtınası tekniğinin izlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Burada eğitime katılanların genel olarak eğitimde izlenecek öğretim yöntemleri ve tekniklerinden uygulama ağırlıklı olanlarını istedikleri söylenebilir.

Tablo 7'de eğitimden önce katılımcıların eğitimde kullanılabilecek araç-gereçlere ilişkin görüşlerinin dağılımı yer almaktadır. Tabloda yer alan görüşler gruplandırılarak verilmiştir. Tablonun tamamı Ek 5'te yer almaktadır.

Tablo 7. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce NLP Pratisyenlik Eğitiminde Hangi Araç-Gereçlerin Kullanılabileceğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Görsel araçlar	57	82,6
Görsel, işitsel araçlar	9	13,2
Görsel, işitsel, dokunsal araçlar	1	1,4
Konulara uygun araç-gereçler	1	1,4
Bilmiyorum	1	1,4
Toplam	69	100,0

Eğitime katılanların %82,6'sı eğitimde görsel araçların, %13,2'si görsel, işitsel araç-gereçlerin, %1,4'ü görsel, işitsel ve dokunsal araç-gereçlerin kullanılması gerektiğinin ifade etmiştir. Eğitime katılanların %1,4'ü konulara uygun araç-gereçlerin kullanılması gerektiğini ifade ederken %1,4'ü konuyla ilgili bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Eğitime katılanların büyük çoğunluğu eğitimde görsel materyallerin kullanılması gerektiğini ifade etmektedirler. Bunu görsel, işitsel araç-gereçler izlemektedir.

Tablo 8'de eğitimden önce, katılımcıların eğitimin toplam süresine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 8. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce NLP Pratisyenlik Eğitiminde Nasıl Bir Toplam Süre Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Şimdilik yeterli	43	62,4
Fikrim yok	11	15,9
Daha uzun olmalı	6	8,7
15 gün olabilir	6	8,7
Geniş zaman aralıklarına yayılmalı arka arkaya olmamalı	3	4,3
Toplam	69	100,0

Eğitime katılanların %62,4 eğitimin süresinin yeterli olduğunu söylemiştir. Eğitim süresini yeterli olarak değerlendiren katılımcılar eğitim süresinin, eğitimden önce kendilerine eğitimin ne kadar olacağı söylendiğinden dolayı yeterli olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Eğitime katılanların %15,9'u eğitimin süresinin ne kadar olması gerektiği konusunda fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bunun yanında eğitim daha uzun süre olmalı diyenlerin oranı %8,7 iken, eğitim 15 gün olmalı diyenlerin oranı yine %8,7'dir. Eğitime katılanların %4,3'ü eğitimin geniş zaman aralıklarıyla arka arkaya olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitime katılanlar, bunun nedenini eğitimin kalıcılığını arttırmak olarak açıklamışlardır.

Tablo 9'da eğitimden önce, katılımcıların eğitimin verileceği ortama ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 9. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitimin Verileceği Ortamın Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Uygun	54	78,4
Küçük	7	10,2
Resmi	3	4,3
U düzeni olmalı	2	2,9
Uygun değil	1	1,4
Fena değil	1	1,4
Önemli olan eğitim, yer değil	1	1,4
Toplam	69	100,0

Eğitime katılanların %78,4'ü eğitim ortamını uygun, %10,2'si eğitim ortamını küçük, %4,3'ü resmi bulmuştur. Eğitime katılanların %2,9'u eğitim salonunun tiyatro düzeni şeklinde değil "U" düzeni şeklinde olması gerektiğini belirtmiştir. Eğitim ortamını uygun bulmayanların oranı %1,4'tür.

Eğitime katılanların %1,4'ü eğitim ortamını "fena değil", %1,4'ü önemli olan eğitim, yer değil şeklinde görüş bildirmiştir. Burada eğitim ortamının eğitime uygun olduğu yorumu yapılabilir.

Eğitimden önce, katılımcıların eğitmene ilişkin görüşleri sorulmuştur. Tablo 10'da katılımcıların eğitmene ilişkin görüşleri verilmiştir.

Tablo 10. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitimcinin Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Kendisini tanımıyorum	40	58,0
Sempatik ve pozitif biri	9	13,0
Özelliklerini okudum, iyi	6	8,8
Etkileyici	3	4,5
İyi birine benziyor	3	4,5
Seminerde gordüm iyi bir eğitimci	1	1,4
Güvenilir	1	1,4
Çok genç	1	1,4
Yararlı olacağını düşünüyorum	1	1,4
İşini iyi yapan biri gibi görünüyor	1	1,4
Zayıf(kg)	1	1,4
Bilgili birine benziyor	1	1,4
Kendinden emin	1	1,4
Toplam	69	100,0

Eğitime katılanların %58'i eğitimciyi tanımadıklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte eğitime katılanların %13'ü eğitimciyi, sempatik ve pozitif bulduklarını, %8,8'i eğitimcinin özelliklerini İnternette okuduğunu ve iyi niteliklere sahip olduğunu, %4,5'i eğitimcinin etkileyici olduğunu, %4,5'i iyi birine benzediğini ifade etmiştir. Eğitimciyi daha önce NLP ile ilgili verilen bir seminerde izlediğini söyleyenlerin oranı %1,4'tür. Eğitime katılanların %1,4'ü eğitimcinin güvenilir olduğunu söylerken %1,4'ü çok genç olduğunu, %1,4'ü eğitimcinin işini iyi yapan biri gibi göründüğünü, %1,4'ü zayıf (kg olarak) olduğunu belirtmiştir. Yine eğitime katılanların %1,4'ü eğitimcinin bilgili birine benzediğini, %1,4'ü kendinden emin göründüğünü ifade etmiştir. Burada katılımcıların eğitimciyi sabah gelirken gördüklerini ve eğitimcinin kendisine verdiği ilk izlenimden dolayı bu görüşte olduklarını ifade etmiştir.

4. NLP Pratisyenlik eğitime katılan kişilerin program sonrasında eğitim programına ilişkin görüşleri

Burada eğitime katılanların program sonrasında eğitimin amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci, değerlendirme sürecine ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

a) Eğitim programının amaçlarına ilişkin görüşler

Tablo 11'de eğitime katılanların ankette "Amaçlar" bölümünde yer alan ifadelerle ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 11. Eğitime Katılanların Eğitim Programının Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitim Programının Amaçlarına İlişkin Görüşlerin Dağılımı	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%
NLP Pratisyenlik eğitim programının amaçları beklenti ve ihtiyaçlarıma uygundu.	51	73.9	18	26.1	-	-	-	-
Programın amaçlarının sıralandığı maddeler birbirleriyle tutarlıydı.	44	63.8	25	36.2	-	-	-	-
Eğitim programının amaçları eğitmen tarafından açık bir biçimde ifade edildi.	51	73.9	17	24.6	-	-	1	1.4
Eğitimin amaçları fiziksel ihtiyaçlarımı karşılayacak nitelikteydi.	39	56.5	30	43.5	-	-	-	-
Eğitimin amaçları sosyo-kültürel ihtiyaçlarımı karşılayacak nitelikteydi.	39	56.5	30	43.5	-	-	-	-
Eğitimin amaçları psikolojik ihtiyaçlarımı karşılayacak nitelikteydi.	39	56.5	30	43.5	-	-	-	-
Eğitimin amaçları eğitimde yer alan konularla tutarlıydı.	46	66.7	22	31.9	-	-	1	1.4

Eğitime katılanların %73,9'u NLP Pratisyenlik eğitim programının amaçlarının beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğuna kesinlikle katılmakta, %26,1'i katılmaktadır. Burada eğitimin amaçlarının eğitime katılanların beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğu söylenebilir.

Eğitime katılanların %63,8'i programın amaçlarının sıralandığı maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğuna kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. %36,2'si ise katılıyorum yanıtını vermiştir. Burada eğitim programının amaçlarının birbiriyle tutarlı olduğu söylenebilir.

Eğitime katılanların %73,9'u eğitim programının amaçlarının eğitmen tarafından açık bir biçimde ifade edildiğine kesinlikle katılıyorum derken %24,6'sı katılıyorum yanıtını vermiştir. Bu ifadeye kesinlikle katılmadığını söyleyenlerin oranı %1,4'tur. Burada eğitime katılan kişilerin görüşleri doğrultusunda eğitim programının amaçlarının açık bir biçimde ifade edildiği sylenabilir.

Eğitime katılanların %56,5'i eğitimin amaçlarının, fiziksel ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olduğu ifadesine kesinlikle katılırken, %43,5'i bu ifadeye katılıyorum yanıtını vermiştir. Eğitime katılanların %56,5'i eğitimin amaçlarının, sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olduğu ifadesine kesinlikle katılırken, %43,5'i bu ifadeye katılıyorum yanıtını vermiştir. Eğitime katılanların %56,5'i eğitimin amaçlarının, psikolojik ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olduğu ifadesine kesinlikle katılmakta, %43,5'i katılmaktadır. Burada eğitimin amaçlarının, eğitime katılanların fiziksel, sosyo-kültürel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olduğu söylenebilir.

Eğitime katılanların %66,7'si eğitimin amaçlarının konularla tutarlı olduğuna kesinlikle katılıyorum derken %31,9'u bu ifadeye katıldığını belirtmiştir. Eğitime katılanların %1,4' ise eğitimin amaçlarının konularla tutarlı olduğuna kesinlikle katılmadığını ifade etmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda eğitimin amaçlarının konularla tutarlı olduğu söylenebilir.

b) Eğitim programının içeriğine ilişkin görüşler

Tablo 12'de eğitime katılanların ankette "İçerik" bölümünde yer alan ifadelere ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 12. Eğitime Katılanların Eğitim Programının İçeriğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitim Programının İçeriğine İlişkin Görüşler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%
NLP Pratisyenlik eğitim programının içeriği eğitimin amaçlarına uygun düzenlenmişti.	41	59.4	27	39.1	-	-	1	1.4
Programın içeriğinde yer alan bilgiler önemliydi.	48	69.6	21	30.4	-	-	-	-
Programın içeriği kendi ilgi ve beklentilerimi karşılayabilecek nitelikteydi.	45	65.2	23	33.3	1	1.4	-	-
NLP Pratisyenlik eğitim programının içeriğinde yer alan bilgiler beklentilerime göre doğru sıralanmıştı.	45	65.2	23	33.3	1	1.4	-	-
Programın içeriğinde yer alan bilgilerin yazıldığı maddeler basitten karmaşığa, benzer olandan benzer olmayana, somuttan soyuta doğru sıralanmıştı.	42	60.9	26	37.7	1	1.4	-	-
Programın içeriğindeki bilgiler birbirlerini destekler nitelikteydi.	54	78.3	15	21.7	-	-	-	-
Kişisel gelişim alanındaki en son gelişmeler programın içeriğine yansıtılmıştı.	47	68.1	22	31.9	-	-	-	-
Programdaki bilgiler günlük yaşamda uygulanabilir nitelikteydi.	54	78.3	15	21.7	-	-	-	-

Eğitime katılanların %59,4'ü kesinlikle katılıyorum ifadesiyle içeriğin amaçlarla uygun düzenlendiği görüşündedir. Eğitime katılanların %39,1'i bu ifadeye katılıyorum derken, %1,4'ü kesinlikle katılmıyorum demiştir. Elde edilen bulgulara göre eğitimin içeriğinin amaçlara uygun düzenlendiği söylenebilir.

Eğitime katılanların %69,6'sı programın içeriğinde yer alan bilgilerin önemli olduğuna kesinlikle katılırken %30,4'ü ise katılıyorum yanıtını vermiştir. Burada eğitimdeki bilgilerin önemli olduğu söylenebilir.

Eğitime katılanların %65,2'si programın içeriğinin, ilgi ve beklentilerini karşılayabilecek nitelikte olduğuna kesinlikle katılırken, %33,3'ü katılmaktadır. Eğitime katılanların %4,5'i ise bu ifadeye katılmamaktadır. Burada programın içeriğinin, eğitime katılanların ilgi ve beklentilerini karşılayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Eğitime katılanların %65,2'si eğitim programının içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırasının beklentilerine göre doğru sıralandığına kesinlikle

katılırken, %33,3'ü katılmaktadır. Eğitime katılanların %4,5'i ise bu ifadeye katılmadığını ifade etmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda eğitim programının içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırasının eğitime katılanların beklentilerine göre doğru sıralandığı yorumu yapılabilir.

Eğitime katılanların %60,9'u programın içeriğinde yer alan bilgilerin basitten karmaşığa, benzer olandan benzer olmayana, somuttan soyuta doğru sıralandığına kesinlikle katılmakta, %37,7'si bu ifadeye katılmaktadır. Eğitime katılanların %1,4'ü bu ifadeye katılmadığını belirtmiştir. Bunun sonucunda programın içeriğinde yer alan bilgilerin basitten karmaşığa, benzer olandan benzer olmayana, somuttan soyuta doğru sıralandığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %78,3'ü programın içeriğindeki bilgilerin birbirlerini destekler nitelikte olduğuna kesinlikle katıldıklarını ifade ederken %21,7'si katılıyorum demiştir. Burada eğitimin içeriğindeki bilgilerin birbirlerini destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Eğitime katılanların %68,1'i kişisel gelişim alanındaki en son gelişmelerin programın içeriğine yansıtılmış olduğuna kesinlikle katıldıklarını ifade ederken %31,9'u katıldıklarını belirtmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda kişisel gelişim alanındaki en son gelişmelerin programın içeriğine yansıtılmış olduğu söylenebilir.

Eğitime katılanların %78,3'ü konuların günlük yaşamda uygulanabilir nitelikte olduğuna kesinlikle katıldıklarını ifade ederken, %21,7'si katıldığını ifade etmiştir. Burada eğitimde yer alan konuların günlük yaşamda uygulanabilir nitelikte olduğu söylenebilir.

c) Eğitim programının öğretme-öğrenme sürecine ilişkin görüşler

Tablo 13'de eğitime katılanların ankette "Öğretme-Öğrenme Süreci" bölümünde yer alan ifadelere ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 13. Eğitime Katılanların Eğitim Programının Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitim Programının Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Görüşler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%
NLP Pratisyenlik eğitim programının saatleri eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için yeterliydi.	21	30.4	44	63.8	-	-	4	5.8
NLP Pratisyenlik eğitim programının dokümanı orta düzeyde bir okuyucunun anlayabileceği bir dille yazılmıştı.	1	1.4	7	10.1	36	52.2	25	36.2

Eğitime katılanların %30,4'ü NLP Pratisyenlik eğitim programının saatlerinin eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için yeterli olduğuna kesinlikle katılıyorum derken %63,8'i katılıyorum yanıtını vermiştir. Bununla birlikte eğitime katılanların %5,8'i bu ifadeye kesinlikle katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgular sonucunda NLP Pratisyenlik eğitim programının saatlerinin eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için yeterli olduğu söylenebilir.

Eğitime katılanların %1,4'ü NLP Pratisyenlik eğitim programının dokümanının orta düzeyde bir okuyucunun anlayabileceği bir dille yazıldığına kesinlikle katılırken, %10,1'i katıldığını ifade etmiştir. Bununla birlikte eğitime katılanların %52,2'si bu ifadeye katılmadığını, %36,2'si kesinlikle katılmadığını ifade etmiştir. Burada NLP Pratisyenlik eğitim programının dokümanının orta düzeyde bir okuyucunun anlayabileceği bir dille yazıldığına katılmayanların oranı dikkat çekicidir. Elde edilen bulgulara göre NLP Pratisyenlik eğitim programının dokümanının orta düzeyde bir okuyucunun anlayabileceği bir dille yazılmadığı söylenebilir.

Tablo 14'de eğitime katılanların ankette “Öğretme-Öğrenme Süreci” bölümünde eğitimde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 14. Eğitime Katılanların Eğitimde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitim Programında Kullanılan Yöntem ve Tekniklere İlişkin Görüşler	Çok Sık		Sık		Orta		Ara Sıra		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitimde anlatım yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	62	89.9	6	8.7	1	1.4	-	-	-	-
Eğitimde soru-cevap yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	14	24.6	44	63.8	6	18.7	2	2.9	-	-
Eğitimde tartışma yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	23	33.3	26	37.7	16	23.2	3	4.3	1	1.4
Eğitimde örnek olay yaptırmanın sıklığı nedir?	14	20.3	41	59.4	12	17.4	2	2.9	-	-
Eğitimde gösteri yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	20	29.0	24	34.8	21	30.4	4	5.8	-	-
Eğitimde proje çalışması yönteminin uygulanma sıklığı nedir?	20	29.0	22	31.9	20	29.0	4	5.8	3	4.3
Eğitimde problem çözme tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?	7	10.1	42	60.9	16	23.2	4	5.8	-	-
Eğitimde drama (rol oynama) tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?	5	7.2	20	29.0	35	50.7	6	8.7	3	4.3
Eğitimde beyin fırtınası tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?	22	31.9	33	47.8	8	11.6	4	5.8	2	2.9
Eğitimde benzetim tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?	16	23.2	23	33.3	22	31.9	7	10.1	1	1.4
Eğitimde ikili veya çoklu grup çalışmasının uygulanma sıklığı nedir?	56	81.2	11	15.9	2	2.9	-	-	-	-
Eğitimde kullanılan diğer yöntem/ tekniğin uygulanma sıklığı nedir? "Sunum" yapılmıştır.	2	2.9	-	-	-	-	-	-	-	-

Eğitime katılanların %89,9'u eğitimde anlatım yönteminin çok sık, %8,7'si sık, %1,4'ü orta sıklıkta uygulandığını belirtmiştir. Eğitimde anlatım yöntemi çok sık kullanılmaktadır.

Eğitime katılanların %24,6'sı soru-cevap tekniğinin çok sık, %63,8'i sık, %8,7'si orta sıklıkta, %2,9'u ara sıra uygulandığını belirtmiştir. Eğitimde soru-cevap tekniğinin sıklıkla kullanıldığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %33,3'ü eğitimde tartışma yönteminin çok sık, %37,7'si sık, %23,2'si orta sıklıkta, %4,3'ü ara sıra uygulandığını, %1,4'ü hiç uygulanmadığını belirtmiştir. Eğitimde tartışma yöntemi sıklıkla kullanılmaktadır.

Eğitime katılanların %20,3'ü örnek olay tekniğinin çok sık, %59,4'ü sık, %17,4'ü orta sıklıkta uygulandığını, %2,9'u ise ara sıra bu tekniğin uygulandığını ifade etmişlerdir. Eğitimde örnek olay tekniği sıklıkla kullanılmaktadır.

Eğitime katılanların %29'u gösteri yönteminin çok sık, %34,8'i sık, %30,4'ü orta sıklıkta, %5,8'i ara sıra kullanıldığını ifade etmişlerdir. Eğitimde gösteri yönteminin sıklıkla kullanıldığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %29'u eğitimde proje çalışması tekniğinin çok sık, %31,9'u sık, %29'u orta sıklıkta, %5,8'i ara sıra uygulandığını belirtirken, %4,3'ü hiç uygulanmadığını belirtmiştir. Eğitimde proje çalışması tekniğinin sıklıkla kullanıldığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %10,1'i problem çözme tekniğinin çok sık, %60,9'u sık, %23,2'si orta sıklıkta, %5,8'i ara sıra uygulandığını belirtmiştir. Eğitimde problem çözme tekniğinin sıklıkla kullanıldığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %7,2'si eğitimde drama (rol oynama) yönteminin çok sık, %29'u sık, %50,7'si orta sıklıkta, %8,7'si ara sıra uygulandığını belirtmiştir. Bu tekniğin hiç uygulanmadığını belirtenlerin oranı ise %4,3'tür. Burada eğitimde drama (rol oynama) yönteminin orta sıklıkla kullanıldığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %31,9'u beyin fırtınası tekniğinin çok sık, %47,8'i sık, %11,6'sı orta sıklıkta, %5,8'i ara sıra uygulandığını ifade ederken %2,9'u ise eğitimde beyin fırtınası tekniğinin hiç uygulanmadığını belirtmiştir. Eğitimde beyin fırtınası tekniği sıklıkla kullanılmaktadır.

Eğitime katılanların %23,2'si benzetim yönteminin çok sık, %33,3' sık, %31,9'u orta sıklıkta, %10,1'i ara sıra uygulandığını belirtmiştir. Eğitime katılanların %1,4' benzetim yönteminin hiç uygulanmadığı belirtmiştir. Burada eğitimde benzetim yönteminin sıklıkla kullanıldığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %81,2'si ikili veya çoklu grup çalışması yönteminin çok sık, %15,9'u sık, %2,9'u orta seviyede uygulandığını belirtmiştir. Eğitimde ikili veya çoklu grup çalışması yöntemi çok sık kullanılmaktadır.

Eğitime katılanların %2,9'u eğitimde kullanılan diğer yöntem/teknik olarak sunum yönteminin çok sık uygulandığını belirtmiştir.

Tablo 15'te eğitime katılanların eğitimde kullanılan öğretim yöntemlerinin neye göre belirlendiğine ilişkin görüşlerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 15. Eğitime Katılanların Eğitimde Kullanılan Yöntemlerin Neye Göre Belirlendiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri neye göre belirleniyor?	f	%
Eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri eğitim programının amaçlarına göre belirleniyor.	59	85.5
Eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri eğitim programının süresine göre belirleniyor.	15	21.7
Eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri konuların özelliğine göre belirleniyor.	19	27.5
Eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri katılımcıların sayısına göre belirleniyor.	10	14.5
Eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri yöntem ve tekniklere ilişkin bilgilere göre belirleniyor.	16	23.2

Eğitime katılanların %85,5'i eğitimde kullanılan öğretim yöntemlerinin eğitim programının amaçlarına göre belirlendiğini belirtirken %21,7'si kullanılan öğretim yöntemlerinin eğitim programlarının süresine göre belirlendiğini ifade etmiştir. Eğitime katılanların %27,5'i konuların özelliğine göre öğretim yöntemlerinin belirlendiğinin ifade etmiştir. Eğitime katılanların %14,5'i öğretim yöntemlerinin katılımcıların sayısına göre belirlendiğini ifade ederken, %23,2'si öğretim yöntemlerinin yöntem ve tekniklere ilişkin bilgilere göre belirlendiği ifade etmiştir. Burada eğitimde kullanılan öğretim yöntemlerinin önce konuların özelliğine göre ardından sırasıyla yöntem ve tekniklere ilişkin bilgilere göre, eğitim programının amaçlarına göre ve katılımcıların sayısına göre belirlendiği söylenebilir.

Tablo 16'da eğitime katılanların eğitimde kullanılan araç-gereçlere ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 16. Eğitime Katılanların Eğitimde Kullanılan Araç-Gereçlere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitimde Kullanılan Araç-Gereçlere İlişkin Görüşler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%
NLP Pratisyenlik Eğitiminde araç-gereç kullanılıyor.	1	1.4	13	18.8	38	55.1	17	24.6

Eğitime katılanların %1,4'ü eğitimde araç-gereç kullanılıyor ifadesine kesinlikle katıldığını belirtirken, %18,8'i bu ifadeye katıldığını belirtmiştir. Eğitime katılanların %55,1'i eğitimde araç-gereç kullanıldığını katılmadığını %24,6'sı eğitimde araç-gereç kullanıldığını kesinlikle katılmadığını ifade etmiştir. Burada eğitim süresince araç-gereç kullanılmadığına dair görüşlerin çokluğu dikkat çekicidir. Elde edilen bulgular sonucunda eğitimde yeterince araç-gereç kullanılmadığı söylenebilir.

Tablo 17'de eğitimde araç-gereç kullanılmıyor fikrinde olan kişilerin bunun nedenine ilişkin görüşlerin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 17. Eğitime Katılanların Eğitimde Araç-Gereçlerin Kullanılmamasının Nedenine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitimde az araç-gereç kullanılıyorsa ya da hiç araç-gereç kullanılmıyorsa nedeni nedir?	f	%
Araç-gereç kullanmayı gerektirecek bir eğitim olmayışı	48	69.6
Eğitim ortamında araç-gereçlerin olmayışı	23	33.3
Katılımcı sayısı fazla olması	2	2.9
Eğitmen araç gerecin kendisi olduğunu söylüyor	2	2.9
Araç-gereçlerin nasıl kullanıldığının bilinmeyişi	1	1.4
Görsellikten çok uygulanabilirliğe önem verildiği için	1	1.4

Eğitimde az araç-gereç kullanılıyorsa ya da hiç araç-gereç kullanılmıyorsa nedeninin ne olabileceği sorusuna, eğitime katılanların %69,6'sı araç-gereç kullanmayı gerektirecek bir eğitim olmadığını,%33,3'ü eğitim ortamında araç-gerecin olmayışını yanıt olarak vermiştir. Eğitime katılanların %2,9'u katılımcı sayısının fazla olmasını, %2,9'u eğitmenin araç gerecin kendisi olduğunu söylediğini, %1,4'ü eğitmenin görsellikten çok uygulanabilirliğe önem verildiği için fazla araç gereç kullanılmadığını gerekçe

Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken hareketsiz resimlerin kullanılma sıklığı nedir?	-	-	1	1.4	-	-	-	-	68	98.6
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken modeller ve maketlerin kullanılma sıklığı nedir?	-	-	2	2.9	-	-	-	-	67	97.1
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken bilgisayarın kullanılma sıklığı nedir?	-	-	-	-	-	-	-	-	69	100.0
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken film ve videoların kullanılma sıklığı nedir?	-	-	-	-	-	-	-	-	69	100.0
Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken diğer araç gereçlerin kullanılma sıklığı nedir? "Müzik"	-	-	11	15.9	-	-	-	-	-	-

Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken yazı tahtasının kullanılma sıklığının çok sık olduğunu söyleyenlerin oranı %84,1'dir. Eğitime katılanların %11,6'sı yazı tahtasının sık, %1,4'ü orta sıklıkta, %1,4'ü ara sıra kullanıldığını belirtmiştir. Eğitime katılanların %1,4'ü eğitimde yazı tahtasının hiç kullanılmadığını belirtmiştir. Burada eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken yazı tahtasının çok sık kullanıldığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %100 eğitimde tepegözün, slayt makinesinin kullanılmadığını belirtmiştir. Eğitimde tepegöz ve slayt makinesinin kullanılmadığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %1,4'ü hareketsiz resimlerin sık kullanıldığını belirtirken %98,6'sı eğitimde hareketsiz resimlerin kullanılmadığını belirtmiştir. Eğitimde hareketsiz resimler kullanılmamaktadır.

Eğitime katılanların %2,9'u eğitimde modeller ve maketlerin sık kullanıldığını, %97,1'i kullanılmadığını belirtmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda eğitimde modellerin ve maketlerin kullanılmadığı söylenebilir.

Eğitime katılanların %100 eğitimde bilgisayarın, film ve videoların kullanılmadığını belirtmiştir. Eğitime katılanların tamamı eğitimde bilgisayar, film ve videoların kullanılmadığını belirtmiştir.

Eğitime katılanların %15,9'u eğitimde kullanılan diğer araç-gereçler olarak müzikten yararlandığını ve müziğinde sık kullanıldığını belirtmişlerdir.

Tablo 20'de eğitime katılanların eğitimin içeriğinin öğrenilmesinde güçlükler yaşıyor yaşımadıklarına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 20. Eğitime Katılanların Eğitimin İçeriğinin Kavranmasında Güçlükler Yaşıyor Yaşımadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitimin İçeriğinin Kavranmasında Yaşanılan Güçlüklerle İlişkin Görüşler	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
NLP Pratisyenlik Eğitiminin hedeflerinin gerçekleşmesi için sunulan içeriğin kavranmasında güçlüklerle karşılaştınız mı?	5	7.2	64	92.8

Eğitime katılanların %7,2'si sunulan içeriğin kavranmasında güçlüklerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Eğitime katılanların %1,4'ü bazı konuların öğrenilmesinde güçlükler yaşadığını, %1,4'ü konular arası geçişlerde zorlandığını, %1,4'ü bilgileri davranışa dönüştürmekte zorlandığını ifade etmiştir. Eğitime katılanların %2,9'u konuların öğrenilmesinde güçlükler yaşadığını, %92,8'i eğitiminde yer alan hedeflerin ve içeriğin öğrenilmesinde güçlükler yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Eğitime katılanların tamamına yakınının eğitiminde yer alan hedeflerin ve içeriğin öğrenilmesinde güçlükler yaşamadığı söylenebilir.

Tablo 21'de eğitime katılanların eğitimde kazandırılmak istenen davranışları uygulamaya geçirmekte güçlük yaşıyor yaşımadıklarına ilişkin görüşlerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 21. Eğitime Katılanların Eğitimde Kazandırılmak İstenen Davranışları Uygulamaya Geçirmekte Güçlükler Yaşıyor Yaşımadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitimde Kazandırılmak İstenen Davranışların Uygulamaya Geçirilmesinde Yaşanan Güçlüklerle İlişkin Görüşler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitimde kazandırılmak istenen davranışları uygulamaya geçirmekte güçlük çektim.	1	1.4	5	7.2	17	24.6	46	66.7

Eğitime katılanların %1,4'ü eğitimde beklenen uygulamaları yapmakta güçlük çektim ifadesine kesinlikle katılırken, %7,2'si katılmaktadır. Eğitime katılanların %24,6'sı bu ifadeye katılmazken, %66,7'si kesinlikle bu ifadeye katılmamaktadır. Burada eğitime katılanların eğitimde kendilerinden beklenen uygulamaları yapmakta güçlük çekmedikleri söylenebilir.

d) Eğitim programında değerlendirmeye ilişkin görüşler

Tablo 22'de eğitime katılanların ankette "Değerlendirme " bölümünde yer alan ifadelerle ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 22. Eğitime Katılanların Eğitim Programının Değerlendirilmesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitim Programının Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitimde yer alan değerlendirme kazandırılmak istenen hedeflere yöneliktir.	33	47.8	34	49.3	1	1.4	1	1.4

Eğitime katılanların %47,8'i eğitim sonunda yer alan değerlendirmenin kazandırılmak istenen hedeflere yönelik olduğuna kesinlikle katıldıklarını ifade ederken, %49,3'ü bu ifadeye katılmaktadır. Eğitime katılanların %1,4'ü bu ifadeye katılmazken, %1,4'ü kesinlikle katılmamaktadır. Buradan elde edilen bulgulara göre eğitim sonunda yer alan değerlendirmenin kazandırılmak istenen hedeflere yönelik olduğu söylenebilir.

Tablo 23'te eğitime katılanların eğitimdeki başarılarının nasıl değerlendirildiğine ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 23. Eğitime Katılanların Eğitimdeki Başarılarının Nasıl Değerlendirildiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Sözlü yoklama ve katılımcı sunumları ile değerlendiriliyor.	4	5.8
NLP Pratisyenlik eğitim programında katılımcıların başarıları nasıl değerlendiriliyor?	f	%
Sözlü yoklama ile değerlendiriliyor.	41	59.4
Yazılı yoklama ile değerlendiriliyor.	1	1.4
Çoktan seçmeli test ile değerlendiriliyor.	-	-
Doğru-yanlış testi ile değerlendiriliyor.	1	1.4
Tamamlamalı test ile değerlendiriliyor.	-	-
Eşleştirmeli test ile değerlendiriliyor.	-	-
Sözlü-yazılı yoklama ile değerlendiriliyor.	17	24.6
Katılımcı sunumları ile değerlendiriliyor.	5	7.2

Eğitime katılanların %59,4'ü eğitimde katılımcı başarısının sözlü yoklama ile yapıldığını, %1,4'ü yazılı yoklama ile yapıldığını, %1,4'ü doğru-yanlış testi ile yapıldığını, %24,6'sı sözlü ve yazılı yoklama ile yapıldığını, %7,2'si katılımcı sunumları ile yapıldığını, %5,8'i sözlü yoklama ve katılımcı sunumları ile yapıldığını belirtmişlerdir. Bu soruda başarının değerlendirildiğinde çoktan seçmeli test, tamamlamalı test, eşleştirmeli testin kullanıldığını belirten olmamıştır. Eğitimde katılımcı başarısının çoğunlukla sözlü yoklama ile yapıldığı söylenebilir.

Tablo 24'te eğitime katılanların eğitimde yapılan değerlendirmelerin zamanına ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 24. Eğitime Katılanların Eğitimde Yapılan Değerlendirmelerin Zamanına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitimde değerlendirme ne zaman yapılıyor?	f	%
Her konunun sonunda yapılıyor.	44	63.8
Her ünitenin sonunda yapılıyor.	33	47.8
Her günün sonunda yapılıyor.	36	52.2
Eğitimin programı uygulamasının sonunda yapılıyor.	46	66.7
Her sabah yapılıyor.	8	11.6
Her an yapılıyor.	3	4.3

Eğitime katılanların %63,8'i değerlendirmenin her konunun sonunda yapıldığını belirtmiştir. Katılımcıların %47,8'i değerlendirmenin her ünitenin sonunda, %52,2'si her günün sonunda, %66,7'si eğitim programının uygulanmasının sonunda yapıldığını belirtmiştir. Eğitime katılanların %11,6'sı eğitimde her sabah, %4,3'ü her an değerlendirme yapıldığını belirtmiştir. Elde edilen bulgulara göre eğitimde değerlendirmeler eğitim programının uygulanmasının sonunda, her günün sonunda, her ünitenin sonunda, eğitimde her sabah ve her an yapılmaktadır.

Tablo 25'te eğitime katılanların eğitmen tarafından başarılı olarak değerlendirilebilmelerinde nelerin dikkate alınması gerektiğine ilişkin görüşlerinin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 25. Eğitime Katılanların Başarılarının Değerlendirilmesinde Nelerin Dikkate Alınması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Sizce bu eğitime katılanların eğitmen tarafından başarılı olarak değerlendirilmesinde neler dikkate alınmalıdır.	f	%
Eğitimde gösterilen performans	53	76.8
Etkinlikleri gereği gibi gerçekleştirebilme becerisi	39	56.5
Ödev çalışmaları	33	47.8
Eğitimde öğrenilenlerin eğitim süresince uygulanabilmesi	52	75.4

Eğitime katılanların %76,8'i eğitime yönelik başarının değerlendirilmesinde eğitimde gösterilen performansın dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra eğitime katılanların %56,5'i eğitimdeki etkinlikleri gereği gibi gerçekleştirebilme becerisinin, %47,8'i ödev çalışmalarının, %75,42'ü eğitimde öğrenilenlerin eğitim süresince uygulanabilmesinin değerlendirmede dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Eğitimde katılımcıların eğitime yönelik başarının değerlendirilmesinde, eğitimde gösterilen performansın, öğrenilenlerin eğitim süresince uygulanabilmesinin, eğitimdeki etkinlikleri gereği gibi gerçekleştirebilme becerisinin, ödev çalışmalarının dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir.

5. NLP Pratisyenlik eğitimini veren eğitmenin, eğitim sürecindeki yeterliliğine ilişkin görüşler

Eğitmenin, eğitim sürecindeki yeterliğini belirlemede katılımcı görüşlerinden ve yapılan gözlemden yararlanılmıştır. Aşağıda öncelikle eğitime katılanların daha sonrada yapılan gözlemin bulgularına yer verilmiştir.

a) Katılımcı görüşleri;

Tablo 26'da eğitimini veren eğitmenin, eğitim sürecindeki yeterliliğine katılımcı görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 26. Eğitime Katılanları Eğitmene İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Eğitmenin, eğitim sürecindeki yeterliliğine ilişkin görüşler.	Çok İyi		İyi		Orta		Kötü		Çok Kötü	
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitimci eğitim sürecinde konusuna hakimiyet açısından nasıldı?	59	85.5	10	14.5	-	-	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde eğitimin amaçlarını açıklama açısından nasıldı?	51	73.9	18	26.1	-	-	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde dikkat çekme ve sürdürme açısından nasıldı?	62	89.9	7	10.1	-	-	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde içeriği açık ve net bir şekilde ifade edebilme açısından nasıldı?	55	79.7	13	18.8	1	1.4	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde yeterli uygulama yaptırma açısından nasıldı?	55	79.7	14	20.3	-	-	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde uygulama sonrasında geri bildirimler verme açısından nasıldı?	48	69.6	17	24.6	4	5.8	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde kullandığı yöntem ve teknikleri kullanma açısından nasıldı?	53	76.8	15	21.7	1	1.4	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde süreyi etkin kullanma açısından nasıldı?	57	82.6	12	17.4	-	-	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde öğreneni güdüleme açısından nasıldı?	57	82.6	12	17.4	-	-	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde öğrenenle kurduğu iletişim biçimleri açısından nasıldı?	54	78.3	14	20.3	1	1.4	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde yapılan etkinlikleri değerlendirme açısından nasıldı?	55	79.7	13	18.8	1	1.4	-	-	-	-
Eğitimci eğitim sürecinde değerlendirme sonuçları hakkında katılımcılara bilgi verme açısından nasıldı?	51	73.9	16	23.2	2	2.9	-	-	-	-

Eğitime katılanların %85,5'i eğitmenin konuya hakimiyetinin çok iyi olduğunu, %14,5'i konuya hakimiyetin iyi olduğunu belirtmiştir. Eğitime katılanların %73,9'u eğitimcinin eğitim sürecinde eğitimin amaçlarını açıklama açısından çok iyi olduğunu belirtirken, %26,1'i bu konuda eğitimciyi iyi olarak nitelendirmiştir. Eğitime katılanların %89,9'u eğitimcinin dikkat çekme ve sürdürme açısından çok iyi olduğunu, %10,1'i iyi olduğunu belirtmişlerdir. Eğitime katılanların %79,7'si eğitmenin içeriği açık ve net bir şekilde ifade edebilme açısından çok iyi olduğunu, %18,8'i iyi olduğunu, %1,4'ü ise orta düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Eğitime katılanların %79,7'si eğitimcinin eğitim sürecinde yeterli uygulama yaptırma açısından çok iyi olduğunu belirtirken, %20,3'ü eğitmeni bu konuda iyi olarak nitelendirmişlerdir. Eğitim katılanların %69,6'sı eğitimcinin eğitim sürecinde uygulama sonrasında geri bildirimler verme açısından çok iyi olduğunu

belirtirken, %24,6'sı iyi olarak, %5,8'i orta olarak ifade etmişlerdir. Eğitime katılanların %76,8'si eğitmenin eğitim sürecinde yöntem ve teknikleri kullanma açısından çok iyi olduğunu, %21,7'si iyi olduğunu, %1,4'ü orta seviyede olduğunu belirtmiştir. Eğitime katılanların %82,6'sı eğitmenin süreyi etkin kullanma açısından çok iyi olduğunu, %17,4'ü iyi olduğunu ifade etmiştir. Eğitime katılanların %82,6'sı eğitmenin kendilerini çok iyi güdülediğini, %17,4'ü eğitmenin kendilerini iyi güdülediğini ifade etmiştir.

Eğitime katılanların %78,3'ü eğitmenin kendileriyle kurduğu iletişimde çok iyi olduğunu, %20,3'ü iyi olduğunu, %1,4'ü orta seviyede olduğunu ifade etmiştir. Eğitime katılanların %79,7'si eğitim sürecinde eğitmenin etkinlikleri değerlendirme açısından çok iyi olduğunu, %18,8'i iyi olduğunu, %1,4'ü orta seviyede olduğunu belirtmiştir. Eğitime katılanların %73,9'u eğitmenin eğitim sürecinde değerlendirme sonuçları hakkında katılımcılara bilgi verme açısından çok iyi olduğunu ifade ederken %23,2'si iyi olduğunu, %2,9'u orta seviyede olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların eğitime ilişkin görüşleri dikkate alındığında eğitmenin eğitim sürecindeki konuya hakimiyetinin çok iyi olduğu söylenebilir. Aynı zamanda eğitmenin, eğitim sürecinde eğitimin amaçlarını açıklama açısından, dikkatlerini çekme ve sürdürme açısından, içeriği açık ve net bir şekilde ifade etme açısından çok iyi olduğu, eğitmenin yeterli uygulama yaptırdığı, bu uygulamalar sonunda katılımcılara geri bildirimler verdiğini, eğitim sürecinde yöntem ve teknikleri kullanmada ve süreyi etkin kullanmada çok iyi olduğu, eğitmenin katılımcıları çok iyi güdülediği, çok iyi iletişim kurduğu, eğitimde yapılan etkinlikleri çok iyi değerlendirdiği ve katılımcılara kendileriyle ilgili değerlendirme sonuçları hakkında çok iyi bilgi verdiği söylenebilir.

b) Gözlemci Görüşleri

Tablo 27'de Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde eğitmenin eğitim sürecindeki yeterliğine ilişkin ayrı ayrı yapılan gözlem bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 27. Ankara, İstanbul ve İzmir illerindeki Eğitimlerde Yapılan Gözleme Göre Eğitmenin Yeterliği

	Ankara			İstanbul			İzmir		
	Çok Seyrek	Kısmen	Her Zaman	Çok Seyrek	Kısmen	Her Zaman	Çok Seyrek	Kısmen	Her Zaman
KONU ALANI VE ALAN EĞİTİMİ									
Konu Alanı Bilgisi									
Konu ile ilgili temel ilke ve kavramları bilme			X			X			X
Konuda geçen temel ilke ve kavramları mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilme			X			X			X
Konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili (şekil, şema, grafik, formül vb.) uygun biçimde kullanabilme			X			X			X
Konu ile alanın diğer konularını ilişkilendirebilme			X			X			X
Alan Eğitimi									
Özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini bilme			X			X			X
Öğretim teknolojilerinden yararlanabilme		X			X			X	
Katılımcılarda yanlış gelişmiş kavramları belirleyebilme			X			X			X
Katılımcı sorularına uygun ve yeterli yanıtlar oluşturabilme			X			X			X
Öğrenme ortamının güvenliğini sağlayabilme			X			X			X
ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ									
Planlama									
Ders planını açık, anlaşılır ve düzenli biçimde yazabilme	X			X			X		
Amaç ve hedef davranışları açık bir biçimde ifade edebilme			X			X			X
Hedef davranışları uygun yöntem ve teknikleri belirleyebilme			X			X			X
Uygun araç gereç ve materyal seçme ve hazırlayabilme	X			X			X		
Hedef davranışlara uygun değerlendirme biçimleri belirleyebilme			X			X			X
Konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirebilme			X			X			X
Öğretim Süreci									
Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini uygun biçimde kullanabilme			X			X			X
Zamanı verimli kullanabilme			X			X			X
Katılımcıların etkin katılımı için etkinlikler düzenleyebilme			X			X			X
Öğretimi bireysel farklılıklara göre sürdürebilme			X			X			X
Öğretim araç gereç ve materyalini sınıf düzeyine uygun biçimde kullanabilme			X			X			X
Özetleme ve uygun dönütler verebilme			X			X			X
Konuları yaşamla ilişkilendirebilme			X			X			X
Hedef davranışlara ulaşma düzeyini değerlendirebilme			X			X			X
SINIF YÖNETİMİ									
Ders Başında									
Derse uygun bir giriş yapabilme			X			X			X
Derse ilgi ve dikkati çekebilme			X			X			X
Ders Süresinde									
Demokratik bir öğrenme ortamı sağlayabilme			X			X			X
Derse ilgi ve güdünün sürekliliğini sağlayabilme			X			X			X
Kesinti ve engellemelere karşı uygun önlemler alabilme			X			X			X
Övgü ve yaptırımlardan yararlanabilme			X			X			X
Ders Sonunda									
Dersi toparlayabilme			X			X			X
Gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilme			X			X			X

Katılımcıları sınıftan çıkmaya hazırlayabilme			X			X			X
İLETİŞİM			X			X			X
Katılımcılarla etkili iletişim kurabilme			X			X			X
Anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verebilme			X			X			X
Konuya uygun düşündürücü sorular sorabilme			X			X			X
Ses tonunu etkili biçimde kullanabilme			X			X			X
Katılımcıları ilgiyle dinleme			X			X			X
Sözel dili ve beden dilini etkili biçimde kullanabilme			X			X			X
DEĞERLENDİRME VE KAYIT TUTMA									
Uygun değerlendirme materyali hazırlayabilme			X		X				X
Katılımcıların anlama düzeylerine göre dönütler verebilme			X			X			X
Katılımcıların ürünlerini kısa sürede notlandırma ve diğer katılımcılarla bu ürünleri paylaşma			X	X					X
Değerlendirme sonuçlarının kayıtlarını tutma			X	X			X		
EĞİTMENİN DİĞER YETERLİKLERİ									
Mesleği ile ilgili en son gelişmelerin farkında olma			X			X			X
Mesleki öneri ve eleştirilere açık olma			X			X			X
Etkinliklere katılma			X			X		X	
Kişisel ve mesleki davranışları ile çevresine iyi örnek olma			X			X			X
TOPLAM	2	1	43	5	1	40	4	1	41
DEĞERLENDİRME PUANI	96,37			92,02			93,47		

Konu alan bilgisi açısından değerlendirildiğinde; eğitmenin her zaman konu alanı ile ilgili temel ilke ve kavramları bildiği, konuda geçen ilke ve kavramları mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebildiği, konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili (şekil, şema, grafik, formül vb.) uygun biçimde kullanabildiği, öğrettiği konu ile alanın diğer konularını ilişkilendirdiği gözlenmiştir. Eğitimde işlenecek konuların haritaları tahtaya yazılarak çıkarılmış ve içerik görsel bir hale getirilmiştir. Konular birbirleriyle tutarlı bir şekilde taksonomik olarak işlenmektedir.

Alan eğitimi açısından değerlendirildiğinde; eğitmenin her zaman alan eğitiminde özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini bildiği, anlatım, tartışma, örnek olay, gösterip yaptırma, problem çözme ve proje yöntemlerini yöntemini çok iyi kullandığı gözlemlenmiştir. Ayrıca beyin fırtınası, soru-cevap, ikili ve grup çalışması tekniklerini yerinde kullandığı görülmüştür. Eğitmenin öğretim teknolojilerinden kısmen yararlandığı gözlenmiştir. Eğitimde eğitime katılanlara işitsel çapalar yaratmak amacıyla müzik sisteminin kullanıldığı fakat, eğitime katılanların görsel ve dokunsal temsil sistemine yönelik olarak bir öğretim teknolojisinin kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Eğitmenin her zaman katılımcılarda yanlış gelişmiş kavramları belirleyebildiği, katılımcı sorularına uygun ve yeterli yanıtlar

oluşturabildiği gözlenmiştir. Eğitime katılanların sorularına sınıfa yönelik olarak cevaplar verilmiş ve katılımcıların verilen cevaplardan tatmin oldukları gözlenmiştir. Ayrıca eğitmen her zaman öğrenme ortamının güvenliğini sağlayabilmektedir.

Öğretme-öğrenme süreci açısından değerlendirildiğinde eğitmenin çok seyrek ders planını açık, anlaşılır ve düzenli biçimde yazdığı görülmüştür. Burada derse başlamadan önce sözel olarak hangi konuların işleneceğine değinilmekte ve bu anlatılanlar tahtada harita şekline getirilmektedir. Eğitmenin amaç ve hedef davranışları her zaman açık bir biçimde ifade edebildiği, hedef davranışlara uygun yöntem ve teknikleri her zaman belirleyebildiği gözlenmiştir. Eğitmenin çok seyrek uygun araç gereç ve materyal seçip, hazırlayabildiği gözlenmiştir. Eğitimde araç gereç ve materyaller; yazı tahtası, yazı kalem, tahta silgisi ve müzik sisteminden oluşmaktadır. Kişisel gelişimi sağlayabilme de görsel, dokunsal duylara hitap eden öğrenmeyi kolaylaştıran ve kalıcı hale getirmekte yardımcı olan araç gereçlerin çok fazla kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Eğitimde araç gereç çok önemli bir yere sahip olmasına rağmen NLP eğitimlerinin özelliği gereği eğitimde eğitmen ve eğitime katılanlar çok ön planda tutulduğundan eğitimlerde araç gereç olmasa da eğitimin etkili olabileceği gözlenmiştir.

Eğitmenin her zaman hedef davranışlara uygun değerlendirme biçimleri belirleyebildiği gözlenmiştir. Eğitmen her ünitenin sonunda katılımcıların hangi hedef davranışları kazanıp kazanmadıklarını belirlemek ve eksikleri tamamlamak, yanlışları düzeltmek amacıyla biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirme yapmakta, her zaman konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirmektedir.

Eğitmenin her zaman öğretim sürecinde çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini uygun biçimde kullanabildiği, zamanını verimli kullanabildiği, katılımcıların etkin katılımı için etkinlikler düzenleyebildiği gözlenmiştir. Ayrıca eğitmenin öğretimi her zaman bireysel farklılıklara göre sürdürebilmekte yavaş öğrenenlere yeterli zaman ayırmakta, hızlı öğrenenlere konuyla ilgili başka egzersizler vermektedir. Eğitmenin öğretim

araç ve materyalini her zaman sınıf düzeyine uygun biçimde kullanabilmektedir. Eğitim salonunun farklı yerlerine oturularak değişik açılardan tahtanın görünebilirliğine bakılmış ve tahtanın eğitime katılanların tümü tarafından rahatça görülebildiği gözlemlenmiştir. Eğitimci her zaman özetleme yapabilmekte ve uygun dönütler verebilmektedir. Verilen dönütlerin katılımcıları yüreklendirdiği ve güdülediği görülmüştür. Eğitimcinin her zaman konuları yaşamla ilişkilendirdiği, eğitime katılanların da kendi yaşantılarından örnekler verdikleri gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra eğitimcinin her zaman hedef davranışlara ulaşma düzeyini değerlendirebildiği, her konudan önce konu içeriğinin katılımcılara neler kazandıracaklarını söylediği konu ve ünitelerden sonra da sözel ve uygulamalı olarak hedefe ulaşıp ulaşılmadığını tespit ettiği gözlemlenmiştir. Eksik ya da yanlış yapılan uygulamalar hemen düzeltilmiştir. Konu ve ünitelerden sonra hedefe ulaşıp ulaşılmadığını tespit etmek için biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirme yapıldığı, program sonunda katılımcıların başarılarını saptamak amacıyla durum muhasebesine dönük değerlendirme yapıldığı gözlemlenmiştir.

Sınıf yönetimi açısından değerlendirildiğinde eğitimcinin, her zaman ders başında derse uygun bir giriş yapabildiği gözlenmiştir. Her derse mutlaka dersin başladığını belirten bir müzikle başlanmaktadır. Katılımcılar bu müzikle birlikte yerlerine geçmektedirler. Katılımcılar yerleşmeden müzik kesilmemektedir. Bir önceki derste kazandırılan hedef davranışların hatırlanmasıyla derse uygun bir giriş yapılmaktadır. Derse geçişler hedef davranışlara göre düzenlenmektedir. Eğitimci her zaman derse ilgi ve dikkati çekebilmektedir. Eğitimcinin dersin başında eğitime katılanların dikkatini ve ilgisini konuya ve kazandırılacak davranışlara çekmek için olaylardan ve esprilerden faydalandığı gözlemlenmiştir. Derse ilgi ve dikkati çekmek için kullanılan olaylar ve espriler hem konulara hem kazandırılacak davranışlara hem de katılımcıların yaşına, cinsiyetine, psikolojisine ve sahip olduğu kültürel değerlere uygun olarak kullanılmıştır. Eğitimci ders süresinde her zaman demokratik bir eğitim ortamı sağlayabilmektedir. Eğitimcinin hedef davranışlarla ilgili eğitime katılanların görüşlerini aldığı, tartışma ortamı yarattığı gözlemlenmiştir. Tartışmalar eğitimcinin ve eğitime katılanların

görüşleriyle özetlenmekte ve eğitmen tartışmaya katılanlara uygun pekiştireçler vermektedir. Eğitmenin derse ilgi ve güdünün sürekliliğini her zaman sağlayabildiği gözlenmiştir. Eğitmen, eğitime katılanların derse ilgilerini sürekli kılmak ve öğrenme isteklerini güdülemek için öğrenilen davranışların bir sonraki derste nasıl işe yarayacağını, yaşamlarında mutlu ve başarılı olmak için bunların nasıl kullanılacağını vurgulamaktadır. Eğitmenin kesinti ve engellemelere karşı her zaman uygun önlemler alabildiği gözlenmiştir. Eğitim esnasında işitsel çapa olarak kullanılan müziklerin sırası değiştiğinde katılımcıların şaşırması için bunlara hemen müdahale edilerek doğru müzikler kullanılmıştır. Eğitmenin övgü ve yaptırımlardan her zaman yararlanabildiği görülmüştür. Eğitmen öğrenilen hedef davranışlardan sonra eğitime katılanları övgülerle yüreklendirmektedir. Ayrıca bu övgülerin eğitime katılanlarda yeni hedef davranışların kazanılmasında psikolojik bir yaptırım etkisi yarattığı gözlenmiştir. Katılımcılar bu yolla öğrenmeye karşı istekli hale gelmişler ve hatta birbirlerine karşı en iyi öğrenme yarışına girmişlerdir.

Eğitmenin ders sonunda her zaman dersi toparlayabildiği gözlenmiştir. Eğitmen her dersin sonunda dersi özetleyerek ve bir sonraki derste nelerin işleneceğini söyleyerek merak uyandırmaktadır. Eğitmenin ders sonunda eğitime katılanlara mutlaka teşekkür ettiği ve iyi akşamlar dilediği gözlemlenmiştir. Eğitmen her zaman gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler vermektedir. Eğitmenin gelecek dersle ilgili bilgiler verip merak uyandırdığı ve katılımcılardan gelecek dersle ilgili yaşanmış örnekler düşünmelerini eğer yoksa çevrelerini izlemelerini ve örnekler edinmelerini istediği gözlemlenmiştir. Eğitmen katılımcıları her zaman sınıftan çıkmaya hazırlayabilmektedir. Eğitimcinin müzik yardımıyla katılımcıları sınıftan çıkarmaya hazırladığı ve katılımcılar çıkmadan sınıftan ayrılmadığı gözlemlenmiştir.

İletişim becerisi açısından eğitimcinin, her zaman katılımcılarla etkili iletişim kurabildiği, katılanlarla sürekli göz temasında bulunduğu ve katılımcılara isimleriyle hitap ettiği gözlenmiştir. Eğitimci katılımcılara her zaman anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verebilmektedir. Eğitimci gerek

konuları anlatırken gerekse katılımcıların sorularını yanıtlarken anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verebilmektedir. Eğitimci her zaman konuya uygun düşündürücü sorular sorabilmektedir. Eğitimcinin katılımcılara konu ve ünitelerin sonunda da hedef davranışların ne kadarının kazanıldığını belirlemek amacıyla uygun düşündürücü sorulardan yararlandığı gözlemlenmiştir. Eğitimci her zaman ses tonunu etkili biçimde kullanabilmektedir. Eğitimcinin ses tonunu, konuların ve hedef davranışların özelliklerine göre bazen yükselttiği bazen de alçalttığı gözlemlenmiştir. Eğitimci her zaman katılımcıları ilgiyle dinlemektedir. Eğitime katılan kişilerin sorularını yada bir konuyla ilgili fikirlerini ilgiyle dinlediği gözlemlenmiştir. Eğitimcinin sözel dili ve beden dilini her zaman etkili biçimde kullanabildiği açık, anlaşılır, akıcı, yalın ve eğitime katılanların hazırbulunuşluk düzeylerine uygun bir dil kullandığı, gereksiz el, kol, jest, mimik ve vücut hareketlerinden kaçındığı gözlemlenmiştir.

Değerlendirme ve kayıt tutma açısından eğitimcinin her zaman uygun değerlendirme materyali hazırlayabildiği (İstanbul İli eğitiminde kısmen) gözlenmiştir. Eğitimci her katılımcıya istediği bir konuyu seçip o konuyla ilgili yazılı ve sözlü olarak bilgi aktarmasını istemiştir. Bunun için öncelikle katılımcıların NLP ile ilgili çalışmak istedikleri konuyu hangi düzende hazırlayacaklarına yönelik olarak bilgi verilmiştir. Ardından seçtikleri konuda diğer katılımcıların önünde sözlü performans göstermelerini istemiş ve bunun için sunum tekniğinin nasıl olması gerektiği konusunda bilgiler verilmiştir. Eğitimcinin değerlendirmede bunları dikkate aldığı gözlemlenmiştir. Eğitimcinin her zaman katılımcıların anlama düzeylerine göre dönütler verebildiği, katılımcıların ürünlerini her zaman kısa sürede notlandırıp diğer katılımcılarla bu ürünleri paylaştığı (İstanbul İli eğitiminde çok seyrek) görülmüştür. Ankara İli eğitiminde eğitimci katılımcıların seçtikleri bir konuda yazılı bilgi istemekte ve katılımcıların getirdiği yazılı kağıtları okuyup düzeltmeler yaparak tekrar katılımcılara vermektedir. Son şekli verilen bu yazılı bilgilerin çoğaltılarak diğer katılımcılara da verildiği gözlemlenmiştir. Ankara İlinde eğitimcinin değerlendirme sonuçlarının kayıtlarını her zaman tuttuğu görülmüştür. Bu değerlendirme sonuçlarının diğer NLP Pratisyenlik eğitimlerinde, eğitimi daha iyi hale getirmede kullanılacağı belirtilmiştir.

İstanbul ve İzmir İli eğitimlerinde eğitimcinin değerlendirme sonuçlarının kayıtlarını çok seyrek tuttuğu görülmüştür.

Eğitmenin diğer yeterlikleri açısından eğitmenin her zaman mesleği ile ilgili en son gelişmelerin farkında olduğu, katılımcıları, NLP ile ilgili yurtdışındaki yeni gelişmelerden sık sık haberdar ettiği gözlenmiştir. Burada NLP akreditasyon merkezlerinden, bunların işleyişlerinden ve verilen eğitimlerden örneklerle yer verildiği gözlemlenmiştir. Eğitmen mesleki öneri ve eleştirilere her zaman açık olduğu gözlenmiştir. Eğitmen, kendini geliştirmek, eksiklerini tamamlamak, yanlışlarını düzeltmek için eğitime katılanlardan eleştiri istediğini söylemiştir. Katılımcılardan yazılı olarak öneri ve eleştirilerin alındığı gözlemlenmiştir. Eğitmen her zaman etkinliklere katılmaktadır (İzmir İli eğitiminde kısmen). Eğitmen her zaman kişisel ve mesleki davranışları ile çevresine iyi örnek olmaktadır.

Ankara İli eğitiminde elde edilen bulgular doğrultusunda eğitmenin yeterliliğini 100 puan üzerinden şu şekilde değerlendirilebilir.

$$2S+ 1K+ 43H \times 100 / 138 = [(2 \times 1) + (1 \times 2) + (43 \times 3)] \times 100 / 138 = \mathbf{96,37}$$

İstanbul İli eğitiminde elde edilen bulgular eğitmenin yeterliliğini 100 puan üzerinden şu şekilde değerlendirilebilir.

$$5S+ 1K+ 40H \times 100 / 138 = [(5 \times 1) + (1 \times 2) + (40 \times 3)] \times 100 / 138 = \mathbf{92,02}$$

İzmir İli eğitiminde elde edilen bulgular doğrultusunda eğitmenin yeterliliğini 100 puan üzerinden şu şekilde değerlendirilebilir.

$$4S+ 1K+ 41H \times 100 / 138 = [(4 \times 1) + (1 \times 2) + (41 \times 3)] \times 100 / 138 = \mathbf{93,47}$$

Üç ilin puanları göz önüne alındığında eğitmenin NLP pratisyenlik eğitimlerinde; konu alanı ve alan bilgisi, öğretme-öğrenme süreci, sınıf yönetimi, iletişim, değerlendirme ve kayıt tutma, diğer yeterlikler açısından yeterli olduğu söylenebilir.

6. NLP Pratisyenlik eğitime katılanların aldıkları eğitimle ilgili görüşleri

Ankette son olarak eğitime katılanların eğitime ilişkin genel görüşlerini sorgulanmıştır. Tablo 28’de NLP Pratisyenlik eğitime katılanların aldıkları eğitimle ilgili genel görüşleri yer almaktadır.

Tablo 28. NLP Pratisyenlik Eğitime Katılanların Aldıkları Eğitime ilişkin Genel Görüşlerinin Dağılımı

Eğitim Programının İlişkin Genel Görüşler	Çok İyi		İyi		Orta		Kötü		Çok Kötü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
NLP Pratisyenlik eğitimi ile ilgili genel düşünceniz nedir?	58	84.1	11	15.9	-	-	-	-	-	-

Eğitime katılan 58 kişi (%84,1) eğitimi çok iyi, 11 kişi (%15,9) iyi olarak nitelendirmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakılarak eğitimin genel olarak nitelikli olduğu söylenebilir.

Görüşme, gözlem ve anket yöntemleri sonucunda elde edilen bulgulara göre bölüm 5’te araştırmanın sonucuna ve önerilerine yer verilmiştir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

1. NLP Pratisyenlik eğitiminin 2/3'den fazlası kadındır. Bu eğitimi kadınlar erkeklere göre daha çok tercih etmektedirler.
2. Eğitime katılanların çoğunluğu, 31-39 yaş grubu arasındadır. Bunu 30 ve altı yaş grubundaki, 40 ve üstü yaş grubundaki kişiler izlemektedir.
3. Eğitime katılanların yarısına yakını üniversite mezunudur. Bunu yüksek lisans, doktora derecesine sahip olan kişiler izlemektedir. Eğitime katılanlardan ilköğretim mezunu olan yoktur.
4. NLP Pratisyenlik eğitime katılanlar, genel olarak kişisel gelişimlerini tamamlamak, iletişim becerisini arttırmak, kendine ve çevresine katkıda bulunmak, mesleklerinde kullanmak, daha kaliteli bir yaşam sağlamak, istemediği davranışlarını değiştirmek, motivasyonunu ve konsantrasyonunu arttırmak, merakını gidermek, sorunlarla baş edebilecek stratejileri öğrenmek, NLP eğitmeni olmak, yeni bir bakış açısı kazanmak amacıyla eğitime katılmaktadırlar.
5. NLP Pratisyenlik eğitime katılanların yarısı eğitimden gazete yoluyla, haberdar olmuştur. Bunu kitaplar yoluyla, arkadaşından dolayı, Internet'te yer alan kişisel gelişim sitelerinden kendilerine gelen e-maillerden dolayı, televizyonda NLP 'yi konu alan programlardan dolayı, kişisel gelişim ile ilgili bir broşürden, dergiden, üniversitede okutulan bir dersten haberdar olanlar izlemektedir. Eğitime katılanların 2/3'ü daha

önce kişisel gelişim ve değişim amaçlı bir eğitime katılmamıştır. Kişisel gelişim ve değişim amaçlı eğitimlere katılan kişiler reiki, EFT (Duygusal Arınma Tekniği) eğitimlerine katılmışlardır. Eğitime katılanlar çoğunlukla NLP Pratisyenlik eğitiminde uygulama ağırlıklı bir öğretim yöntemi ve tekniğinin izlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitime katılanların çoğu NLP Pratisyenlik eğitiminde görsel araçların (bilgisayar, slayt makinesi, renkli resimler, televizyon) ağırlıklı olarak kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitimden önce katılımcılar eğitim süresini yeterli olarak, eğitimin yapıldığı ortamı eğitime uygun olarak değerlendirmişlerdir. Eğitime katılanların yarısından fazlası eğitimden önce eğitmeni tanımadıklarını ifade etmişlerdir.

6. NLP Pratisyenlik eğitim programının amaçları eğitime katılanların beklenti ve ihtiyaçlarına uygundur. NLP Pratisyenlik eğitim programının amaçları olarak sıralanan maddeler birbirleriyle tutarlıdır. Eğitim programının amaçları eğitmen tarafından açık bir biçimde ifade edilmiştir. Eğitimin amaçları, eğitime katılanların fiziksel, sosyo-kültürel, psikolojik ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir. Eğitimin amaçları konularla tutarlıdır.
7. Eğitime katılan kişilerin görüşleri doğrultusunda eğitimin içeriği amaçlarla uygun düzenlenmiştir. Programın içeriğinde yer alan bilgiler önemlidir. Programın içeriği, eğitime katılanların ilgi ve beklentilerini karşılayabilecek niteliktedir. İçerikte yer alan bilgilerin sunuluş sırası eğitime katılanların beklentilerine göre doğru sıralanmıştır. Programın içeriğinde yer alan bilgiler basitten karmaşığa, benzer olandan benzer olmayana, somuttan soyuta doğru sıralanmıştır. Programın içeriğindeki bilgiler birbirlerini destekler niteliktedir. Kişisel gelişim alanındaki en son gelişmeler programın içeriğine yansıtılmıştır. Konular günlük yaşamda uygulanabilir niteliktedir.
8. Eğitimin öğretme-öğrenme sürecine ilişkin alınan görüşler doğrultusunda NLP Pratisyenlik eğitim programının saatleri, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için yeterlidir. Eğitim dokümanı anlaşılır

değildir. Öğretme-öğrenme sürecinde anlatım, beyin fırtınası, ikili ve/veya çoklu grup çalışması çok sık uygulanırken, soru-cevap, örnek olay yaptırma, gösteri, problem çözme, proje çalışması, drama ve benzetim sık, tartışma ve gösteri ise orta sıklıkta uygulanmaktadır. Eğitimde en çok sunum yapılmaktadır. Eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri eğitim programlarının amaçlarına göre belirlenmektedir. Eğitimde çok fazla araç-gereç kullanılmamaktadır. Eğitimin içeriği verilirken en çok yazı tahtası kullanılmaktadır. Tepegöz, slayt makinesi, hareketsiz resimler, modeller ve maketler, bilgisayar, film ve videolar kullanılmamaktadır. Öğretme-öğrenme sürecinde diğer araç-gereçler olarak müzik kullanılmaktadır. Genel olarak eğitimde yer alan hedeflerin ve içeriğin öğrenilmesinde güçlük yaşanmamış, katılımcılar eğitimde kendilerinden beklenen uygulamaları yapılabilmişlerdir.

9. Eğitim programının değerlendirmesine ilişkin alınan katılımcı görüşleri doğrultusunda eğitimin sonunda yer alan değerlendirme kazandırılmak istenen hedeflere yöneliktir. Eğitime katılanların başarısı sözlü, yazılı değerlendirme ve sunumlara göre belirlenmektedir. Eğitimde değerlendirme; her konunun sonunda, her günün sonunda, her sabah ve eğitim programının sonunda yapılmaktadır. Eğitimde gösterilen performans, yapılan ödevler, eğitimde öğrenilenlerin uygulanabilmesi dikkate alınmaktadır.
10. Katılımcıların eğitmene ilişkin görüşleri dikkate alındığında eğitmen eğitim sürecindeki konuya hakimiyet, eğitim sürecinde eğitimin amaçlarını açıklama, dikkat çekme ve sürdürme, içeriği açık ve net bir şekilde ifade etme, eğitiminin yeterli uygulama yaptırma ve bu uygulamalar sonunda kendilerine geri bildirimler verme, eğitim sürecinde yöntem ve teknikleri kullanma ve süreyi etkin kullanma, katılımcıları güdüleme, iyi iletişim kurma, eğitimde yapılan etkinlikleri değerlendirme ve kişilere kendileriyle ilgili değerlendirme sonuçları hakkında bilgi verme açısından çok iyidir.

11. Ankara, İstanbul ve İzmir illerindeki eğitimlerde yapılan gözleme göre öğretmen her zaman;

- konu alanı ile ilgili temel ilke ve kavramları bilme,
- konuda geçen ilke ve kavramları mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilme,
- konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili uygun biçimde kullanabilme,
- konu ile alanın diğer konularını ilişkilendirme,
- özel öğretim yaklaşım, yöntem ve teknikleri bilme,
- katılımcılarda yanlış gelişmiş kavramları belirleyebilme,
- katılımcı sorularına uygun ve yeterli yanıtlar oluşturabilme,
- öğrenme ortamının güvenliğini sağlayabilme açısından yeterlidir.

Bununla birlikte öğretmen; öğretim teknolojilerinden kısmen (İstanbul ve İzmir’de çok seyrek) yararlanmaktadır. Öğitmen öğretim sürecinde; ders planını açık, anlaşılır ve düzenli biçimde çok seyrek yazmaktadır. Bunun yanı sıra her zaman;

- amaç ve hedef davranışları açık bir biçimde ifade edebilmekte,
- hedef davranışlara uygun yöntem ve teknikleri belirleyebilmekte,
- çok seyrek uygun araç gereç ve materyal seçmekte ve hazırlayabilmekte,
- hedef davranışlara uygun değerlendirme biçimleri belirleyebilmekte,
- konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirmekte,
- çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini uygun biçimde kullanabilmekte,
- zamanı verimli kullanmakta,
- katılımcıların etkin katılımı için etkinlikler düzenlemekte,
- öğretim araç ve materyalini katılımcıların düzeyine uygun biçimde kullanmakta,
- özetleme yapıp ve katılımcılara uygun dönütler vermekte,
- eğitime katılanların geçmiş deneyimleri ile bağlantılar kurarak eğitim konularını yaşamla ilişkilendirmekte,
- hedef davranışlara ulaşma düzeyini değerlendirmekte,
- sınıf yönetiminde ders başında derse uygun bir giriş yapabilmekte,
- derse ilgi ve dikkati çekmekte,

- ders süresinde demokratik bir eğitim ortamı sağlayabilmekte,
- derse ilgi ve güdünün sürekliliğini sağlayabilmekte,
- eğitimde kesinti ve engellemelere karşı uygun önlemler alabilmekte,
- övgü ve yaptırımlardan yararlanabilmekte,
- ders sonunda dersi toparlayabilmekte,
- gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilmekte,
- katılımcıları sınıftan çıkmaya hazırlayabilmekte,
- anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verebilmekte,
- konuya uygun düşündürücü sorular sorabilmekte,
- ses tonunu etkili biçimde kullanabilmekte,
- katılımcıları ilgiyle dinlemekte,
- sözel dili ve beden dilini etkili biçimde kullanabilmekte,
- uygun değerlendirme materyali hazırlayabilmekte (İstanbul'da kısmen),
- katılımcıların anlama düzeylerine göre dönütler verebilmekte,
- katılımcıların ürünlerini (İstanbul'da çok seyrek) kısa sürede notlandırıp diğer katılımcılarla bu ürünleri paylaşmakta,
- değerlendirme sonuçlarının kayıtlarını (İstanbul ve İzmir'de çok seyrek) tutmakta,
- mesleği ile ilgili en son gelişmelerin farkında olmakta,
- mesleki öneri ve eleştirilere açık olmakta,
- etkinliklere katılmakta (İzmir'de kısmen),
- kişisel ve mesleki davranışları ile çevresine iyi örnek olmaktadır.

12. Eğitime katılanların büyük çoğunluğuna göre (%84,1) NLP Pratisyenlik eğitimi niteliklidir.

Öneriler

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler aşağıda yer almaktadır.

1. Eğitime katılan kişilere, NLP Pratisyenlik eğitimlerinde eğitim programına destek olabilecek tanıtım dokümanları hazırlanmalı ve dağıtılmalıdır. Kişilerin böylece NLP eğitiminin amaçları, içeriği, öğretme-öğrenme süreci, değerlendirmesi hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.
2. Eğitime katılanlara NLP ve diğer kişisel gelişim amaçlı kaynaklara nasıl ulaşabilecekleri konusunda bilgi verilmelidir.
3. Eğitime katılanların, NLP'ye yönelik farklı kaynaklardan yararlanabilmelerine, araştırma yapabilmelerine ve kendilerinden başka daha önce eğitim almış olan kişilerle haberleşebilmelerine olanak sağlanmalıdır. Bunun için Internet aracılığıyla şimdiye kadar NLP eğitimi almış kişiler arasında bir bilgi ağı oluşturulabilir.
4. NLP Pratisyenlik eğitimlerinde kullanılan araç-gereçler çeşitlendirilmeli, seçilen araç-gereçlerin eğitime katılan kişilerin çeşitli duyularına hitap edecek şekilde (görsel, işitsel, dokunsal) olmasına dikkat edilmelidir.
5. NLP eğitimlerinin diğer eğitimlerinin de (NLP Uzman Pratisyenlik- NLP Master Practitioner, NLP Eğitimci Eğitimi-NLP Trainer, NLP eğitimci Eğitimi Eğitimi-NLP Master Trainer) değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik araştırmalar yapılmalıdır.
6. NLP eğitimlerinin standartları dışında uygulanmasını engellemek (eğitimin toplam süresi olan 120 saatte uyulması, alınan eğitimle diğer alınacak eğitim arasında en az 6 aylık bir sürenin geçmesi) ve eğitime katılan kişilerin beklentilerini istenilen yönde karşılamaya devam etmek

için eğitimleri izleme, değerlendirme ve eğitim sürecini geliştirmeye yönelik bir sistem oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alder, H. (2002). Yöneticiler için NLP (Çev. T. Ertan). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Andreas, S. & Faulkner, C. (Eds). (1994). **NLP The New Technology of Achievement**. New York: William Morrow and Company, Inc.
- Aytaç, S. (2004). **İş Yaşamında Başarının Sırrı: NLP Tekniği**. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.
Web: <http://www.isguc.com>.
- Bandler, R. (1985). Andreas, C. & Andreas, S. (Eds). **Using Your Brain For A Change**. Utah: Real People Press.
- Bandler, R. & Grinder, J. (1979). **Frogs Into Princes**. Utah: Real People Press.
- _____ (1976). **The Structure Of Magic II**. USA: Science and Behavior Book, Inc.
- Biçer, T. (1999). **NLP Kişisel Liderlik**. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Demirel, Ö. (2002). **Eğitimde Program Geliştirme**. (4. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dilts, R. (1983). **Applications Of Neuro-Linguistic Programing**. USA: Meta Publications.
- Doğan, H. (1997). **Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı**. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Dövücü, T. (2000). **NLP ve Kişisel Gelişim Dergisi**. Özel sayı. İstanbul: Beyaz yayınları

EMEIH (European & Middle Eastern Institute Of Hypnosis). (2004).

Uygulamalı Hipnoz Pratisyen Manuel 1. Ankara.

Erden, M. (1998). **Eğitimde Program Değerlendirme**. (3.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Ertürk, S. (1998). **Eğitimde Program Geliştirme**. (onuncu baskı). Ankara: METEKSAN A.Ş.

_____ (1994). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara. METEKSAN A.Ş.

Fidan, N. (1985). **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Alkım Yayıncılık.

Hamurcu, Y. (2004). **Nisan Ayı NLP Pratisyenlik Eğitimi**. Ankara: Ders Notu

James, T. (1992). Introducing **The Art And Science Of Time Line Therapy Techniques**. Hawaii: Advanced Neuro Dynamics, Inc.

_____ (1997). **NLP Practitioner Training Manual**. Version TT1997 Copyright Advanced Neuro Dynamics.

Knight, S. (2003). **NLP At Work**. (second edition). London: Nicholas Brealey Publishing.

Korukçu, M. (2003). **Zihni Etkin Kullanma Yönetimi (NLP) nin Yaratıcı Sanat Olarak Tiyatro Alanına Dramatik Yazarlık ve Oyunculuk Bağlamında Uygulanması**. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. İzmir.

Molden, D. (2001). **NLP Business Masterclass**. Great Britain: Pearson Education Limited.

NLP Grup & INLPTA. (2003). **Nöro Linguistik Programlama Pratisyen Manuel**. Ankara: NLP Grup Eğitim ve Danışmanlık.

O'Connor, J. (2001). **NLP Workbook**. London: Published by Thorsons.

Özçelik, D. A. (1998). **Eğitim Programları ve Öğretim**. Ankara: ÖSYM Yayınları.

Sinclair, J. (1998). **An ABC Of NLP**. (second edition). London, England: Apsen.

Sönmez, V. (1999). **Öğretmen El Kitabı**. (geliştirilmiş 8. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Stalh, A. M. (2004). **Sporda NLP**. NLP Pratisyenlik Ekim Ayı Eğitimi. Ankara: NLP Grup Eğitim ve Danışmanlık.

Steven, R. & Sikes, C. (1997). **Ultimate NLP Home Study Course**. Island: IDEA Seminars, Inc.

Tüz, M. V. (2002). Kişisel Mükemmelliği Yakalamada Nöro Linguistik Programlama (NLP) Tekniği. U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi. **Sosyal Bilimler Dergisi**, 3, 137-144.

Yüksel, R. (2001). **Etkin Liderlikte Nöro Linguistik Programlama'nın (NLP) Önemi**. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Varış, F. (1996). **Program Geliştirme: Teori ve Teknikler**. Ankara: Alkım Yayıncılık.

Wolinsky, S. (1993). **Quantum Consciousness**. (Birinci basım). Printed in the United States of America.

<http://www.garantiteknoloji.com.tr/asd/asd25-31-08-2001.html> (10.01 2004)

http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/aday_ogretmen/bolum5.html
(21.02.2004)

<http://www.nlpdegisim.com/nlpnedir> (07.02.2005)

<http://www.nlpdegisim.com/kullanimyerleri> (09.02.2005)

<http://www.pnl.fr/annexe.htm>/ http://www.pnl.fr/pnl_secte.htm (17.12.2005)

EK 1. GÖRÜŞME SORULARI

1. NLP Pratisyenlik eğitiminden nasıl haberdar oldunuz?
2. NLP Pratisyenlik eğitime katılma amacınız nedir?
3. Daha önce kişisel gelişim ve değişim amaçlı eğitimlere katıldınız mı?
Evet () belirtiniz.....
Hayır ()
4. Sizce NLP Pratisyenlik eğitiminde nasıl bir öğretim yöntemi ve tekniği izlenmelidir?
5. NLP Pratisyenlik eğitiminde sizce hangi araç gereçler kullanılmalıdır?
6. Eğitimin toplam süresi sizce ne kadar olmalı?
7. Eğitimin verileceği ortam sizce eğitim için uygun mu?
8. NLP Pratisyenlik eğitmenine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

EK 3. ANKET FORMU

A. KİŞİSEL BİLGİLER					
1.Cinsiyetiniz Kadın () Erkek ()					
2.Yaşınız					
3.Öğrenim Durumunuz					
☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora					
					Kesinlikle Katılıyorum
					Katılıyorum
					Katılmıyorum
					Kesinlikle Katılmıyorum
B. AMAÇLAR					
4.NLP Pratisyenlik eğitim programının amaçları beklenti ve ihtiyaçlarıma uygundu.					
5.Programın amaçlarının sıralandığı maddeler birbirleriyle tutarlıydı.					
6.Eğitim programının amaçları eğitmen tarafından açık bir biçimde ifade edildi.					
7.Eğitimin amaçları fiziksel ihtiyaçlarımı karşılayacak nitelikteydi.					
8.Eğitimin amaçları sosyo-kültürel ihtiyaçlarımı karşılayacak nitelikteydi.					
9.Eğitimin amaçları psikolojik ihtiyaçlarımı karşılayacak nitelikteydi.					
10.Eğitimin amaçları eğitimde yer alan konularla tutarlıydı.					
C. İÇERİK					
11.NLP Pratisyenlik eğitim programının içeriği eğitimin amaçlarına uygun düzenlenmişti.					
12.Programın içeriğinde yer alan bilgiler önemliydi.					
13.Programın içeriği kendi ilgi ve beklentilerimi karşılayabilecek nitelikteydi.					
14.NLP Pratisyenlik eğitim programının içeriğinde yer alan bilgiler beklentilerime göre doğru sıralanmıştı.					
15.Programın içeriğinde yer alan bilgilerin yazıldığı maddeler basitten karmaşığa, benzer olandan benzer olmayana, somuttan soyuta doğru sıralanmıştı.					
16.Programın içeriğindeki bilgiler birbirlerini destekler nitelikteydi.					
17.Kişisel gelişim alanındaki en son gelişmeler programın içeriğine yansıtılmıştı.					
18.Programdaki bilgiler günlük yaşamda uygulanabilir nitelikteydi.					
D. ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ					
19.NLP Pratisyenlik eğitim programının saatleri eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için yeterliydi.					
20.NLP Pratisyenlik eğitim programının dokümanı orta düzeyde bir okuyucunun anlayabileceği bir dille yazılmıştı.					
					Çok Sık
					Sık
					Orta
					Ara Sıra
					Hiç
21.Eğitimde anlatım yönteminin uygulanma sıklığı nedir?					
22.Eğitimde soru-cevap yönteminin uygulanma sıklığı nedir?					
23.Eğitimde tartışma yönteminin uygulanma sıklığı nedir?					
24.Eğitimde örnek olay yaptırmanın sıklığı nedir?					
25.Eğitimde gösteri yönteminin uygulanma sıklığı nedir?					
26.Eğitimde proje çalışması yönteminin uygulanma sıklığı nedir?					
27.Eğitimde problem çözme tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?					

28.Eğitimde drama (rol oynama) tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?						
29.Eğitimde beyin fırtınası tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?						
30.Eğitimde benzetim tekniğinin uygulanma sıklığı nedir?						
31.Eğitimde ikili veya çoklu grup çalışmasının uygulanma sıklığı nedir?						
32.Diğer (yazınız)						
33.Eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri neye göre belirleniyor? ☐ Eğitim programının amaçlarına göre belirleniyor. ☐ Eğitim programının süresine göre belirleniyor. ☐ Konuların özelliğine göre belirleniyor. ☐ Katılımcıların sayısına göre belirleniyor. ☐ Yöntem ve tekniklere ilişkin bilgilere göre belirleniyor. ☐ Diğer(yazınız)						
34.NLP Pratisyenlik eğitiminde araç-gereç kullanılıyor. ☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Kesinlikle Katılmıyorum						
35.Eğitimde az araç-gereç kullanılıyorsa ya da hiç araç-gereç kullanılmıyorsa nedeni nedir? ☐ Eğitim ortamında araç-gereçlerin olmayışı ☐ Katılımcı sayısı fazla olması ☐ Araç-gereçlerin nasıl kullanıldığının bilinmeyişi ☐ Araç-gereç kullanmayı gerektirecek bir eğitim olmayışı ☐ Diğer(yazınız)						
36.Eğitimde kullanılan araç-gereçler içeriğe uygundu. ☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Kesinlikle Katılmıyorum						
	Çok sık	Sık	Orta	Ara sıra	Hiç	
37.Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken yazı tahtasının kullanılma sıklığı nedir?						
38.Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken tepegözün kullanılma sıklığı nedir?						
39.Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken slayt makinesinin kullanılma sıklığı nedir?						
40.Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken hareketsiz resimlerin kullanılma sıklığı nedir?						
41.Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken modeller ve maketlerin kullanılma sıklığı nedir?						
42.Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken bilgisayarın kullanılma sıklığı nedir?						
43.Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken film ve videoların kullanılma sıklığı nedir?						
44.Eğitim süresince eğitimin içeriği verilirken diğer araç gereçlerin kullanılma sıklığı nedir?Yazınız.						
45.NLP Pratisyenlik Eğitiminin hedeflerinin gerçekleşmesi için sunulan içeriğin kavranmasında güçlüklerle karşılaştınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır						
46.Eğitimde kazandırılmak istenen davranışları uygulamaya geçirmekte güçlük çektim. ☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Kesinlikle Katılmıyorum						
E.DEĞERLENDİRME						
47.Eğitimde yer alan değerlendirme kazandırılmak istenen hedeflere yönelikti. ☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Kesinlikle Katılmıyorum						

48.NLP Pratisyenlik eğitim programında katılımcıların başarısı nasıl değerlendiriliyor?					
☐ Sözlü yoklama ile değerlendiriliyor. ☐ Yazılı yoklama ile değerlendiriliyor. ☐ Çoktan seçmeli test ile değerlendiriliyor. ☐ Doğru-yanlış testi ile değerlendiriliyor. ☐ Tamamlamalı test ile değerlendiriliyor. ☐ Eşleştirmeli test ile değerlendiriliyor. ☐ Diğer(yazınız).....					
49.Eğitimde değerlendirme ne zaman yapılıyor?					
☐ Her konunun sonunda yapılıyor. ☐ Her ünitenin sonunda yapılıyor. ☐ Her günün sonunda yapılıyor. ☐ Eğitimin programı uygulamasının sonunda yapılıyor. ☐ Diğer(yazınız).....					
50.Sizce bu eğitime katılanların eğitmen tarafından başarılı olarak değerlendirilmesinde neler dikkate alınmalıdır?					
☐ Eğitimde gösterilen performans dikkate alınmalıdır. ☐ Etkinlikleri gereği gibi gerçekleştirebilme becerisi dikkate alınmalıdır. ☐ Ödev çalışmaları dikkate alınmalıdır. ☐ Eğitimde öğrenilenlerin eğitim süresince uygulanabilmesi dikkate alınmalıdır. ☐ Diğer(yazınız).....					
	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
51.Eğitimci eğitim sürecinde konusuna hakimiyet açısından nasıldı?					
52.Eğitimci eğitim sürecinde eğitimin amaçlarını açıklama açısından nasıldı?					
53.Eğitimci eğitim sürecinde dikkat çekme ve sürdürme açısından nasıldı?					
54.Eğitimci eğitim sürecinde içeriği açık ve net bir şekilde ifade edebilme açısından nasıldı?					
55.Eğitimci eğitim sürecinde yeterli uygulama yaptırma açısından nasıldı?					
56.Eğitimci eğitim sürecinde uygulama sonrasında geri bildirimler verme açısından nasıldı?					
57.Eğitimci eğitim sürecinde kullandığı yöntem ve teknikleri kullanma açısından nasıldı?					
58.Eğitimci eğitim sürecinde süreyi etkin kullanma açısından nasıldı?					
59.Eğitimci eğitim sürecinde öğreneni güdüleme açısından nasıldı?					
60.Eğitimci eğitim sürecinde öğrenenle kurduğu iletişim biçimleri açısından nasıldı?					
61.Eğitimci eğitim sürecinde yapılan etkinlikleri değerlendirme açısından nasıldı?					
62.Eğitimci eğitim sürecinde değerlendirme sonuçları hakkında katılımcılara bilgi verme açısından nasıldı?					
63.NLP Pratisyenlik eğitimi ile ilgili genel düşünceniz nedir?					

Ek 4. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitime Katılma Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Kişisel gelişim, kendimle ilgili sorulara yanıtlar bulmak, eğitimde NLP'nin kullanılabilirliğini test etmek	1	1,4
Kendimi geliştirmek	1	1,4
NLP ilgimi çekiyor, kendimi geliştirmek istiyorum, bilgiyi daha kolay kullanabilmek istiyorum ve iletişim becerimi arttırmak	1	1,4
Kendimde geliştirmek istediğim yönlerimi geliştirmek	1	1,4
Kendimi geliştirmek, iletişim becerimi geliştirmek, akademik başarı sağlamak	1	1,4
Kendime, mesleğime ve çevreme katkıda bulunmak, iletişimimi geliştirmek, insanlarla olan diyalogumu arttırmak, uyumu öğrenmek	1	1,4
Kendimi geliştirmek, iletişimimi arttırmak, hayata bakış açımı değiştirmek,	1	1,4
Mesleğimde kullanmak, kendim dışında başka insanların farkında olmak	1	1,4
İnsanlarla daha iyi iletişim kurmak, daha kaliteli bir yaşam sağlamak, cesaretimi, özgüvenimi arttırmak, toplum içindeki sıklıkla gidermek	1	1,4
İstemediğim davranışlarımı kalıcı olarak değiştirmek, beynimin kontrolünü sağlamak, yaptıklarımı severek yapmak	1	1,4
Motivasyonumu arttırmak, konsantrasyonumu sağlamak, sorunlara karşı yöntemler geliştirmeyi öğrenmek, insanların davranışlarını anlamak	1	1,4
Merakımı gidermek, iletişimimi arttırmak, mesleki başarıma katkı sağlamak	1	1,4
Kişisel gelişim, kendimden beklediğim değişimler için harekete geçmek	1	1,4
İletişimde pratik bilgiler sağlamak, kitaplardaki teorileri pratiğe dönüştürmek	1	1,4
Sorunlarımı baş edebilecek stratejileri öğrenmek, kendim olmak	1	1,4
NLP Master Trainer'ı olmak, diploma sahibi olmak, kitaplardan ziyade uygulamalı bilgi, kalıcı bilgi elde etmek	1	1,4
Mesleğimde kullanmak, öğrendiklerimi uygulamak	1	1,4
İşimde kullanmak(pazarlama), kendimi programlamayı öğrenmek	1	1,4
Öğretmenlik mesleğime katkı sağlamak	1	1,4
Yeni bir bakış açısı kazanmak, arayışlarıma cevap bulmak	1	1,4
Önce kendimde birtakım değişimler yapmak, sonra NLP Trainer'ı olmak	1	1,4
Kişisel gelişim kendi iç dünyamı geliştirmek, kendimde artılar sağlamak	1	1,4
Kişisel gelişimimi sağlamak, iletişimimi geliştirmek, istemediğim davranışlarımdan kurtulmak	1	1,4
Kendimi keşfetmek, beynimi en iyi nasıl kullanacağımı öğrenmek, iletişimimi ve özgüvenimi arttırmak	1	1,4
Kendimi ve insanları daha iyi tanımak, kendimle ilgili soruları çözmek	1	1,4
Kişisel gelişimimi sağlamak, kendimi daha yeterli hissetmek, sorunlarımı ortadan kaldıracak çözümler üretmek	1	1,4
Kendimi geliştirmek, daha başarılı olmak, istemediğim özelliklerimden kurtulmak, daha çok insan tanımak, iletişimimi arttırmak	1	1,4
Oğlumun dikkat eksikliğine yardımcı olmak, öz disiplinimi sağlamak, kendimi organize etmek, sistematiklik kazanmak	1	1,4
Yeni bir şeyler öğrenmek, kendimde eksik olarak gördüğüm şeyleri tamamlamak, enerji düşüklüğümü çözmek, depresyonda olduğum zamanlar için çözüm yolları öğrenmek	1	1,4
Reiki öğretmeniym kendi çalışmalarımda kullanmak istiyorum, NLP ile ilgili teknik konular öğrenmek istiyorum	1	1,4
Kendimi tanımak, aile içi iletişimimi geliştirmek, öz güven sağlamak	1	1,4
Eşimle ilgili problemleri çözmek, çocuklarıma daha iyi bir anne olmak, sinirimi gidermek, tahammül sınırlarımı genişletmek, sevgi dolu bir insan olmak	1	1,4
Satış-pazarlama alanında başarı sağlamak, işimde başarı sağlamak	1	1,4
NLP eğitmeni olmak, NLP ile ilgili insanları bilgilendirmek	1	1,4
İstemediğim davranışlarımı ve düşüncelerimi değiştirmek, insanların düşüncelerini değiştirmek, kendi kendimin lideri olmak	1	1,4
Kendimi geliştirmek, mesleğime katkı sağlamak	1	1,4
Kitaplardaki NLP uygulamalarını tam ve eksiksiz yapabilmek	1	1,4
İnsanlarla iyi bir iletişim kurabilmek, daha sosyal olmak, kendimi sevmek, depresyon için aldığım ilaçları bırakmak	1	1,4
Fazla kilolarımdan kurtulmak, beynimi kodlamayı öğrenmek	1	1,4

Hayata dair hedefler belirlemek ve bunları uygulamak	1	1,4
Eskiden olduğu gibi tekrar resim yapma isteğini geri getirmek	1	1,4
Kişisel gelişimi sağlamak, iletişimi güçlendirmek, özgüveni arttırmak, sorunlarıyla baş edebilmek	1	1,4
Kendime güvenmeyi öğrenmek, güçlü bir kişiliğe sahip olmak	1	1,4
Kendimi geliştirmek, ailemle olan iletişimi arttırmak	1	1,4
İş hayatımda kullanmak, daha iyi olmak	1	1,4
Kişisel gelişim, daha iyimser biri olmak, hayata pozitif bakabilmek	1	1,4
NLP eğitmeni olmak	1	1,4
Kitaplarda okuduklarımı pratiğe dökülebilmek	1	1,4
Kendimi geliştirmek	1	1,4
Kendimi geliştirerek kendime ve çevreme faydalı bir insan olmak	1	1,4
Kendimle barışık olmak, işimde başarılı olmak	1	1,4
Dikkat eksikliği gidermek ve motivasyonumu arttırmak	1	1,4
Beynimin sınırlarını keşfetmek, potansiyelim üzerine çıkmak	1	1,4
Panik atağını iyileştirmek	1	1,4
İşimde kullanmak, kendimi geliştirmek	1	1,4
Hafızamı geliştirmek, öğrenmemi kolaylaştırmak, yaratıcılığımı arttırmak	1	1,4
Sevmediğim davranışlarımdan kurtulmak, hayata pozitif bakabilmek	1	1,4
Ailemle, çocuklarımla daha sağlıklı bir iletişim kurmak	1	1,4
Topluluk içindeyken kızarmamak, kendime güvenmeyi öğrenmek	1	1,4
NLP Trainer'ı olmak, eğitimler vermek	1	1,4
Kendimle ve insanlarla olan iletişimi arttırmak, kendimi geliştirmek	1	1,4
Toplam	69	100,0

Ek 5. Eğitime Katılanların Eğitimden Önce Eğitimde Kullanılabilecek Araç-gereçlere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Görsel araçlar	11	15,9
Bilgisayar	6	8,9
Konulara uygun araç-gereçler	6	8,9
Görsel, işitsel, dokunsal araçlar	4	5,9
Bilgisayar, görsel materyaller	3	5,3
Bilmiyorum	2	2,9
Bilgisayar, slayt makinesi	2	2,9
Powerpoint, fliphchart	2	2,9
Resimler	2	2,9
Müzik, bilgisayar	2	2,9
Görsel, işitsel araçlar	2	2,9
Slayt gösterisi	1	1,4
Tahta-kalem, fliph-chart, slayt makinesi	1	1,4
Slayt makinesi, kitap, görsel materyaller	1	1,4
Şemalar, resimler	1	1,4
Kitaplar, tahta	1	1,4
Resimler, powerpoint	1	1,4
Datashow, powerpoint, ses efekti, klasik müzik	1	1,4
Kitaplar, sinevizyon, resimler	1	1,4
Kaset, kayıt cihazı, görsel materyal	1	1,4
Bilgisayar, hoca ön planda olmalı	1	1,4
Slayt makinesi, görsel materyaller, işitsel materyaller	1	1,4
Resimle, görsel öğeler, eğitmenin becerisi çok önemli	1	1,4
Bilgisayar, gösteriler	1	1,4
Tahta, görsel materyaller, kitap	1	1,4
Tahta, bilgisayar	1	1,4
Tahta, powerpoint, resimler, fliphchart	1	1,4
Resimler, şemalar, slaytlar, görsel araçlar	1	1,4
Tahta, slayt makinesi	1	1,4
Renkli resimler, slaytlar	1	1,4
Slaytlar, bilgisayar	1	1,4
Resimler, müzik	1	1,4
Bilgisayar, resimler, müzik	1	1,4
Slayt makinesi, bilgisayar, tahta	1	1,4
Resimler, bilgisayar, slayt makinesi	1	1,4
Resimler, bilgisayar	1	1,4
Tahta, bilgisayar, televizyon, müzik	1	1,4
Televizyon, bilgisayar, radyo	1	1,4
Toplam	69	100,0